

EESTI MAAÜLIKOOL
Majandus- ja sotsiaalinstituut

Jana Raudsepp

**KAUGTÖÖ VORMIS ÕPETAMINE JA KAUGÕPE EESTI
MAAÜLIKOOLI MAJANDUS- JA SOTSIAALINSTITUUDIS
2020. AASTA ERIOLUKORRAS**

**DISTANCE TEACHING AND DISTANCE LEARNING AT
THE INSTITUTE OF ECONOMICS AND SOCIAL
SCIENCES OF THE ESTONIAN UNIVERSITY OF LIFE
SCIENCES IN THE EMERGENCY SITUATION OF 2020**

Magistritöö
Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekava

Juhendaja: Liis Oper, *MA*

Tartu 2021

Eesti Maaülikool		Magistritöö lühikokkuvõte	
Kreutzwaldi 1, Tartu 51014			
Autor: Jana Raudsepp		Õppekava: Majandusarvestus ja finantsjuhtimine	
Pealkiri: Kaugtöö vormis õpetamine ja kaugõpe Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis 2020. aasta eriolukorras.			
Lehekülgi: 84	Jooniseid: 22	Tabeleid: 6	Lisasid: 3
Osakond / Õppetool: Majandus- ja sotsiaalinstituut ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: S180 Juhendaja(d): Liis Oper, MA Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2021			
2020. aastal kehtestati Eestis eriolukord seoses Covid-19 pandeemia laialdase levikuga. Selle tõttu pidid kõrgkoolid üle minema kaugtööle- ja õppele ning see oli paljude õppejõudude ja üliõpilaste jaoks esmakordne kogemus. Magistritöö eesmärk on välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ning puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis. Töö eesmärgi saavutamiseks viidi instituudi töötajate ja üliõpilaste seas läbi ankeetküsitlus, mille tulemustel selgus, et nii töötajate töökoormus kui ka üliõpilaste õppekoormus kasvas oluliselt ning nad näevad kaugtööl ja distantsõppel rohkem puuduseid kui eeliseid. Sellele vaatamata toimus Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis õppetöö eriolukorra ajal edasi. Õppejõud ja üliõpilased suutsid olukorraga kohaneda, tegid vajalikke ümberkorraldusi ning muutsid nii mõnegi takistuse võimaluseks. Samuti selgus, et paljud õppejõud soovivad distantsõppe osatähtsust edaspidi õpetamises suurendada, seega vaatamata leitud puudustele, nähakse selles head võimalust õpet mitmekesistada. Seejuures ootavad töötajad organisatsioonilt selgemaid juhiseid, kindlat informatsioonikanalit, tehnilisi vahendeid ning tehnilist tuge. Üliõpilased aga õppejõudude mõistvat suhtumist ja õppejõudude vahelist koostööd, vähendamaks üliõpilaste stressi ja õppekoormust seoses tähtaegade kokkulangevusega.			
Märksõnad: distantsõpe, kaugtöö, ülikool, eriolukord			

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Master`s Thesis	
Author: Jana Raudsepp		Curriculum: Accounting and Financial Management	
Title: Distance teaching and distance learning at the Institute of Economics and Social Sciences of the Estonian University of the Life Sciences in the emergency situation of 2020.			
Pages: 84	Figures: 22	Tables: 6	Appendixes: 3
Department / Chair: Institute of Economics and Social Sciences			
Field of research and (CERC S) code: S180			
Supervisors: Liis Oper, MA			
Place and date: Tartu 2021			
In 2020, an emergency situation was declared in Estonia due to the widespread reach of the Covid-19 pandemic. As a result, higher education institutions were forced to switch to teleworking and distance learning, a first-time experience for many teachers and students. The aim of this master`s thesis is to determine the advantages and disadvantages of teleworking and distance learning under the conditions of an emergency situation in the Institute of Economics and Social Sciences of the Estonian University of Life Sciences. In order to achieve the goal of the thesis, a questionnaire survey was conducted among the employees and students at the Institute, the results of which revealed that both the workload of employees and the study load of students increased significantly, and that they see more disadvantages than advantages in remote working and distance learning. Nevertheless, studies at the Institute of Economics and Social Sciences of the Estonian University of Life Sciences continued during the emergency situation. Teachers and students were able to adapt to the situation, make the necessary adjustments, and even turn some obstacles into opportunities. It also turned out that many teachers want to increase the role of distance learning in teaching in the future; hence, despite the shortcomings found, it is seen as an excellent opportunity to diversify teaching. At the same time, employees expect clearer instructions from the organisation, a clear information channel, technical tools and technical support. Students are looking for understanding from teachers and cooperation between teachers, in order to reduce the stress and academic load of students due to the coinciding of deadlines.			
Keywords: distance teaching, distance learning, University, emergency situation			

SISUKORD

SISUKORD	4
SISSEJUHATUS	5
1. KAUGTÖÖ JA KAUGÕPPE RAKENDAMINE HARIDUSASUTUSTES	7
1.1. Kaugtöö kui töövorm.....	7
1.2. Õppekorraldus ja õpetamine kõrgastmes	14
1.3. Õppetöö korraldus eriolukorra ajal.....	19
1.4. Kaugõpe kui õppevorm.....	24
2. KAUGTÖÖ VORMIS ÕPETAMINE JA KAUGÕPPE EESTI MAAÜLIKOOLIS	30
2.1. Andmed ja metoodika	30
2.2. Kaugtöö vormis õpetamise ja kaugõppe uuringu tulemused	32
2.2.1. Õppe- ja töökoormus	32
2.2.2. Õppekeskkonnad- ja õppematerjalid	36
2.2.3. Õpetamine ja õppimine.....	40
2.2.4. Kaugtöö- ja distantõppe eelised ja puudused	52
2.3. Järeldused ja arutelu	59
KOKKUVÕTE	65
KASUTATUD KIRJANDUS	67
LISAD	73
Lisa 1. Üliõpilaste ankeetküsitlus	74
Lisa 2. Töötajate ankeetküsitlus	79
Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta	84

SISSEJUHATUS

Tänapäeval võimaldavad ettevõtted oma töötajatele kaugtööd aina enam tulenevalt järjest kiiremini arenevast infotehnoloogiast. Praegune tehnoloogia võimaldab töötajatel oma töö ettevõttest eemal olles sama efektiivselt või veelgi tõhusamalt sooritada kui kontakttööl olles. Lisaks on kaugtööl veel teisigi eeliseid, näiteks töötaja ja tööandja kulude kokkuhoid, ajasäästmine, paindlikkus ning pere- ja tööelu ühildamine. Sellest tulenevalt võib praegusel ajal kaugtööks nimetada töövormi, mille korral tehakse tööd väljaspool ettevõtet kasutades erinevaid tehnoloogilisi vahendeid.

Kaugtöö tegemine aktualiseerus veelgi 2020. aasta kevadel, mil kuulutati välja eriolukord seoses koroonaviiruse (Covid-19) pandeemilise levikuga maailmas. Eriolukorra tulemusel läksid organisatsioonid, kellel oli võimalik, kiiresti üle kaugtööle. Sealhulgas ka ettevõtted, kes varasemalt kaugtöö võimalust ei pakkunud, kuid eriolukorra ajal oli see ainuke võimalus hoida ettevõtte jätkusuutlikuna. Kaugtööle- ja õppele läksid ka kõik alg-, põhi-, kesk-, kutse- ja ülikoolid.

Eesti Maaülikool oli juba varem sessioonõpet pakkunud, kuid sel juhul käisid üliõpilased teatud aja tagant koolis. Kaugtöö- ja õppe puhul eriolukorras koolis käia ei tohtinud ning kogu õpe toimus digiõppena. Sellega seoses muutus oluliselt õppetöö ja selle korraldus. Eelnevast lähtuvalt viidi 2020. aastal kõrgkoolides läbi uurimus, kuidas õppejõud ja üliõpilased kaugõppe olukorras hakkama said ning selgus, et õppejõudude digipädevused suurenesid ning üliõpilastele meeldis, et nad said loengute salvestusi korduvalt kuulata. Puudustena toodi aga välja liiga tihe töö arvuti taga ning ebahuvitavad veebitunnid, samuti tundsid nii õppejõud kui üliõpilased sotsiaalset ja emotsionaalset isolatsiooni. (EKKA 2020)

Eelnevast lähtudes on magistritöö eesmärk välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis.

Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade kaugtööst ja kaugõppest, nende eelistest ja puudustest ning kaugtöö mõjust kaugõppele kõrgastmes.

2. Analüüsida muutusi Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi õpetamises ja õppimises eriolukorra ajal.
3. Selgitada välja, milliseid eeliseid ja puuduseid õppejõud ja üliõpilased eriolukorra-aegsel õpetamisel ja õppimisel nägid.
4. Hinnata, millist kasu või kahju kaugtöö laialdasem kasutamine õpetamisel võiks Eesti Maaülikooli majandus-ja sotsiaalinstituudile anda ning teha ettepanekuid tõhusamaks distantsõppe korraldamiseks.

Käesolev magistritöö koosneb teoreetilisest ja empiirilisest osast. Teoreetilises osas antakse varasemate Eestis ja mujal maailmas läbiviidud uuringute, teadusartiklite ja teiste erialaste kirjandusallikate põhjal ülevaade kaugtööst kui töövormist, õppekorraldusest ja õpetamisest kõrgastmes, õppetöö korraldusest eriolukorra ajal ning kaugõppest kui õppevormist. Kirjanduse ülevaate eesmärgiks on luua alus uurimistöö esmaste andmete kogumiseks ehk ankeetküsitluse koostamiseks. Töö empiirilises osas antakse ülevaate metoodikast, küsitluse koostamisest ja valimist. Seejärel kajastub küsitluse teel kogutud andmete analüüs kaugtöö vormis õpetamise ja kaugõppe kohta. Analüüsitakse õppe- ja töökoormuse, õppekeskkondade- ja õppematerjalide, õpetamise ja õppimise ning kaugtöö ja distantsõppe eeliste ja puudustega seotud aspekte. Kogutud andmete põhjal analüüsitakse muutusi Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi õpetamises ja õppimises eriolukorra ajal ning selgitatakse välja õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused. Ühtlasi tehakse ettepanekud tõhusamaks distantsõppe korraldamiseks.

1. KAUGTÖÖ JA KAUGÕPPE RAKENDAMINE

HARIDUSASUTUSTES

1.1. Kaugtöö kui töövorm

Infotehnoloogia areng on muutnud kaugtöö kui töövormi järjest populaarsemaks ning seda ka nendes asutustes, kus seda varem ei kasutatud. Kaugtöö oli aga enne 2020. aasta pandeemialevikut paljude organisatsioonide jaoks uus nähtus ning kuna kaugtöö mõistele ühene definitsioon ning selle tegemiseks valmisolek puudus, siis oli mitmetel asutustel, k.a haridusasutustel, selle rakendamisega raskusi.

Kõige levinum definitsioon kaugtööle kui töövormile, mida kasutatakse ka Eestis, on töökorraldus, mille puhul teevad töötajad oma tööd väljaspool töökeskkonda- ja aega ning kasutavad selleks infotehnoloogilisi vahendeid (Shockley & Allen 2007, Kallaste & Jaakson 2009, Fonner & Roloff 2010, Barbuto jt 2020). Inglise keeles on kaugtöö jaoks olemas aga erinevad terminid, mis ei tähenda ühte ja sama: *telecommuting*, *telework*, *remote work*, *distributed work*, *virtual work*, *flexible work*, *flex-place*, *satellite office work* ja *distance work* (Allen et al. 2015) ning selles tulenevalt mõistetakse kaugtööd erinevalt. Esimene mõiste kaugtöö kohta oli *telecommuting*, mille pakkus välja Jack Nilles, kes eesmärgistas seda kui kütuse kokkuhoidu seoses töölemineku- ja tulekuga (Allen jt 2015). Umbes 30 aastat hiljem peeti kaugtööd töökorralduse vormiks, mille puhul tehakse tööd, kas osaliselt või täielikult väljaspool töökohta (Konradt jt 2000). Samal ajal leiti ka, et kaugtöö puhul asendab töötajate liikumist teabe liikumine, füüsilist kohalolekut asendab aga virtuaalne kohalolek (Esta jt 2000).

Järjest rohkem kasutavad kaugtööd erinevad organisatsioonid ning seda põhjusel, et see on neile majanduslikult kasulikum ning võimaldab pakkuda paindlikkust (Allen jt 2015). Erinevatest uuringutest on ka selgunud, kui organisatsioon toetab töö- ja pereelu ühildamist, on nende organisatsioonide töötajate valmidus kaugtöö tegemiseks olemas (Beham jt 2015). Sama leidsid Araujo jt (2019), kes järeldasid, et tänapäeval otsivad ettevõtted alternatiive, kuidas saaks ressursse kokku hoida, kuid samas tõhusust, kvaliteeti ja töötajate rahulolu hoida või tõsta. Siinkohal on Ackerman (2020) toonud organisatsioonidele mitmeid

soovitusi, kuidas kaugtööd efektiivsemalt korraldada. Esiteks tuleks võimaldada töötajatele vahendid, et neil oleks võimalik kontorist eemal tööd teha. Teiseks tuleks igati propageerida kaugtöötamist selle tarbeks, et eriolukorra saabumisel oleksid töötajad selleks valmis.

Basile ja Beauregard (2016) leidsid, et kaugtööd tehes tuleb aga töö ja eraelus tasakaal leida. Nad nimetasid neli reeglit, mida töötajad peaksid järgima: füüsiline, ajaline, käitumuslik ja kommunikatiivne. Füüsiline hõlmab keskkonda ehk töö tegemiseks peaks olema majapidamises eraldi tuba, samuti peavad olema olemas arvuti ja telefon. Ajalise reegli peab paika panema ülekoormuse vältimiseks, ehk tööd tuleb teha teatud kellast kellani. Käitumuslik reegel tähendab seda, et töövahendid, näiteks telefon ja arvuti, tuleb tööpäeva lõpuks välja lülitada. Kommunikatiivne reegel kehtib eelkõige perekonna kohta ehk nad peavad teadma, mis ajal töö algab ja lõpeb ning töötajal töö ajal segada ei tohi. (Basile & Beauregard 2016) Efektiivse kaugtöö tegemiseks tuleb töötajal eelkõige arvestada, et kodus töötamiseks oleks olemas oma ruum, mis vastab töötavushoiu ja tööohutuse eeskirjadele, hea internetiühendus ning vajaminevad tehnoloogiavahendid (Ratten 2017).

Järjest enam rõhutatakse ka kaugtööd tegeva töökoha puhul virtuaalse koostöö oskuse olulisust, mis tähendab oskust töötada tulemuslikult virtuaalsetes töörühmades, hoida inimesi pühendunud ja motiveeritud ning tekitada neis kollektiivi tunnet. (Töö... 2016) Siinjuures on aga tänapäeval esmaolulised internetiühenduse kättesaadavus ja kvaliteet, vastasel juhul on kaugtöö tegemine raskendatud või lausa võimatu (Agarwal jt 2020). Ka Bucater (2016) märgib, et võrreldes kontakttööga, kannab kaugtöö puhul töötaja oma isikliku juhtimise üle virtuaalsesse keskkonda, mis tähendab, et see inimene peab valdama oskuslikult tehnoloogiat. Selle kohta on ilmunud ka palju koostöö korraldamist puudutavat kirjandust ja uuringuid. Näiteks 2012. aasta märtsis viis USA koolitus- ja konsultatsioonifirma RW3 läbi virtuaalset koostööd puudutava uuringu, mille käigus saadeti välja 45 000 ankeeti üle maailma. Vastuseid laekus 102-st riigist kokku 3301. Enim vastanuid oli USA-st, Suurbritanniast, Indiast ja Saksamaalt. Vastanuid oli ka Eestist, kuid kõikidest vastanutest oli neid alla ühe protsendi. Nimetatud uuringu tulemusena selgus, et kõige enam erineb virtuaalne juhtimine ja koostöö korraldamine tavameeskonna juhtimisest konfliktide käsitlemise (70%), oma arvamuse väljaütlemise (55%) ja otsuste vastuvõtmise poolest (55%). Leiti, et puudusteks, virtuaalse meeskonna koostöös, on meeskonna paiknemine eri ajatsoonides (78%), otsuste vastuvõtmiseks kuluv pikk aeg (74%) ja erinevatest rõhuasetustest arusaamine (69%). Lisaks selgus, et kõige suuremaks väljakutseks

sellises koostöös lugesid vastanud mitteverbaalse kommunikatsiooni puudumist (88%), usaldusliku tööõhkkonna loomist (75%) ja meeskonnatunde tekitamist (70%). (Virtuaalse...2015)

Kaugtööd rakendati juba enne eriolukorda seetõttu, et sel on võrreldes kontakttööga mitmeid eeliseid. Esiteks on kaugtöö tegemine keskkonnasõbralik, hoides kütust kokku ning langetades õhusaaste protsenti. Sellega seoses võib paraneda organisatsiooni maine, luues nendest kaasaegse ja keskkonnasõbraliku kuvandi. (Narayanan jt 2017) Kuna organisatsioonil väheneb kaugtööd tehes vajadus kontoripinna järgi, siis saab ettevõtte kulusid kokku hoida ka üüripinna pealt (Pinola 2015). Barbuto jt (2020) leidsid, et võrreldes töötajate harjumustega kontoris, on kaugtöötajad teadlikumad kasutatava veekoguse ja elektritarbimisega ning hoiavad seega kommunaalkulusid kokku. Bieseri jt (2021) uuringust selgus, et kaugtööd tehes hoiavad töötajad aega kokku tööle mitte sõidu- ja tulekuga, samuti säästetakse sellega keskkonda, sest põhiliselt tuldi kontakttööle autoga. Chen (2020) leiab samuti, et kaugtöö võimaldab aega kokku hoida ja seda ise planeerida. Samuti on kaugtöötajatel suurem rahulolu, sest kui ettevõtte võimaldab kaugtööd, siis see näitab organisatsiooni enesekindlust ja usaldust oma töötajate vastu. Kaugtöö võimaldab ka töötajatel ühildada töö- ja pereelu ning leevendada teatud määral stressi. Kaugtöötajal on võimalik igal ajal tööst pause teha, sirutada ja süüa, millal töötaja ise soovib. Sokk'i (2020) magistritöö tulemustest selgus, et kaugtöö eelised on aja säästmine, mugavus, vabadus, paindlikkus ja produktiivsuse suurenemine. Sarnaselt Cheni (2020) uuringu tulemustele, toodi ka Sokk'i magistritöös positiivsena välja see, kuidas kaugtööd tehes ei pea järjest istuma, vaid saab teha vahepeal näiteks venitusharjutusi. (Sokk 2020)

Loubier (2017) järgi on kaugtöö eelised ettevõtte jaoks tootlikkuse kasv, kulude kokkuhoid ning tööjõu madal volavus. Tootlikkuse kasvu mõjutab see, kuidas töötajad on võimelised koduses keskkonnas rohkem tööd väiksema aja jooksul ära tegema. Kulusid hoitakse kokku seoses kütuse hüvitamise ärajäämisega, mööbli, kohvimasina ja teiste seadmetega, mida töökohas muidu vaja läheb. Tööjõu volavus on madalam, sest kaugtööd tegevad töötajad on üldiselt oma tööga rahul ning on seega ka lojaalsemad ettevõttele. (Loubier 2017) Eelistena nähakse kaugtööl veel ülekoormuse ja ületunnitöö vähenemist ja sellega seonduvat stressi (Mellner 2016), sest kaugtöö annab töötajate suurema autonoomsuse oma töö juhtimisel, mis edendab tema vaimset tervist (Currie & Eveline 2011). Ortega (2009) leiab samuti, et kaugtöö tegemine võib olla töötajale kasulik, sest see aitab tal saavutada paremat

tasakaalu töö- ja pereelu vahel ja see võib anda talle ka oskuse ühendada töö- ja pereülesanded. Ka Schuri jt (2019) meelest võib kaugtöö töötajatele kasuks tulla, kuid seda vaid siis, kui kodus töötamine on lihtsam ja vastuvõetavam töötajaks jaoks. Beauregard jt (2019) rõhutavad, kui kaugtööd tehakse enda kodust, siis on sealjuures väga oluline keskendumisvõime olemasolu. Nad kirjeldasid, kuidas paindliku töö jaoks teevad tavaliselt tööandja ja töötaja kokkuleppeid tööaja- ja koha suhtes selleks, et töötaja suudaks hoida tasakaalu oma töö ja isikliku elu vahel, rahuldades samaaegselt organisatsiooni vajadusi. Ratten (2017) toob siinkohal välja, et tööandja peab kaugtöö ajal töötajatega regulaarselt suhtlema ning viima läbi töö tulemuste hindamist. Siinkohal on oluline ka töötaja suhtlemisoskus, enesemotivatsioon ja oskus iseseisvalt töötada (Daniels jt 2001).

Kaugtööl esineb ka eeliste kõrval mitmeid puuduseid. Bironi ja Veldhoveni (2016) arvates on sellise töökorralduse puhul ülemustel oma töötajate üle liiga suur mõju. Rakendatakse pidevat kontrolli, millest võib saada töötulemuste hindamise asemel hoopis nõudlikkus, mis mõjub negatiivselt inimeste vaimsele tervisele. Kallaste ja Jaakson (2009) leidsid, et kui kaugtöö on organiseeritud ebaefektiivselt, võib see kaasa tuua töötajate motiveerituse ja enesedistsipliini languse, viies alla ka töö tulemuslikkuse. Et kaugtöö eeliseid ära kasutada, peavad organisatsioonid töökorralduse läbi mõtlema ning selle üle töötajatega arutlema. Vega jt (2015) rõhutavad, et töötajad peavad kaugtööd tehes oma aega planeerima oskama, sest ebaefektiivselt planeeritud aeg ja suur töökoormus võivad töötaja viia hoopiski ületundide tegemiseni.

Samuti on erinevatest uuringutest selgunud, et mida sagedamini teeb inimene kaugtööd, seda suurem eraldatus tal oma töökohast tekib ning neil esineb raskusi oma töö ja kodu keskkonna eristamisel. (Vega jt 2015) Currie ja Eveline (2011) uuringust selgus, et töötajad, kellel on väikesed lapsed, teevad hea meelega kaugtööd, kuid vähenenud on nende vaba aeg, sest tööle ei seata selgeid piire. Siinjuures kirjeldab Sokk (2020), kuidas kaugtöö puudustena toodi välja töövälisel ajal töötamine ehk selgete piiride kadu töö- ja isikliku elu vahel, keskendumisraskused ning andmekaitse riskid. Chen (2020) leiab, et kaugtööd tehes võivad tekkida arusaamatused väärinfo pärast, tehnilised vead ning emotsionaalne üksindus kolleegide toetuse puudumise tõttu. Eelnevalt kirjeldatud kaugtöö eelised ja puudused on kokkuvõtlikult välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Kaugtöö eelised ja puudused (Currie ja Eveline 2011; Allen jt 2015; Beham jt 2015; Kang & Sidhu 2015; Vega jt 2015; Virtuaalse...2015; Biron ja Veldhoven 2016; Mellner 2016; Loubier 2017; Chen 2020; Sokk 2020)

Eelised	Puudused
Paindlikkus	Suurem nõudlikkus ja kontroll
Võimaldab töö- ja pereelu ühildamist	Raskused töö- ja eraelu eristamisel
Suurem autonoomsus	Tööle ei seata selgeid piire
Vähendab ülekoormust ja ületunnitööd	Suurendab ülekoormust ja ületunnitööd
Ettevõtte tootlikkuse kasv	Virtuaalse koostööoskuse puudumine
Madal tööjõu volavus	Vajalik vahendite ja oma ruumi olemasolu
Kulude kokkuvõtte	Eraldatud töökohast ja kolleegidest
Mugavus	Keskendumisraskused
Aja kokkuvõtte	Andmekaitse riskid, tehnilised vead
Keskkonnasäästlikkus	-

Alates 2020. aastast, mil kehtestati eriolukord, olid kõrgkoolid sunnitud üle minema kaugtööle- ja õppele, mis oli paljude töötajate ja üliõpilaste jaoks esmane kogemus. Kogu õppekorraldus ja õpetamine oli vaja üle viia interneti ning keegi koolis kohapeal käia ei tohtinud. Selleks, et mõista, kuivõrd sobitub kaugtöö tegemine haridusasutuste töötajatele, on oluline välja tuua selle eelised ja puudused.

Haridusasutustes toodi kaugtöö eelisena peamiselt välja elava õppe pakumise tänu uutele dünaamilistele õpikeskkondadele (Mohammed 2020). Kuid puudusena õppejõudude ja teiste teadustöötajate suur stressitase ja töökoormus, mis on seotud uute õpikeskkondade kasutamisega. (Kang & Sidhu 2015) Türgis läbiviidud uuringust nähtus samuti, et õppejõud tunnevad, kuidas on seoses kaugtööga suurenenud töökoormus ning aega kulub kogu õppetöö organiseerimisele rohkem. (Sebastian & Ambily 2021) Sama selgus ka Indias läbiviidud Pauli (2021) uuringust. Samas teises uuringust leiti, et kaugtöö paindlikkus leevendab haridustöötajate stressi (Mudraki jt 2018). Seega Beauregard jt (2019) selgitavad, et stress on seotud inimeste ärevustasemega.

Heiden jt (2020) viisid 2020. aastal Rootsis läbi uuringu, mis keskendus ülikoolide õppe- ja teadustöötajatele. Sellega prooviti välja selgitada, milline mõju on kaugtööl akadeemikute

tervisele, stressile, taastumisele, töö ja eraelu tasakaalu leidmisele ning sisemisele motivatsioonile. Selgus, et kaugtöö sagedus tekitas akadeemikutes kõrgemat stressitaset, kuid leiti, et nad on oma autonoomiaga tööl rahul. Samuti tunnevad nad, et on oma töös tõhusad, sõltumata kohast, kus töötavad ning vahenditest. Järeldati, et töö ja pereelu konfliktid ei mõjuta üldiselt töö ja eraelu tasakaalu. (Heiden jt 2020)

Tallinna Ülikoolis läbiviidud küsitlusest aga selgus, et 60% õppejõududest tundsid, et nende töökoormus distantsõppe ajal kasvas. Seejuures toodi põhjenduseks välja ajakulu seoses õppetöö ümberkorraldamisega, planeerimine, uute keskkondade ja lahenduse otsimine, materjalide ja ülesannete ning hindamisvahendite ettevalmistamine. Nähtus ka, et mida vähem oli õppejõud varasemalt e-õppega kokku puutunud, seda keerulisem oli tal olukorraga kohaneda. Negatiivsena toodi välja veel vahetu kontakti puudumise, liigse arvuti ekraani ees olemise, õppe ümberplaneerimise, individuaalse tagasiside andmise. Õppejõud leidsid ka, et üliõpilased ei olnud veebitundides aktiivsed ning see tegi õpetamise veelgi keerulisemaks. Positiivse kogemusena toodi välja digivahendite kasutuselevõtuga kaasnenud aja kokkuhoiu ehk tööle sõidu ning selle, et üliõpilastel, kellel ei olnud võimalik auditoorses loengus muidu osaleda, said seda mugavalt veebis teha. Positiivsena leiti, et e-õpe oli paindlik ning võimaldas õpet enam individualiseerida, samuti pakkuda individuaalset tagasisidet. Samuti suurenes õppejõudude vahel koostöö ja õppe koos planeerimine. (Poom-Valickis 2021)

Saltmarsh ja Randell-Moon (2015) leidsid aga, et haridusasutuste suurenenud konkurentsi tõttu, ootavad õppeasutused oma töötajatelt rohkem kui varasemalt. Puudusena leiti, et töötajad peavad alati valmis olema, kui neid vajatakse ning tegema vajaduse korral ületunde. Kuna töötajate tulemuslikkusele on hakatud rohkem tähelepanu pöörama, siis on erinevad uuringud näidanud, kuidas see mõjutab töötingimusi negatiivselt (Kenny 2018). Ka on selgunud, kuidas järjest suurenevad nõuded põhjustavad inimestes tööstressi ning seda eriti akadeemikute ja nende tehtava kaugtöö puhul. (Kang & Sidhu 2015) Kaugtöö kui töövormi rakendamise eelised ja puudused haridusasutustes on kokkuvõtlikult välja toodud tabelis 2.

Tabel 2. Kaugtöö eelised ja puudused haridusasutustes (Mohammed 2020; Kang & Sidhu 2015; Sebastian & Ambily 2021; Paul 2021; Mudraki jt 2018; Beauregard jt 2019; Heiden jt 2020; Poom-Valickis 2021; Saltmarsh ja Randell-Moon 2015; Kenny 2018)

Eelised	Puudused
Elava õppe pakkumine tänu dünaamilistele õpikeskkondadele	Õppe ümberplaneerimine
Autonoomia	Suurenenud nõudlikkus
Paindlikkus	Suur töökoormus
Aja kokkuhoid seoses tööle sõidu- ja tulekuga	Suurenenud ajakulu seoses õppe planeerimisega
Õppe individualiseerimine	Vahetu kontakti puudumine
Koostöö suurenemine õppejõudude vahel	Ületunnitöö
Individuaalne tagasisidestamine	Kõrge stressitase
	„Istuv eluviis“

Kaugtööd ei saa aga rakendada igal tegevusalal. See sõltub töö iseloomust. Kui töötaja on füüsiliselt seotud töökohaga, ei saa talle kaugtööd võimaldada (Kallaste & Jaakson 2009). Kaugtööd ei saa üldjuhul rakendada töötlevas tööstuses, hulgi- ja jaekaubanduses, majutus- ja toitlustusasutustes ning tervishoiu- ja sotsiaaltoetuste valdkonnas. Suurem võimalus võrreldes erasektori töötajatega, on võimalik kaugtööd teha avaliku sektori töötajatel (Turu-uuringute AS 2020). Kaugtöö on levinud juhtide, tippspetsialistide, keskastme spetsialistide ja kontoritöötajate seas. Samuti kutse-, teadus- ja tehnikaalasel tegevusel ning finants- ja kindlustustegevusel (Sõstra, 2010).

Kaugtööd nähakse nii organisatsioonide kui nende töötajate seas pigem positiivse töövormina. Ettevõtetel aitab kaugtöö ressursse kokku hoida ning võimaldab hoida tööd jätkusuutlikuna ka pandeemiaolukorras. Töötajad hindavad kaugtöö paindlikkust ning pere- ja töö ühildamist, keskkonnasäästlikkust ja autonoomiat. Kaugtöö efektiivsus vajab aga töötajatelt keskendumisvõimet ehk tööaja- ja kohaplaneerimisoskust ning pidevat kommunikatsiooni tööandjaga. Haridusasutustes tehtava kaugtöö puhul nähakse rohkem selle negatiivseid külgi. Õppejõud leiavad, et nende töökoormus on suurenenud, neil on kõrgem stressitase ning nad tunnevad eelkõige puudust vahetust kontaktist üliõpilastega ning teiste töötajatega. Kuid vaid eeliste ja puuduste põhjal järeldusi teha ei saa, sest on oluline

teada ka seda, kuidas üldse Eesti kõrgastmes õppekorraldus ja õpetamine toimub ning milliseid aspekte peaksid õppejõud kaugtöö vormis õpetamisel silmas pidama.

1.2. Õppekorraldus ja õpetamine kõrgastmes

Eestis reguleerib ülikoolide tööd Ülikooliseadus ning kehtestatud on kõrgharidusstandard. Küll aga pole neis sätestatud, kuidas peaks toimima kõrgkool ja selle töötajad olukorras, mis sai alguse 2020. aastal laiaulatusliku pandeemiga, mil koolid olid sunnitud üle minema kaugtööle- ja õppele. (Kõrgharidusstandard 2019)

Ülikooliseaduses (2017) on välja toodud õppekorralduse üldnõuded, kuid õppetingimused- ja korra kehtestab ülikool ise. Eestis on välja töötatud ka kõrgharidusstandard, milles on kehtestatud ühtsed nõuded kõrgharidustaseme õpetele: õppekavad, õpiväljundid, õpete eesmärgid, õppejõududele esitatavad nõuded, õppevaldkondade loetelu ning õppekavagrupid. Kõrgharidus saadakse aga ainult sellest haridusasutusest, kus õppekavagrupi kvaliteet on hinnatud ja Eesti Vabariigi Valitsus on andnud õiguse selle õppekava järgi õppetööd korraldada ja üliõpilasi õpetada. Kui kõrgkoolil on õigus kõrghariduse õppekava järgi õppetööd korraldada, võib ta ka välja anda üliõpilastele riiklikul tasandil tunnustatud lõpudokumente. Kõrgharidustasemel teostab kvaliteedi hindamist sõltumatu Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) ning seda ka kaugõppe ajal. (Kõrgharidusstandard 2019)

Kõrgkoolis toimub õpe rakenduskõrgharidusõppes, bakalaureuseõppes, magistriõppes ja doktoriõppes. Üldjuhul toimub kõrgkoolis õppimine 3+2 õppekavade süsteemi alusel. Süsteem koosneb 3-aastasest bakalaureuseõppesest ja 2-aastasest magistriõppesest, mille lõpetamise järel on võimalik sisse astuda doktorantuuri. Kõrgharidusõppesse sisseastumise tingimuseks on aga keskharidus, kuid haridusasutustel on õigus kehtestada ka täiendavaid vastuvõtutingimusi, nagu näiteks sisseastumiseksamid, gümnaasiumis sooritatud riigieksamite tulemused või vestlus. (Kõrgharidus 2021)

Eesti kõrgharidussüsteem on kolmeastmeline ehk Eesti Vabariik järgib kogu Euroopa kõrgharidusruumi *bachelor-master-PhD* mudelit. Seega on Eesti kõrgharidusõppe esimene aste, kas rakenduskõrgharidusõpe või bakalaureuseõpe. Rakenduskõrgharidusõppe

eesmärgiks on konkreetsel kutsealal tööle asumiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajalike oskuste omandamine. Bakalaureuseõppe eesmärk on aga üldhariduslike teadmiste süvendamine, eriala alusteadmiste ja -oskuste omandamine, kas õpingute jätkamiseks magistriastmes või töötamiseks. Nimetud õpped kestavad üldjuhul 3-4 aastat. (Kõrgharidus 2021)

Magistriõpe on kõrgharidusõppe teine aste, mille jooksul süvendatakse erialateadmisi ja – oskusi ning omandatakse vajalikke teadmisi ja oskusi iseseisvaks tööks ja doktoriõppes õpingute jätkamiseks. Õppe kestus on üldjuhul kaks aastat ning antud õppe kestel on vajalik on saada kokku 120 ainepunkti. Seejärel saab lõpetaja õppekava täitmise ja magistrikraadi tõendava diplomi, mis annab õiguse kandideerida edasi ka doktoriõppesse. Lisaks on olemas bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhinev õpe, mis sisaldab nii alusõpet kui ka süvendatud spetsialiseerumisega õpet. Üheastmelised integreeritud õpped on näiteks arsti-, loomaarsti-, proviisori-, hambaarsti-, arhitekti-, ehitusinseneriõppe ja klassiõpetaja õpe. Eelnimetatud õppekavade nominaalkestused on 5-6 aastat. Lõpetamise järgselt antav kvalifikatsioon annab õiguse kandideerida doktoriõppesse nagu ka magistriõppe. (Kõrgharidus 2021)

Doktoriõpe on kõrghariduse kolmanda astme õpe ja ühtlasi ka viimane õppeaste Eestis, mille eesmärgiks on iseseisvaks teadus-, arendus- või kutsealaseks loometööks vajalike teadmiste ja oskuste saamine. Doktoriõppe nominaalkestus on kokku 3-4 aastat. Selle õppe lõpetajale väljastatakse diplom õppekava täitmise ja doktorikraadi andmise kohta. Doktorikraad on teaduskraad, mille saamiseks on vajalik koostada ja kaitsta doktoritöö, mis kujutab endast iseseisevat teaduslikku uurimust või teatud loometööd. (Kõrgharidus 2021)

Ülikooli seaduse kohaselt juhib ülikooli tööd rektor, kes vastutab ülikooli käekäigu eest. Üheks tema ülesandeks on hoolitseda õppetegevuse ja teadusuuringute korralduse eest. Ülikooli õppejõud on professorid, dotsendid, lektorid, assistendid ja õpetajad. Professori tööülesanneteks on oma ainevaldkonna õppe korraldamine ning õpetamine ja teadustöö juhtimine. Dotsent õpetab ülikoolis oma ainevaldkonda, osaleb teadus- ja muus loometegevuses ning juhendab näiteks teadustöösse kaasatud üliõpilasi ja õppejõude. Lektor on aga akadeemiline töötaja, kelle tööülesandeks on õpetada kõrgharidustaseme esimesel kahel astmel. Assistent on töötaja, kes viib läbi seminare ja praktikume. Sama teeb ka õpetaja, kuid seda esimesel kahel astmel ning täidab ka muid õppeülesandeid. (Ülikooliseadus 2017)

Eesti Maaülikoolis reguleerib õppetöö korraldust õppekorralduseeskiri (2020). Seal on kasutusel kaks õppevormi: päevaõpe ja sessioonõpe. Päevaõppes toimub õppetöö igapäevaselt koolis ning sessioonõppes tsükliliste õppesessioonidena. Alates 2017. aastast nimetatakse maaülikoolis kaugõpet sessioonõppeks. Kontaktõppe puhul lisab aine õppejõud koostöös õppekorralduse spetsialistiga õppeinfosüsteemi toimumise kellaaja, koha ja toimumisnädalad ning õpiväljundite hindamise aja. Kui toimub kaugõpe, siis kõik ülejäänud aspektid jäävad samaks, kuid toimumiskoht on välja toodud veebiaadressina ning nii toimiti ka pandeemiaolukorras. Õppekorralduse spetsialisti juurde võivad üliõpilased pöörduda “õpingute planeerimise, ülikoolisüsteemi, akadeemilise puhkuse, välismaal õppimise ning mitmete teiste õppevaldkonda puudutavate küsimuste korral” (EMÜ 2021b).

Nagu teiste õppevormide puhul, nõuab ka kaugõpe õppejõududelt õpetamise planeerimist ja korraldamist. Õppejõud peaks kasutama õpetamisel selliseid juhendeid, vahendeid ja keskkondi, millest saab ka iga algaja kaugõppija aru (Simonson jt 2019: 134). Et õppejõud oleksid suutelised kaugõpet läbi viima, on Mason juba 1991. aastal identifitseerinud kolm rolli, mida arvutipõhise arutelu moderaator ehk õppejõud kaugtöö vormis õppetöö korraldamisel peab omama. Esiteks on tal organisatoorne roll, mis tähendab seda, et ta kavandab arutelu, sõnastab eesmärgid, paneb paika ajakava, kehtestab protseduuri reeglid ning juhib arutelu õiges suunas. Teiseks on tal sotsiaalne roll, kuna sõbraliku sotsiaalse keskkonna loomine õppimiseks on üks õppejõu peamisi oskusi, mille alla kuulub tervituskirjade saatmine arutelu alguses, õppijate julgustamine arutelus osalemiseks kogu arutelu vältel ning tagasiside andmine neile, kes on sõna võtnud. Oluline on siinjuures sõbraliku ja personaalse tooni kasutamine. (Mason 1991)

Lisaks on õppejõul tähtis ka intellektuaalne roll, mis on arutelude läbiviimisel õppejõu kõige tähtsam roll. Oluline on arutelu ajal erinevatele asjadele tähelepanu pöörata, küsida täpsustavaid küsimusi ning julgustada õppijaid kommentaaridele vastama. (Mason 1991) Azavedo jt (2020) aga leidsid, et üliõpilasi on raske õppetöösse kaasata, sest neil võivad kodus keskkonnas olla häirivad tegurid nagu näiteks nutiseadmed peavad olema jagatud õdede-vendade vahel. Järeldatakse, et õppijad, kellel puudub kodus internetiühendus ja arvuti, ei saa teistega samaväärset tähelepanu ja haridust. (Azavedo jt 2020)

Kõrgkoolides on õppejõudude intellektuaalomandi kuritarvitamine olnud ajast aega suureks probleemiks ning tänapäeval soodustab seda veelgi enam internet (Mingaleva & Mirskikh 2013: 1062). Intellektuaalne omand tähendab õigusi inimese vaimse ja intellektuaalse

tegevuse loomele ning jaguneb kolmeks: autoriõigused, autoriõigustega kaasnevad õigused ja tööstusomand (Kurisoo jt 2009, 11-15). Autoriõigusega kaitstakse näiteks kirjandus- ja teadusteoseid (Mikk, 2010). Kaczynski (2010) leiab, et intellektuaalomandi õigused on seaduslikud õigused, mis annavad omanikele võimaluse takistada teistel kopeerimast ja levitamast kellegi teise loodud teavet ning autoriõigusega kaasnevad õigused on need, mis kaasnevad autoriõigusega välja antud teostele ning nende levitamisele (Mikk 2010: 9).

Kõrgkoolides seisneb intellektuaalomandi probleemkoht selles, et näiteks kaugõppe puhul ei saa õppejõud oma loengute, seminaride ja kursuste sisu kaitsta. Küll aga ütleb meile Eesti autoriõiguse seadus paragrahv 4, et “Autoriõigus tekib kirjandus-, kunsti- ja teadusteostele”, mille alla kuuluvad ka haridusalased kirjalikud teosed ning loengud ja ettekanded, mis on väljendatud suuliselt. Paragrahv 12 järgi on autoril õigus otsustada, millal ja kellele teos avaldatakse ning nõuda teose kasutamise lõpetamist. Ehk autor peab andma loa oma teose kasutamiseks.

Mingaleva & Mirskikh (2013) toovad välja, kuidas Venemaal on suureks probleemiks haridustöötajate autoriõiguse kaitse puudumine, näiteks ettevalmistatud koolituskursuste, esitluste ja loengute näol ning nad leiavad, et kaugõpe halvendab olukorda veelgi, sest inimesed saavad kontrollimatu ligipääsu haridusalasele teabele. Ameerikas on seetõttu muutunud intellektuaalomandi õigused laiemaks ja karistatavamaks. Samuti on kasutusele võetud meetmed tehnoloogilise kontrolli suurendamiseks, sest digitaalsed tehnoloogiad võimaldavad senisest enam kopeerimist ja levitamist, näiteks on kehtestatud ringlusesse sattumise vastased seadused, mis keelavad tehnoloogilisi “lukke” avada. (Kaczynski 2010)

Adamsoo (2012) kirjeldab, kuidas teadus- ja arendustöö loojatel tekivad oma teose üle õigused ehk intellektuaalomand, kuid varalised õigused võivad kuuluda ülikoolile. Eesti Maaülikooli koduleheküljel on välja toodud, millised on seal sätestatud intellektuaalomandiõigused. Intellektuaalomand jaguneb kaheks: isiklikud ja varalised õigused. Isiklikud õigused tähendavad seda, et “autoril on õigus oma autorsusele, õigus autorinimele, õigus au ja väärkuse kaitsele”. Varalised õigused hõlmavad “õigust teost reprodutseerida, levitada, tõlkida, töödelda jne”.

Maaülikooli puhul kuuluvad töökohustuste näol kirjutatud teoste varalised õigused ülikoolile. (EMÜ 2021a) Ka Tartu Ülikoolis kuuluvad õppejõudude tööülesannete käigus loodud õppematerjalide varalised õigused ülikoolile, see on sätestatud töölepingutes ning

autoriga ei pea levitamiseks lepingut tegema (TÜ 2021). Tallinna Ülikool on välja töötanud intellektuaalse omandi õiguskaitse eeskirja 2014. aastal ning selles on sätestatud, et “Ülikooliga seotud intellektuaalne omand tekib ülikooli liikmeskonna ja ülikooli töös lepingute alusel olevate isikute teadus-, arendus- ja loometegevuse tulemusel”, kuid ülikooli varaliste õiguste loovutamine võib kokkuleppel toimuda.

Tartu Ülikooli eraõiguse instituudi intellektuaalse omandi dotsent Aleksei Kelli (2011) on välja toonud tegurid, mida üliõpilane tohib ja ei tohi õppejõu poolt loodud õppematerjalidega teha. Esiteks rõhutab, et õppejõu poolt loodud õppematerjale võib kasutada vaid õppimiseks. Need võib küll salvestada ja välja printida, kuid mitte levitada kolmandatele isikutele. Levitamiseks ja avalikustamiseks on vaja saada ülikooli nõusolek, mitte õppejõu, sest varaline õigus kuulub ülikoolile. Ka õppejõud ei tohi üliõpilaste töid jagada ega avalikustada. (Kelli 2011) Siinkohal tõstatavad Rodriques, Greer ja Shipman (2014: 2) küsimuse, kas üliõpilased on üldse teadlikud autoriõiguste järgimisest ja akadeemilisest terviklikkusest. Ameerikas kasutatakse autoriõigustega seonduvaid koolitusprogramme, mis võimaldavad üliõpilaste teadmisi selles vallas tõsta (*Ibid.*), kuid autorile teadaolevalt on Eestis 2020. aasta seisuga vaid üks sellealane koolitus, milles üliõpilased osaleda saavad ning seda viib läbi Rahvusraamatukogu.

Kaugõpe on suurendanud veelgi enam intellektuaalomandi kuritarvitamist. Seda soodustab tehnoloogia areng ning üliõpilaste vähenenud teadlikkus intellektuaalsest omandist. Seega on oluline pöörata rohkem tähelepanu üliõpilaste koolitamisele ja erinevate koolitusprogrammide välja töötamisele.

Eesti ülikoolide õppekorraldust reguleerivad nii riiklikud seadused ja standardid kui ka ülikoolide enda välja töötatud eeskirjad. Küll aga ei sätesta need, kuidas peavad õppejõud kaugõpet läbi viima. Tõhusa kaugõppe läbiviimine nõuab õppejõududel mitmeid kompetentse tehnoloogiavallas ning sarnaselt kontaktõppele, on õppejõul vajalik osata ka kaugõppe puhul üliõpilastega läbi viia arutelusid ning luua sotsiaalne ja toetav õpikeskkond.

1.3. Õppetöö korraldus eriolukorra ajal

2020. aasta kevadel kehtestatud eriolukord muutis oluliselt haridusasutuste tööõudeid- ja keskkonda. Kui varasemalt haridusasutustes üldjuhul kaugtöö võimalust ei pakutud, siis pandeemia olukorras muutus see sunniviisiliseks (Tavares jt 2020). Selgus, et enamik haridussüsteeme ei ole piisavalt ette valmistatud, et tekkinud eriolukorras, mille tõttu olid koolid sunnitud üle minema kaugtööle ja õppijad kaugõppele, tagada kaasav haridus ka väljaspool koolikeskkonda. Riigid püüdsid küll kiiresti rakendada efektiivset kaugtööd, kuid see osutus keeruliseks seoses kodudes internetiühenduse ja seadmete puudumisega. Samuti oli valitsusel keeruline tagada, et kõik õppijad jätkaksid samamoodi haridusteed ning väldiksid koolist välja langemist, sest õpetaja ja õpilaste vaheline suhtlemine oli puudulik. (UNESCO 2020)

Eriolukord nõudis valitsus- ja haridusasutustelt kiiret reageerimist. Näiteks kui California Liberaalses kunstikolledžis mindi eriolukorras üle kaugõppele, korraldasid koolijuhid erakorralise koosoleku koos töötajatega, et paika panna juhenduskava (Instructional Plan of Action). See kava toetab nii täis- kui osalise tööajaga õppejõude. Kavaga ühildati ühte meeskonda kõik osalise tööajaga töötajad ning neile määrati juht, kes neid kogu kaugtöö vältel toetas. Toetus hõlmas pidevat suhtlemist, tundide planeerimist ning kursuste üleviimist veebikursusteks. See võimaldas järjepidavust ning ülesannete paika panemist. (Quezada jt 2020) Kaugõppel oli vajalik kogu materjal üle viia veebikeskkondadesse ehk esialgu leida keskkonnad, mis võimaldaksid õppetööd läbi viia ning samas ka üliõpilastega suhelda. Näiteks Californias kasutati veebikursuste läbiviimiseks Zoom keskkonda. Liibanonis olid peamisteks õppeplatvormideks, mille läbi korraldati videokonverentse ehk veebitunde Zoom, kuid ka Google Classroom. Need veebikeskkonnad võimaldasid õpilastega näost näkku suhelda ning osalejad said vajadusel oma ekraani jagada, näidata videosid, teha märkmeid ja lahendada koos erinevaid harjutusi (Kadi 2020). Küll aga Liibanonis läbiviidud uuring näitas, et eriolukorra ajal oli õpilastel raske efektiivselt õppida, sest puudus internetiühendus või see oli liiga aeglane ehk nad ei saanud veebikeskkondades õppetööd kaasa teha. Samuti selgus, et need õpilased, kellel oli juba kontakttundides raskusi keskendumisega, ei saanud distantsõppel iseseisvalt õppimisega hakkama ja soovisid õpetaja abi. Õpilased nentisid, et e-kirja teel suhtlemine ei asenda efektiivset suhtlemist õpetaja ja õpilase vahel. (Kadi 2020)

Jordaania põhja pool internetiühendusega üldjuhul probleeme ei olnud ning oldi rahul välja töötatud uue õppimistehnoloogia Google Meetiga. Leiti, et antud keskkond hõlbustas kaugtöö tegemist ning kaugõpet. Nad tõid ka positiivsena välja, kuidas kaugõpe aitab säästa kuni 60% õppeajast, vähendada kulusid, säästa keskkonda ning arendada interaktiivsemaid õppimise viise. Jordaania põhja pool asuva ülikooli teaduskonna visioon ja missioon on pakkuda üliõpilastele loovat, uuenduslikku ja kvaliteetset õpetamisemetoodit, seega oli kaugõppele üleminek nende jaoks väga õpetlik. Nentisid, et nende arvates on kõige tõhusam meetod õppekvaliteedi tõstmisel vigadest õppimine ning nende parandamine. (Sindiani jt 2020)

Eestis loodi eriolukorra ajal ülikooli õppetöö läbiviimiseks hoopis erinevaid e-õppe kursusi, näiteks HITSA Moodle'is. Samuti pidid õppejõud auditooriumi loengute asemel läbi viima veebiloenguid Zoomis ja Teamsis (Trumm jt 2020), mida salvestati näiteks Panoptoga ning kasutati ka veebiseminari vahendit BigBlueButton (Leego 2020). Veebipõhiseid küsitlusi peeti LimeSurvey vahendiga (Pilt 2020). Failide jagamiseks, koosolekute pidamiseks ja vestlusteks, mida oli vaja koheselt pidada, kasutati näiteks vahendit MS Teams. Selleks, et antud keskkonnad suurele koormusele vastu peaks, tõsteti nende võimekust ning suurendati turvalisust. (Leego 2020) Seoses sellega, et kõrgkoolid olid eriolukorra alguseks digiõppel erineva tasemega ning õppejõudude digipädevused olid erinevad, suurenes aga kaugtööd tehes paljude õppejõudude töökoormus. Nad pidid õppima uute keskkondade kasutamist ja kogu materjali veebi üle viima. Seega suurenes ületunnitöö tegijate arv. Uute keskkondadega harjumine võttis aega paar kuud ning pärast seda taastus tavapärane koormus ning õppejõud hakkasid leidma kaugtõppe ka positiivseid külgi. (EKKA 2020)

Araabia professorite ja üliõpilaste kaugtöö ning õppimise efektiivsuse analüüsimisel selgus, et nii üliõpilastel kui ka töötajatel oli raskusi tehnoloogia kasutamisega. Seega toodi soovitusena välja, et mõlema osapoole toetamiseks peaksid olema olemas tehnilised juhendajad, kes vajaduse korral abi pakuvad. Teise negatiivse asjaoluna toodi välja, et üliõpilastel oli veebitundides igav ja sellega kaasnes õpimotivatsiooni langus. Soovitusena pakuti, et tuleks mitmekesistada kaugõppe tegevusi stimuleerimaks õpilaste motivatsiooni. Nagu ka teistes uuringutes on leitud, siis ka selle uuringu valim kinnitas, et kaugtöö- ja õppimise häirivaks faktoriks oli liiga aeglane internet või selle puudumine. Seega leiti, et Araabia ülikoolid peaksid pakkuma kõigile maa- ja ääreala õpilastele internetiühenduse vähemalt kaugtõppe ajaks. (Lassoued 2020)

Korkmaz ja Toraman (2020) töid soovitusena välja, et õpetajad peaksid regulaarselt osalema erialase arengu üritustel, veebiseminaridel ja massilistel avatud veebipõhistel üritustel, et parandada oma digitaalset kirjaoskust. Samuti tuleks õpetajatel õppida rohkem õppimise juhtimise süsteemide ja veebipõhise õppesisu loomise ja kujundamise kohta. Cathy Mae Toquero (2020) kirjeldab, kuidas ülikoolid ei olnud samuti täielikuks kaugtööks valmis. Ta toob välja erinevaid soovitusi, mida kõrgharidust pakkuvad Filipiinide koolid peaksid edaspidi järgima, et kaugtöö- ja õpe efektiivsem oleks. Esiteks toob ta välja, kuidas kõrgkoolid peaksid õppekavadesse integreerima keskkonna- ja tervisekursused, sest neid tuleks täiendada, vastavalt riigis toimuvatele sündmustele. Need kursused peaksid olema kättesaadavad kõigile üliõpilastele, mitte vaid teadusega seotud eriala omadele. Teiseks on oluline viia kursuseid üle, ühtlustada õppekava kompetentse ja suurendada õpetajate koolituse mahtu, et nad oskaksid vajadusel veebiõpet juhendada. Kolmandaks leidis Toquero (2020), et kõrgkoolid peaksid ette valmistama veebikursuseid juhuks, kui on vajalik minna uuesti üle distantsõppele. Neljandaks peavad ülikoolid paika panema, kuidas kaugtööl õpilaste tulemuslikkust hinnata, sest õppejõududel ei ole võimalik jälgida, kas üliõpilane teeb tööd iseseisvalt ning ilma materjalideta.

2020. aastal võttis Riigikogu vastu seadusemuudatuse, mille kohaselt loodi Innove, Archimedese, Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse ja Eesti Noorsootöö Keskuse baasil Haridus- ja Noorteamet. Nimetatud asutused ühendati, kuna arvatakse, et see aitab luua sidususe ministeeriumi vastutusvaldkondade vahel ning vähendada dubleerimist. Seega Eestis on digiõppe jaoks soovitusi jaganud ka Haridus- ja Noorteamet (2021a). Nad leiavad, et kaugõppel olevatel õpilastel on lihtsam jätkata materjalide ja keskkondadega, mida on juba koolis varem kasutatud. Tuuakse välja ka asjaolu, et õpe ei pea toimuma läbi veebikeskkondade, vaid võib ära kasutada kodus olevaid vahendeid ning rakendada rohkem uurimuslikku õpet. Lasta õpilastel maastikke kirjeldada, ilmavaatlusi teha, loodust uurida või midagi uut leiutada. Olulise punktina tuuakse veel välja, et kuna kaugõppe ajal veedavad üldiselt õpilased väga palju aega arvuti taga istudes, siis peaks jagama neile ülesanded, mis soodustaksid liikumist. Õpilaste tagasisidestamisel ei ole oluline hinde panemine, vaid kujundav hindamine, mis aitaks lapsel edasi liikuda. Hariduslike erivajadustega laste õppe korraldamiseks on loodud erinevaid abistavaid materjale, mida õpetajad kasutada saavad. Kindlasti ei tohiks kasutada korraga mitut uut veebikeskkonda, sest see võib lapsi segadusse ajada ning motivatsiooni langetada. (Haridus- ja Noorteamet 2021a)

Seoses „sunniviisilise“ kaugõppega Eesti kõrgkoolides, toodi EKKA (2020) uurimuses välja, millised ootused neil on edaspidiseks riigile. Nii õppejõud kui üliõpilased vajavad IT-alaseid koolitusi ja rahvusvaheliste praktikate jagamist, riist- ja tarkvara soetamist, üleriigilist stabiilset internetiühendust, IT tugikeskust kõrgkoolidele ning andmekaitseaspektide lahendamist. (EKKA 2020) Tartu Ülikoolis 2020. aastal läbi viidud uuringust nähtus, et vajalik on koostöö ja õpetamiseks mõeldud keskkondade toetamine ja arendamine, mis oleksid efektiivsed ja stabiilsed ka kõrgemal koormusel. Ülikooli juhid leidsid, et informatsioon viibis adressaatide rohkuse tõttu ja seda eriti välisüliõpilaste- ja õppejõudude puhul. Nad jõudsid selgusele, et ülikooli siseselt tuleb kokku leppida, milliseid informatsioonikanaleid eriolukorra ajal info edastamiseks kasutatakse. (Trumm jt 2020)

Eriolukord võimaldas haridusasutustel ja nende töötajatel õppida, kuidas teha efektiivselt kaugtööd ja läbi viia kaugõpet. Eriolukorras olid õppejõud sunnitud kasutama tehnoloogilisi vahendeid ning interaktiivseid keskkondi, mis soodustavad õppimist ning seega võib järeldada, et nii õppejõudude kui ka üliõpilaste digipädevused kasvasid. Küll aga leiti, et kaugõpe oleks tõhusam, kui õppejõud arvestaksid õppetöö planeerimisel ja läbiviimisel ka välja töötatud õpiteooriatega.

Õpetajate tehtav kaugtöö on efektiivsem siis, kui nad õpiksid ja kasutaksid laiemat haridusfilosoofiat ning oleksid teadlikud erinevatest õpiteooriatest, mille eesmärk on edendada õpilaste teadmisi ja oskusi, kuidas lahendada probleeme, teha otsuseid, ennast juhtida, kriitiliselt ja loovalt mõelda ning omada vastutust. (Korkmaz & Toraman 2020) Seega kaugõppe ehk distantsõppe juurutamiseks on vaja õppejõududel eelkõige teada ja rakendada õpiteooriaid. Teooria aitab selgitada, mõista ja luua põhjus-tagajärg seoseid ning õpiteooriad võimaldavad selgitada õpetamisega seonduvat süstemaatiliselt ning terviklikult. (Weiss & Wodak, 2002) Välja on töötatud viis õpiteooriat, mis aitavad selgitada ja mõista õppimise erinevaid aspekte: biheiviorism, sotsiaalse õppimise teooria, kognitivism, konstruktivism ja humanism. (Merriam & Carrarella 1999)

Biheivioristid mõistavad õppimisena muutusi õppija käitumises ehk õpetamise eesmärk on tekitada soovitud muutusi inimese käitumises. Oluline on anda õppijale stiimul ning seejärel kinnistada see tagasisidega. (Krull 2000) Vastupidiselt biheivioristlikule, lähtuvad kognitivistid tõdemusest, et õppimine saab alguse õppija sisemusest, mis tekitab huvi teda ümbritseva maailma vastu. Õppimine on selle õpiteooria kohaselt teisejärguline, sest

tähelepanu pööratakse pigem õppijates iseseisva õppimise oskuse arendamisele. (Krull 2000; Gagne & Driscoll)

Sotsiaalse õpiteooria järgi on aga õppimine oluline just käitumismudelite kujunemisel, sest autoriteetidelt võetakse eeskuju ning omandatakse need. Selle järgi on õpetamise peamine eesmärk sotsialiseerimisprotsessi toetamine. (Krull 2000) Humanism omakorda peab õppimise ülesandeks toetada õppija eneseteostust, siinkohal on õpetaja teisejärguline (Merriam & Caffarella 1999). Kõrgharidusõpet on aga enim mõjutanud klassikaline konstruktivistlik õpikäsitus, mis rõhutab seda, et õppijad loovad teadmise oma tegevuste abil, ehitades uut teadmist olemasolevale. (Merriam & Caffarella 1999) Mõlema teadmise seisukohast on väga tähtis arvestada õppija varasemate teadmiste ja arusaamadega ning kaasata teda õppeprotsessi. Üks viis seda teha on informeerida õppijat kavandatud õpiväljunditest ning sellest, kuidas nende saavutamist hindama hakatakse. Just hindamise seost õpiväljunditega on nimetatud (Cohen 1987) „maagiliseks valemiks“, mis õpiedukust parandab.

Sotsiaal- konstruktivistlik mudeli loojateks on L.Võgotski, N. Miller, J. Dollard ja A. Bandura. Nimetatud mudel rõhutab sotsiaalse konteksti ja teiste inimeste kaasmõju osatähtsust õppimisele. (Konstruktivistlik õpiteooria 2012) L. Võgotski oli kognitivist, kes lükkas ümber väite, et õppimist on võimalik eraldada sotsiaalselt kontekstist. Kogu kognitiivne areng pärineb sotsiaalsetest suhetest ja õppimine on protsess, mille kaudu õppijad integreeritakse teadmiskogukonda. Võgotski leidis, et iga samm arengus ilmneb kahel erineval tasandil: esiteks inimeste vahel (intersotsiaalne) ja teiseks inimese enda sees (intersühholoogiline). (Krull 2000; Konstruktivistlik õpiteooria 2012)

Konstruktivistlikus õpikeskkonnas uurib õppejõud kõigepealt õppijate olemasolevaid mõisteid ja kontseptsioone. Seejärel korraldab ta neile võimalusi oma arusaamade viimistlemiseks või ümber töötamiseks, tuues esile vastuolusid, esitledes uut informatsiooni, küsides küsimusi, haarates ja julgustades õppijaid uurimisse, mille peamiseks eesmärgiks on esitada väljakutseid olemasolevatele mõistetele ja mitte „õigete“ vastuste meeldejätmine. Sellest tulenevalt peaks ka hindamine olema osa õpiprotsessist ja seotud eelkõige õppija eneserefleksiooni ja iseenese arengu jälgimise ja hindamisega. (Konstruktivistlik õpiteooria 2012) Kuna Võgotski arvates ei ole võimalik õppimist eraldada sotsiaalsest kontekstist, siis on tähtis tähelepanu pöörata asjaolule, mis saab kaugõppe puhul inimeste vahelisest suhtlusest, sest virtuaalne suhtlus erineb suurel määral näost näkku suhtlusest.

Õppejõudude tehtav kaugtöö on tõhusam siis, kui nad kasutavad kaugõpetamisel laiemat haridusfilosoofiat ja on põgusalt tutvunud õpiteooriatega, mille eesmärk on edendada õpilaste teadmisi ja oskusi, mille alla kuuluvad probleemide lahendamine, erinevate otsuste vastuvõtmine, enesejuhtimine, vastutustunde omamine ning kriitiline ja loov mõtteviis.

1.4. Kaugõpe kui õppevorm

Haridussõnastiku kohaselt (2014) on kaugõpe ja distantsõpe sünonüümid, mille kohaselt õpitakse peamiselt iseseisvalt. Haridus- ja Noorteamet (2021b) soovitab eelisteminina kasutada kaugõpet (*distance learning*), mis on „Õppevorm, kus õppijad ja õpetajad on füüsiliselt üksteisest eraldatud.“ HITSA (s.a) defineerib kaugõpet samuti kui õppevormi, mis toimub füüsiliselt erinevates kohtades ja üldiselt kasutatakse seda õppevormi täiskasvanute puhul.

Kaugõpet ja distantsõpet on ka kutsutud e-õppeks. E-õppest on kirjutatud väga palju, kuid ühtset definitsiooni sellele leitud ei ole. Termeki (2012) on aga selgitanud, et e-õpe on kaugõppe üks osadest. Küll aga ühtivad autorite arvamused selles osas, et e-õpe on õppimisviis, mida rakendatakse tehnoloogia abil. Siinkohal ei tohiks siiski e-õpet segamini ajada kaugõppega ehk e-õpe ja kaugõpe ei ole sünonüümid, vaid kaugõppe ajal käivad õpilased mingi aja tagant koolis ja õppetöö toimub traditsioonilisel viisil. E-õpe aga toimub täielikult läbi veebikeskkondade, millest saab osa võtta kodust lahkumata (Laanepere 2005, viidatud Kasekamp 2007) või hõlmab see info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kasutamist klassiruumis. (Hariduse Infotehnoloogia SA s.a) Haridus- ja Noorteamet (2021b) aga ei soovita enam kasutada terminit e-õpe, kuna see tekitab segadust, sest seda on kasutatud nii digiõppe kui veebiõppe sünonüümina.

EKKA (2020) toob samuti sünonüümidenä välja kaugõppe ja distantsõppe, kus osalejad ei ole üksteisega samas ruumis, vaid asuvad üksteisest kaugel. Kaugõppe ehk distantsõppe näol on tegemist traditsiooniliste õpetamisviiside ning veebiõppe (*online learning*) ühendamisega. Kaugõppe õppeviisi alla kuulub Haridus- ja Noorteameti (2021b) järgi digiõpe (*digital learning*), mis on digivahendite abil tõhustatud õpe. Hariduse Infotehnoloogia SA (s.a) ning Haridus- ja Noorteameti (2021b) järgi võib kaugõpe ehk

distantsõpe toimuda sünkroonselt või asünkroonselt. Lühülevaade sünkroonsetest ja asünkroonsetest õppevormidest- ja viisidest on välja toodud tabelis 3.

Tabel 3. Sünkroonne ja asünkroonne õppimine (Haridus- ja Noorteamet 2021b)

Termin	Samal ajal: sünkroonne, reaalsajas	Erineval ajal: asünkroonne, mitterealaajas
Digiõpe	x	x
Lähiõpe	x	x
Kaugõpe	x	
Kontaktõpe	x	
Paindõpe, hajaõpe	x	
Põimõpe	x	x
Veebiõpe	x	x

Kõiki välja toodud õppevorme- ja viise saab kasutada sünkroonselt, kuid asünkroonselt saab kasutada vaid digiõpet, kaugõpet, põimõpet ja veebiõpet. Sünkroonselt toimub õpe näiteks klassiruumis, videokõnena või vestlusruumis. Asünkroonne õpe toimub näiteks e-kirja teel. Arvatakse, et sünkroonne õpe on efektiivsem, sest sel juhul saab õpetaja õpilasi otseselt juhendada, neid suunata ning abistada (Sokolova jt 2018)

Kaugõpe on muutumas kõrgkoolides aina populaarsemaks ning seeläbi pakutakse täiskasvanutele võimalusi oma õpingute jätkamiseks ilma oma töö ja perekonnaga vastuollu sattumisel (Hoškova-Mayerova & Rosicka 2014). Sellel on leitud ka võrreldes kontakt- või lähiõppega mitmeid teisi eeliseid. Zormanova (2017) kirjeldab, kuidas kaugõpe on võrreldes kontaktõppega paindlikum, see tasakaalustab vanuserühmade vahelist ebavõrdsust, vähendab transpordikuluseid ning sobib ka nendele üliõpilastele, kellel ei ole võimalik koolis kohapeal käia, näiteks puude tõttu. Ta toob veel välja, et üks olulisemaid kaugõppe eeliseid on mugavus, sest üliõpilastel on võimalik kodus õppida. Ta viis üliõpilaste seal läbi ka uuringu, kus selgitati välja, miks selline õppevorm valiti. Selgus, et kaugõpe valitakse eelkõige ajapiirangute tõttu, sest õppe-, pere- ja töökohustuste ühendamine on päevases õppes õppides väga keeruline ning kaugõppes õppimine võimaldab neil õppida ajal, mis neile enam sobib. Ka Arkorful ja Abaidoo (2015) leidsid, et kaugõpe on paindlik arvestades aja ja koha probleeme.

Hoškova-Mayerova ja Rosicka (2014) viisid samuti ülikoolides läbi uuringu, millest selgus, millised eelised on kaugõppel. Näiteks Masaryki ülikoolis leiti, et kaugõppel on majanduslik kasu, selleks ei ole vaja nii palju erinevaid õppejõude ja administraatoreid, kui kontaktõppe ajal. Kursused laetakse automaatselt keskkondadesse üles ning uued interaktiivsed keskkonnad mugandavad õppejõudude tööd. Djalilova (2020) rõhutab, et kaugõppe peamine eelis on siiski kättesaadavus ehk õppida võib igal ajal, igas kohas. Samuti on eeliseks see, et salvestatud videotunde saab järelle vaadata, kuid kontaktõpe sellist asja ei võimalda. Ka Santana de Olivira jt (2018) leidsid, et õppematerjalide korduv lugemine, videote ja helisalvestite järelle kuulamine on kaugõppe puhul suureks eeliseks.

Arkorful ja Abaidoo (2015) toovad välja, et kaugõpe suurendab teadmiste ja kvalifikatsiooni tõhusust, sest see võimaldab läbi tehnoloogiliste vahendite rohkele teabele juurdepääsu. Kaugõpe võimaldab ka õppijate individuaalseid erisusi arvesse võtta. Kontaktõppe ajal on see aga raskendatud, sest auditooriumid on üliõpilasi täis ja ei ole võimalik igaühega eraldi tegeleda. Santana de Olivira jt (2018) toovad välja, et paljud üliõpilased võtavad kaugõppe kursusi lihtsalt sellepärast, et neile ei meeldi kontaktõppe jäikus ehk kindlal ajal peab õiges kohas olema. Ka toodi välja, et kaugõppe kursustel on madalam hind võrreldes traditsiooniliste auditooriumi kursustega.

Rodovic-Markovici (2010) uuringust Petrosani ülikoolis selgus asjaolu, et naisüliõpilastele sobib kaugõpe paremini kui meestele, sest naised on rohkem motiveeritumad, oskavad paremini veebis suhelda ning oskavad oma õppimist ajastada. Mõned üliõpilased ei kujuta kaugõpet isegi ette, sest nad arvavad, et nad ei tunneks end siis akadeemiliste kodanikena. Voloshinov jt (2020) viisid Ukraina neljas kõrgkoolis läbi uuringu. Nad uurisid, kuidas üliõpilased kaugõppesse ehk distantsõppesse suhtuvad. Selgus, et enamike üliõpilaste jaoks on kaugõppe eeliseks oskus ühendada töö ja õppimine ning määrata ise õppeaeg- ja koht.

Hollandi õpetajate seas läbi viidud uuringust nähtus, kuidas kaugõpe viis selleni, et õpilased võtavad oma õppeprotsesside eest rohkem vastutust ning see pani õpetajad oma hindamisemeetodeid ümber hindama, samuti keskenduma õppekavade põhielementidele. Sellest tulenevalt kavatsevad ka olukorra normaliseerumisel Hollandi õpetajad rohkem tehnoloogiat kasutada. Peamised eesmärgid, mida nad soovivad tehnoloogiaga toetada, on juhendamine, kujundava tagasiside andmine, testimine ja koostööõpe. Uuringust selgus ka, et tehnoloogia tõhususe suurendamine õpetamisel võib kaasa tuua rohkem diferentseerumist ja isikupärastatud haridust ning õpilaste motivatsiooni suurenemist. (Spoel, Naroozi jt 2020)

2020. oktoobris viis Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA 2020) kõrgkoolide seas läbi küsitluse, kuidas Covid-19 tingimustes õppejõud ja üliõpilased kaugõppega toime tulid ning milliseid eeliseid nad kaugõppel nägid. Uuringu tulemustel selgus, et tänu veebiõppele, paranesid õppejõudude digipädevused ja see andis neile enesekindlust digiõppe läbiviimisel. Suurenes ka õppejõudude vaheline koostöö. Üliõpilastele meeldis, et nad said loengute salvestusi korduvalt kuulata, eriti nende puhul, kes ei saanud tunnis osaleda. Selgus, et üliõpilased osalesid veebikonsultatsioonides tihedamalt kui tavaliselt auditooriumites toimuvatel loengutel.

Kaugõppel nähakse ka mitmeid puudusi. Zormanova (2017) läbiviidud uuringust üliõpilaste seas selgus, et nad tajusid kaugõppe ajal sotsiaalset eraldatust. Mitmed uuritavad nentisid, et nad tunnevad kaugõppe ajal puudust kursusekaaslastest ning vestlustest õppejõududega. Samuti leiti, kuidas mitmete üliõpilaste õpimotivatsioon on langenud, sest nad ei saa kaugõppe puhul õppejõult nii kiiresti abi, kui seda saaks kontaktõppe ajal. Ka Spoel, Noroozi jt (2020) uuringust selgus, et suurimaks puuduseks kaugõppe ajal oli suhtluse puudumine, kuid samas tõusis suhtlemine introvertsete õpilastega. Arkorful ja Abaidoo (2015) on aga eriarvamusel ning kirjeldavad, et kaugõppe suudab pakkuda erinevaid ja efektiivseid võimalusi õppijate vaheliseks suhtluseks, näiteks foorumite abil. Kaugõppe motiveerib üliõpilasi teistega suhtlema, üksteisega arvestama ning mõtteid jagama. Nemad on seisukohal, et kaugõppe hoopis parandab ja kergendab suhtlemist, kuid see nõuab üliõpilastelt tugevat motivatsiooni ning ajajuhtimise oskust.

Jordaania üliõpilaste seas läbiviidud uuringust nähtus, et nemad ei olnud kaugõppeks valmis ja neil puudusid oskused kaugõppe platvormide kasutamiseks. Paljude jaoks oli see esimene kogemus tehnoloogia kasutamisel õppimiseks. Lisaks puudus paljudel kaugõppeks vajalik varustus- internet polnud kodus saadaval, kuna see on kulukas ning polnud vaikset kohta õppimiseks. Samuti on mõnes peres palju lapsi, õppetunnid kattusid ning see eeldas vastavalt laste arvule täiendavate seadmete soetamist. Seejuures selgus, et nii õpetajatel kui ka õpilastel puudusid oskused, kuidas kaugõppe platvormidega toime tulla. Kuna väga paljud kasutasid korraga internetti, siis vähenes märkamisväärselt selle kiirus, mis tõi kaasa veebiloengute katkestusi, aja raiskamist, igavust, demotivatsiooni ja negatiivse suhtumise õppimisse. Õpilastel tekkis hirm hindamise ees ja mure akadeemiliste saavutuste pärast. (Al Salman, Alkathiri & Barwaneh 2021)

Indias läbiviidud uuringust selgus, et õppejõud ja õpilased tundsid puudust isiklikust näost näkku suhtlemisest, mis on hea õpikeskkonna loomisel hädavajalik, arendamaks rühma- ja isiklikke suhteid õpilastega (Smith, Ulvik jt 2021). Näost näkku suhtlemisel auditooriumis tekib ka suurema tõenäosusega õppejõul kontakt oma õpilastega. Kontakti kujunemist ja üksteise mõistmist mõjutab olulisel määral kehakeel ehk silmside ning avatult suunatud kehaasend suhtluspartneri poole. Samuti on kontakti loomisel hädavajalik mõista üksteise kehakeeles toimuvaid muutusi ja neile reageerida. See tähendab, et kaugõppel on üliõpilastega kontakti loomine igati raskendatud. (Lehtsaar 2010). India õppejõudude meelest muutus kaugõppe ka ametlikumaks ja vähem spontaansemaks, mis ei ole kooskõlas nende pedagoogiliste nägemustega. Samas leiti eeliseks see, et veebis registreeritud loengud võimaldasid üliõpilastel otsustada, millal vaadata loenguid ehk lõi eelise paindlikkuse näol. (Smith, Ulvik jt 2021)

Kaugõppe üks puudusi õppejõudude silmis on akadeemilise peturluse lihtsustamine, sest seda on sellise õppevormi puhul pea võimatu tuvastada. (Arkorful & Abaidoo 2015) Seega paindlikkus on kaheti mõistetav. Kaugõppes peab olema üliõpilasel distsipliin. Kui üliõpilasel tekib mõne ülesandega raskusi ja ta ei julge õppejõule kirjutada, kaob õpimotivatsioon kiiremini kui kontaktõppes, sest seal saab küsimuste tekkimisel kohe õppejõu või kursusekaaslaste poole pöörduda. (Santana de Oliveira jt 2018) Ka Voloshinovi jt (2020) uurimusest selgus, et üliõpilased vajavad kaugõppe ajal distsipliini, sest muidu kaob neil motivatsioon ja tekib saamatuse ning oskamatus tunne. Distsipliini on vaja ka selle tõttu, et nii õpetajate kui ka õpilaste töö- ja õppekoormus on märgatavalt tõusnud (Spoel, Naroozi jt 2020).

EKKA (2020) uuringus tõid üliõpilased puudustena välja liiga tiheda töö arvuti taga, mis väsis silmi. Nende meelest ei olnud veebitunnid piisavalt kaasavad ja need hõlmasid nii õppejõudude kui üliõpilaste jaoks täiendavaid kulutusi, näiteks telefoniarvete suurenemise, uued seadmed ja internetipaketid. Ka leiti, et kodukeskkonnas oli väga keeruline ressursse jagada, sest mitmel pereliikmel oli korraga veebikonverents ning seadmeid ei jagunud. Õppejõud nentisid, et nad tundsid veebiloenguid andes, kuidas nad räägivad „musta auku“ ehk nad ei saanud sellist energiat ja tagasisidet üliõpilastelt nagu kontaktõppe ajal on saadud. Õppejõudude arvates olid ka suured probleemid õpilaste usaldamisega eksamil, sest ka suulisel eksamil üritati materjale kasutada. Nii üliõpilased kui ka õppejõud tundsid läbivalt sotsiaalset ja emotsionaalset isolatsiooni. (EKKA 2020)

Tallinna Ülikoolis läbiviidud küsitlus näitas, et üliõpilastel oli kaugõppe ajal keeruline õppekorraldusest aru saada, kuna nad ei saanud piisavalt õppejõududega ega ka kursusekaaslastega suhelda. Samuti leidsid üliõpilased, et nad ei saanud oma töödele piisavalt tagasisidet ning veebitunnid ei olnud kaasahaaravad. Üliõpilased tõid kaugõppe raskustena enim välja ajaplaneerimise ja keskendumisvõime. Samuti ei tundnud nad, et oleks õppetöösse piisavalt kaasatud, mis vähendas ka nende edutunnet. (Poom-Valickis 2020) Kokkuvõttev tabel eelnevalt mainitud kaugõppe eelistest ja puudustest on välja toodud tabelis 4.

Tabel 4. Kaugõppe eelised ja puudused (Hoškova-Mayerova & Rosicka 2014, Zormanova 2017, Santana de Oliveira 2018, Djalilova 2020, EKKA 2020, Voloshinov 2020)

Eelised	Puudused
Paindlikkus (koha- ja ajaplaneerimine)	Aeglane internet ei võimalda tõhusalt õppida
Sobilik ka tervisehädadega üliõpilaste puhul	Täiendavad kulutused seadmete ja pakettide näol.
Loengute salvestamine ja korduvkuulamine	Veebitunnid pole piisavalt kaasavad/haaravad
Transpordikulu kokkuhoid	Silmade väsimine
Mugavus, kättesaadavus	Suureneb akadeemiline petturlus
Võimaldab ühildada õppe-, töö- ja pereelu	Sotsiaalne eraldatus
Teadmiste ja kvalifikatsiooni tõhususe suurendamine	Õpimotivatsiooni langus, edutunde puudumine
Võimaldab arvestada individuaalseid erisusi	Probleem ressursside jagamisel kodukeskkonnas
Digipädevuste tõus	Puudub otsene kontakt õppejõuga
Õppeprotsesside eest vastutuse võtmine	Suurenenud õppekoormus

Kaugõppel kui õppevormil leitakse võrdselt nii eeliseid kui ka puudusi. Võib järeldada, et üliõpilased, kes käivad ülikooli kõrvalt ka tööl ja/või neil on pere, hindavad kaugõpet kõrgemalt kui need, kellel on esmaseks prioriteediks seatud kõrghariduse omandamine. Need üliõpilased, kes on pühendunud ainult ülikoolis käimisele ning kellel ei ole veel enda lapsi, eelistavad kontakttunde.

2. KAUGTÖÖ VORMIS ÕPETAMINE JA KAUGÕPE EESTI MAAÜLIKOO LIS

2.1. Andmed ja metoodika

Käesoleva töö eesmärk on välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis. Vastavalt magistritöös püstitatud eesmärgile ja seatud uurimisülesannetele, viis autor Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi üliõpilaste- ja töötajate seas läbi uurimuse, mille käigus analüüsiti eriolukorraga kaasnenud muutusi ning kaugtöö- ja distantsilt õppimise eeliseid ja puuduseid. Selleks kasutati magistritöös nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uurimismeetodit.

Kvalitatiivset uurimismeetodit kasutati, kuna see võimaldab keskenduda inimeste kogemuste mõistmisele ning tõlgendamisele (Õunapuu, 2014). Seda kasutati küsimustike avatud küsimuste analüüsimiseks, sest Hirsjärvi jt (2010) kohaselt sobib kvalitatiivne analüüs nende küsimuste puhul, millele saab uuritav vastata kirjeldades. Kvantitatiivse uurimismeetodiga on võimalik koguda täpseid andmeid, mida saab hiljem nii arvuliselt mõõta kui ka analüüsida (Ghauri, Grønhaug 2004). Kvantitatiivset meetodit kasutati küsimustike selliste küsimuste analüüsimisel, kus uuritav pidi valikvastusega küsimusele või Likerti tüüpi 3- ja 5- punkti skaalal vastama. See skaala on järjestusskaala, kus vastajad peavad hindama oma hoiaku intensiivsust ette antud kategoorias äärmuste vahel ehk üks äärmus on näiteks „ei nõustu üldse“ ja teine „nõustun täielikult“ (Miller jt 2002).

Andmete kogumiseks kasutati küsitlust, sest see võimaldab koguda nii kvalitatiivseid kui kvantitatiivseid andmeid (Õunapuu 2014). Küsitlusega saab koguda suure hulga inimeste vastuseid vähese ajakuluga ning võimaldab andmeid töödelda nii induktiivselt kui statistilise andmeanalüüsi programmiga (Hirsjärvi jt 2005). Küsitluse koostas ja viis läbi autor *Google Docs Forms* keskkonnas.

Üliõpilastele ja töötajatele koostati kaks erinevat küsitlust, mis omavahel kooskõlastati. Küsimustikes oli nii avatud, poolsuletud kui ka Likerti tüüpi skaaladel põhinevaid küsimusi.

Avatud küsimusi esitatakse juhul, kui tahetakse teada uuritava tegelikku, kirjeldavat arvamust ning teha ettepanekuid (Hirsjärvi jt 2005). Poolsuletud küsimuste puhul antakse vastajale ette vastusevariandid, kuid kui sobiv vastus puudub, siis on võimalik reale „muu“ vastus ise juurde kirjutada. Likerti skaala võimaldab uuritavatel anda oma hinnang ning selle puhul on tegemist järjestusskaalaga, kus tuleb uuritavatel hinnata oma hoiaku intensiivsust kahe äärmuse vahel. Likerti tüüpi skaalasid peetakse usaldusväärseks ning need võimaldavad efektiivselt andmeid töödelda. (Miller jt 2002: 330) Mõlema küsimustiku koostamisel tugineti uurimisküsimustele, varasematele uuringutele ning teooriatele.

Üliõpilastele suunatud küsitlus (ÜSK) koosnes 18-st küsimusest. Küsitlus jagati kolmeks suuremaks teemaplokiks: I Õppekoormus, II Õppimine, III Distsantsõppe eelised ja puudused. Õppejõudude suunatud küsitlus (ÕSK) koosnes 18-st küsimusest, mis jagati samuti kolmeks teemablokiks: I Töökoormus, II Õpetamine, III Kaugtöö eelised ja puudused. Toetudes teoreetilises osas välja toodud uuringutele, oli oluline välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis ning seeläbi hinnata, millist kasu või kahju võiks kaugtöö laialdasem kasutamine õpetamisel anda ning teha ettepanekuid selle tõhustamiseks. Seega oli küsimustike eesmärk analüüsida seoses eriolukorraga tekkinud muutusi õpetamises ja õppimises ning selgitada välja, milliseid eeliseid ja puuduseid töötajad ja üliõpilased eriolukorra-aegsel õpetamisel ja õppimisel nägid ning nende vastuseid omavahel võrrelda.

Töö autor lähtus eesmärgipärase valimi põhimõttest, mille kohaselt pidid uuritavad vastama kindlatele kriteeriumitele (Laherand 2008) ehk õppima või töötama Eesti Maaülikooli sotsiaal- ja majandusinstituudis. Töötajatest valiti need, kes tegelevad õpetamisega (professor, teadur, dotsent, lektor, külalisõppejõud, assistent). Sellest tulenevalt kuulus valimisse Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi 32 õppetööga seotud töötajat. Üliõpilastest moodustasid valimi Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajandusliku ettevõtluse ja finantsjuhtimise õppekava bakalaureuseõppe 2. ja 3. kursus ning majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekava ning ettevõtluse ja ökonoomika õppekava magistriõppe 1. ja 2. kursuse üliõpilased.

Küsitluse tulemuste analüüs teostati lähtuvalt kombineeritud meetodist ehk kvantitatiivsest ning kvalitatiivsest. Kvantitatiivsete andmete analüüsimiseks kasutati võrdlevat ja üldistavat analüüsimeetodit. Küsimustiku andmete analüüsimiseks, töötlemiseks ja jooniste

koostamiseks kasutati tabelarvutusprogramme *Microsoft Excel 2016*. Kvalitatiivseid andmeid, mis saadi avatud küsimuste vastustega, analüüsiti sisuanalüüsi meetodiga. Kvalitatiivsed andmed esitatakse küsitluse tulemustes kokkuvõtvalt.

2.2. Kaugtöö vormis õpetamise ja kaugõppe uuringu tulemused

2.2.1. Õppe- ja töökoormus

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis on võimalik bakalaureuseõppes õppida ühel õppekaval: maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine. Magistriõppekavasid on kaks: ettevõtlus ja ökonoomika ning majandusarvestus ja finantsjuhtimine. Õppetöö toimub nii päevaõppes kui ka sessioonõppes. Päevaõppe korral käiakse kontaktõppel neli päeva nädalas. Bakalaureuseastme sessioonõppel on kokku 12 ning magistriastmel on nii sügis- kui kevadsemestril kuus õppesessiooni, mil käiakse koolis kohapeal neljapäevast pühapäevani. (Eesti Maaülikool, 2021)

Kõige aktiivsemalt suundusid küsimustikule vastama bakalaureuseõppe üliõpilased, kellest 31% (14) õpib 2. kursusel ning 33% (15) 3. kursusel. Magistriõppe 1. kursusel õppijatest vastas küsimustikule 13% (6) vastanutest ning 2. kursusel 22% (10). Seitse uuringus osalenud üliõpilast oma kursust ei märkinud, kuid kaks neist õpib bakalaureuseõppes ning ülejäänud magistriõppes. Kõik uuritavad märkisid, millises õppevormis nad õpivad. 64% üliõpilastest õpib sessioonõppes ning 37% päevaõppes, seega võib järeldada, et enamik valimist on juba varasemalt e-õppega kokku puutunud.

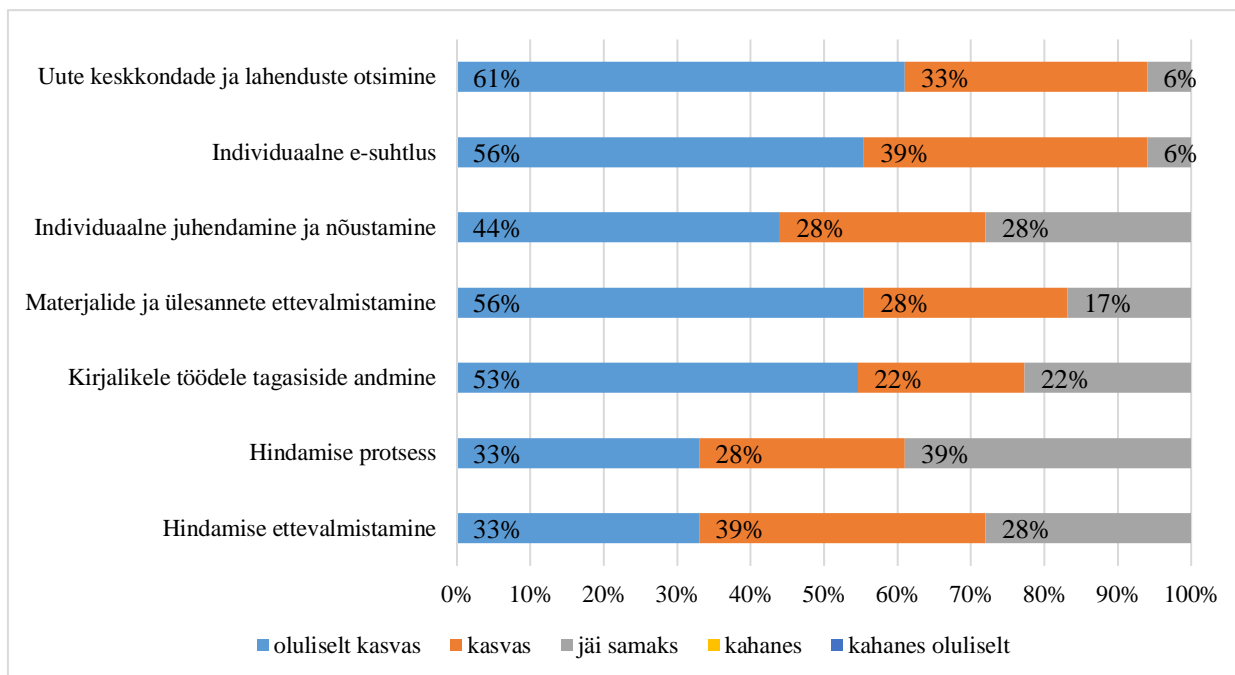
Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi 32 õppetööga seotud töötajatest oli küsimustikule vastajaid 18, kellest 12 on lektorid, kolm dotsendid ning kaks teadurid. Üks uuringus osalenud töötaja oma ametikohta ei avaldanud. Nendest töötajatest, kes vastasid küsimustikule töötab 28% osalise tööajaga ja ülejäänud ehk 72% täistööajaga.

Veebiküsitluse link edastati õppejõudude meiliaadressidele, mis olid leitavad instituudi koduleheküljel. Üliõpilaste valimi koostamiseks kasutati sotsiaalmeediat. Andmekaitse ei luba anda kolmandatele isikutele üliõpilaste kooli meiliaadresse, kuhu saata kiri, et nad vastaksid küsimustikule. Seetõttu saadeti veebiküsitluse link Facebooki loodud kursuste

gruppidesse. Kuna grupid olid kinnised, siis otsiti igalt kursuselt üks tuttav üliõpilane, kes seal veebiküsitluse linki jagaks ehk kasutati ka lumepallimeetodit. Veebiküsitlusele vastamine toimus ajavahemikul 27.04-05.05.2021. Vastamine oli vabatahtlik.

Covid-19 pandeemia tõttu kehtestatud eriolukord sundis Eesti Maaülikooli kaugõppele ülemineku justkui üleöö. Ülikoolil puudus valmisolek täielikult e-õppele üleminekuks, mis tähendas seda, et muutusid töötajate tööülesanded, s.h õpetamine ning üliõpilaste õppimine. Sellega seoses esitati töötajatele valikvastustega küsimus, saamaks teada, kuidas töötajad viisid õppetööd läbi enne eriolukorda ning seeläbi hinnata, kuivõrd olid uuritavad varasemalt e-õppega kursis. Selgus, et enne eriolukorda 44% vastanutest viis õppetööd läbi auditoorses õppes, 28% kombineeritud õppes ning 22% vastanutest toimus õppetöö läbiviimine õppeainete lõikes erinevalt. Vaid üks õppejõud viis õppetööd läbi vaid e-õppes.

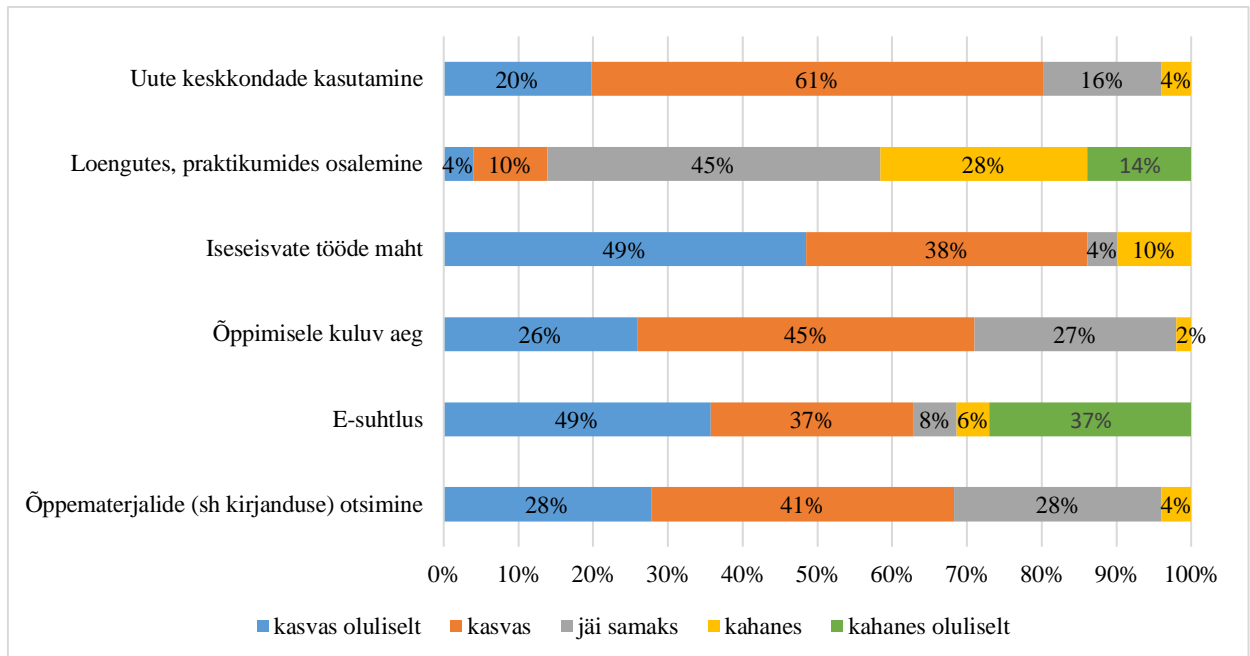
Erinevatest uuringutest on selgunud, et õppejõudude töökoormus kasvas eriolukorras oluliselt. Seega paluti ka Maaülikooli töötajatel hinnata Likerti 5-palli skaalal eriolukorra-aegse töökoormuse muutusega seotud väiteid (joonis 1). Töökoormuse kasv puudutab nii õppematerjalide muutmist, õpikeskkondadega tutvumist, üliõpilastega suhtlemist kui ka hindamist. Kõikide tegevuste osas on õppejõud hinnanud töökoormuse olulist kasvu, kasvu ja mitte ühegi osas kahanemist. Selgus, et oluliselt on kasvanud uute keskkondade ja lahenduste otsimine (61%), materjalide ja ülesannete ettevalmistamine (56%), individuaalne e-suhtlus (56%), kirjalikele töödele tagasiside andmine (53%) ja individuaalne juhendamine ja nõustamine (44%). Oluliselt kasvanud (33%) ja kasvanud (39%) on ka hindamise ettevalmistamine. Samuti on oluliselt kasvanud (33%) ja kasvanud (39%) hindamise protsess. Analüüsides eriolukorra-aegse töökoormuse muutusega seotud vastuseid selgub, et sarnaselt teistele Eestis läbi viidud uuringutele, on ka Eesti Maaülikooli töötajate töökoormus neile esitatud väidete kohaselt oluliselt kasvanud ning kõik nimetatud tegevused nõudsid oluliste muudatuste tegemist lühikese reageerimise aja jooksul.

Joonis 1. Õppejõudude töökoormus eriolukorra ajal õpetamise tegevuste lõikes, %. (ÕSK)

Valdavalt on erinevatest uuringutest selgunud, et töötajate töökoormus kasvas eriolukorras oluliselt, kuid üliõpilased on õppekoormuse kasvu kohalt erineval arvamusel. Seega paluti üliõpilastel hinnata õppekoormuse muutusega seotud väiteid. Kui töötajate jaoks on töökoormus seoses materjalide ja ülesannete ettevalmistamisega kasvanud või oluliselt kasvanud, siis sarnaselt neile on ka 41%-l üliõpilastest õppekoormus kasvanud seoses õppematerjalide otsimisega ning oluliselt kasvanud 27%-l vastanutest (joonis 2). Samuti on kasvanud (37%) ja oluliselt kasvanud (49%) iseseisvate tööde maht ning õppimisele kuluv aeg. Siit nähtub, et üliõpilased pidid distantsõppe ajal iseseisvalt palju hakkama saama. Samuti on õppejõudude vastustega kooskõlas üliõpilaste hinnang uute keskkondade kasutamisele, mille kohta koguni 61% vastanutest leidsid, et see on kasvanud. Siinkohal on võimalik võrdluseks tuua EKKK (2020) uuring, kus algselt oli õppejõududel ja üliõpilastel keeruline uute keskkondadega harjuda, kuid hiljem taastus tavapärane koormus ning hakati neil leidma positiivseid külgi. Võib oletada, et sama toimus ka Maaülikoolis. Küll aga ei ole teiste uuringutega kooskõlas loengutes, praktikumides osalemine, sest nähtub, et 45% vastanutest tõdesid, et nende jaoks jäi osalemine samaks, kuid 27% üliõpilastest kinnitasid, et see siiski kahanes. Loengutes, praktikumides osalemine on kasvanud 10%-l ja oluliselt kasvanud 4%-l üliõpilastest. Kuna Djalilova (2020) ja Sontana de Oliviera jt (2018) uuringutest nähtus, et üliõpilased peavad distantsõppe olulisimaks eeliseks loengute salvestuste korduvkuulamist, siis võib oletada, et üliõpilased, kes vastasid „oluliselt

kahanes“ või „kahanes“, kasutasid seda varianti. Uurides Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi üliõpilaste õppekoormuse muutust eriolukorra ajal võib sarnaselt töötajate hinnangutele öelda, et see on kasvanud.

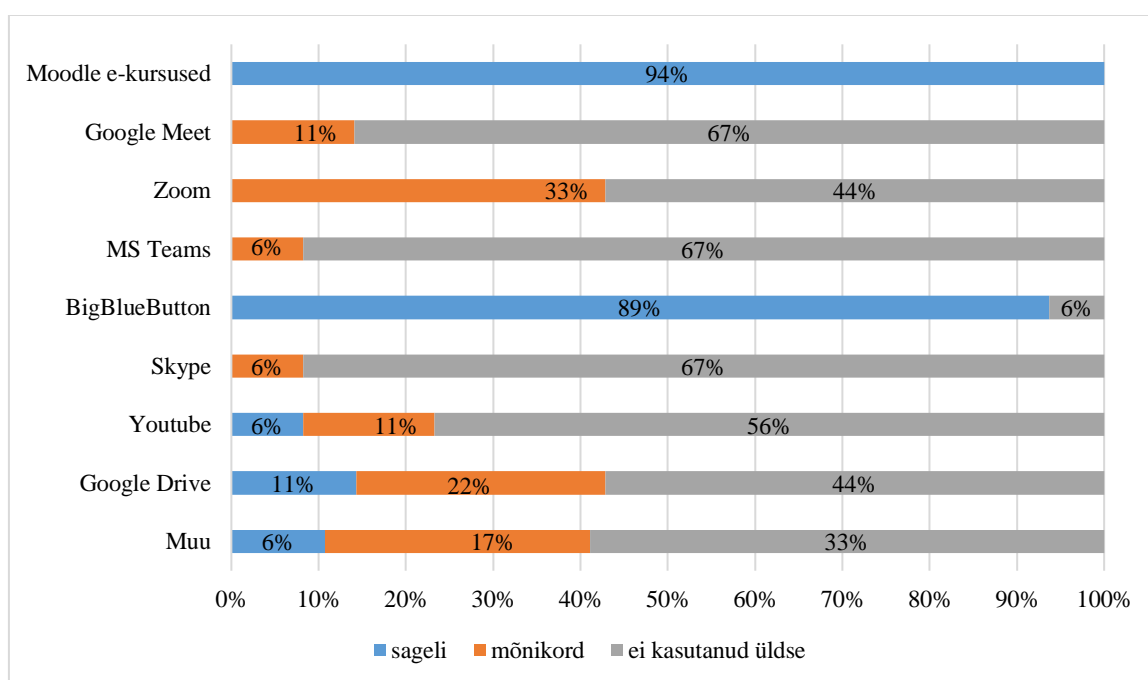

Joonis 2. Üliõpilaste õppekoormus eriolukorra ajal õppimisega seotud tegevuste lõikes, %. (ÜSK)

Esimeses teemaplokis paluti nii töötajatel kui ka üliõpilastel hinnata Likerti 5-palli skaalal töö- ja õppekoormusega seotud väiteid. Selgus, et töötajate töökoormus kasvas eelkõige kirjalikele töödele tagasiside andmise, materjalide- ja ülesannete ettevalmistamise, individuaalse e-suhtluse ning uute keskkondade ja lahenduste otsimise näol. Töötajate hinnanguid üliõpilaste omadega võrreldes saab järeldada, et kuna üliõpilaste õppekoormus kasvas seoses iseseisvate tööde mahuga, õppimisele kuluva ajaga ning õppematerjalide otsimisega, siis on mõisteta, miks kasvas töötajatel kirjalikele töödele tagasiside andmise ning erinevate materjalide- ja ülesannete ettevalmistamine. See tähendab, et üliõpilased pidid tegema rohkem iseseisvat tööd, millest suurenes mõlema osapoole töö- ja õppekoormus. Samuti kasvas nii töötajate kui üliõpilaste hinnangul uute keskkondade otsimine ja kasutamine, sest nagu ka eelnevad uuringud on näidanud, siis kogu õpe tuli üle viia veebi ja muul moel oli õppetöö raskendatud, sest koolis kohapeal käia polnud võimalik. Mõlemal osapoolel kasvas ka individuaalne e-suhtlus, mis on järelikult tingitud sellest, et näost näkku polnud võimalik suhelda.

2.2.2. Õppekeskkonnad- ja õppematerjalid

Eriolukorra-aegsel perioodil oli vajalik viia kogu õpe üle veebi, sest koolis kohapeal käia ei tohtinud. Selleks pidid õppejõud kasutusele võtma digitaalsed õppekeskkonnad, kuhu koondada kogu õppematerjal ning kus läbi viia videoloenguid. Eestis läbiviidud uuringutest selgus, et ülikoolides kasutati eriolukorra-aegsel perioodil kõige rohkem selliseid õppekeskkondi nagu Moodle ja BigBlueButton (EKKA 2020; Leego 2020). Järgnevalt uuriti Maaülikooli üliõpilastelt ja töötajatelt õppekeskkondade kasutamist, saamaks teada, milliseid kasutati kõige rohkem. Jooniselt 3 nähtub, et õppejõudude seas olid kõige populaarsemad Moodle e-kursused (94%) ning keskkond BigBlueButton (89%). Seda kinnitavad ka üliõpilaste vastused, sest 82% leidsid, et sageli kasutati Moodle e-kursuseid ja 96% BigBlueButtonit.

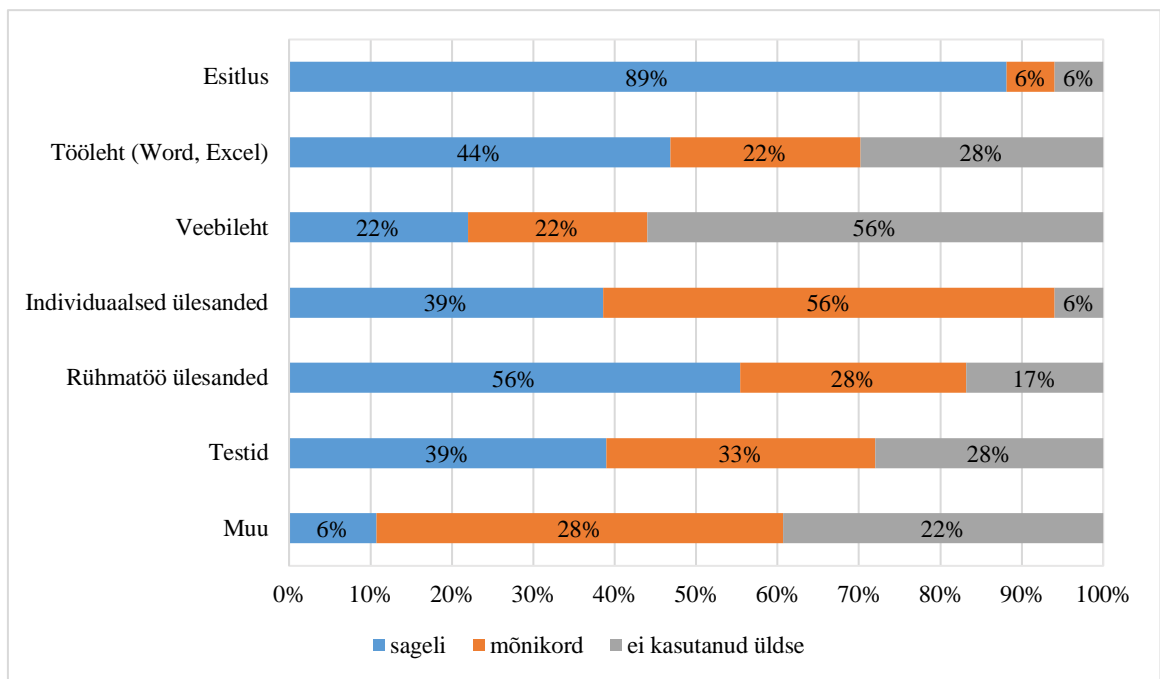
Joonis 3. Õppejõudude kasutatavate õppekeskkondade sagedus õppetöö läbiviimisel, %. (ÕSK)

Seejärel uuriti avatud küsimuse raames töötajatelt, milliseid õppekeskkondi peavad nad õppetöö läbiviimisel kõige tõhusamaks ja milliseid eeliseid nad neil näevad, andmaks soovitusi ka edaspidiseks teistele. Selgus, et Moodle e-kursused ja BigBlueButton on kõige populaarsemad selle tõttu, et nende kasutamist toetab instituut. Samuti selgitati, et Moodle

oli juba varasemalt saanud omaseks ning on leitud viis, kuidas teha kursus tõhusaks ning seal on võimalik kursust niimoodi korraldada, et ei nähta põhjust mitmete erinevate keskkondade kasutamiseks. Ka Haridus- ja Noorteamet (2021a) soovitasid distantsõppe ajal jätkata keskkondadega, mida on juba varem kasutatud, sest need ei tekita segadust. BigBlueButton meeldib töötajatele selle tõttu, et seal saab reaalajas kohtuda ning see annab võimaluse üliõpilastega suhtlemiseks ning koheseks tagasisideks. Küll aga üks uuritav nentis, et sealt hakkasid mingil ajal salvestised ära kustuma ja neid ei saanud üliõpilastega jagada. Mitu töötajat leidsid ka, et polegi tõhusat keskkonda ning parim on siiski kontaktõpe. Üks töötaja tõi välja ka sellise keskkonna nagu Whereby, mis töötab veebibrauseri põhisel ning osalejad ei pea kuhugi sisse logima ning nad saavad seal tõhusalt oma ekraani jagada. Samuti toodi välja MS Teams, mis pakub head võimalust grupitööde tegemiseks.

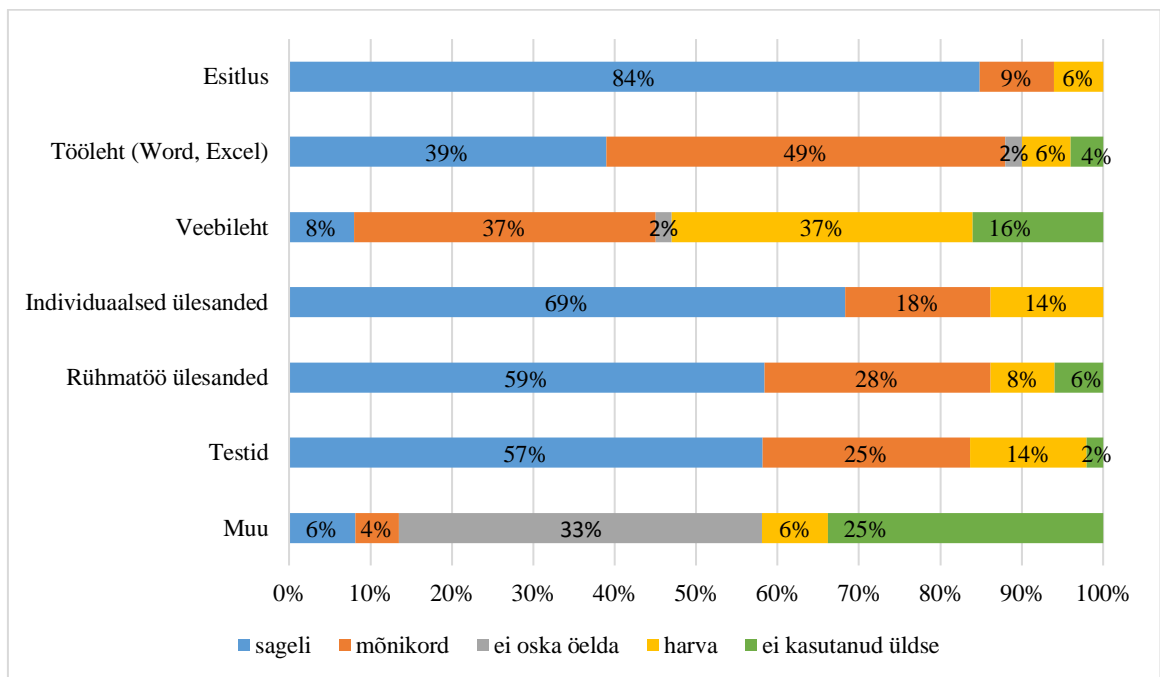
Sama uuriti ka üliõpilastelt, kellest kõik nimetasid, kas keskkondi Moodle või BigBlueButton. Viimane on üliõpilaste meelest hea, sest seal on võimalik loengut salvestada ning seda hiljem järelle kuulata. Samuti leiti, et seal on vähe tõrkeid ja seda saab kasutada palju inimesi korraga. Üks üliõpilane leidis, et Moodle ja BBB on mugavad, sest ta on harjunud neid kasutama ja uute keskkondadega on raske harjuda ning see on kooskõlas ka Haridus- ja Noorteameti (2021a) soovitusel. Moodle kohta toodi veel välja, et seal on palju erinevaid võimalusi teadmiste kontrollimiseks, kogu info on ühes kohas ja foorumites on võimalus õppejõule küsimusi esitada. Mitu uuritavat tõi välja ka MS Teams'i, kus saab koostööd teha õige vormistusega samaaegselt.

Peale õppekeskkondade paluti töötajatel ja üliõpilastel hinnata erinevate õppematerjalide kasutamist Likerti 3-palli skaalal mõistmaks, milliseid kasutati kõige rohkem. Kõige sagedasemalt kasutasid õppejõud esitlust (89%), rühmatöid (56%) ja töölehti (44%) (joonis 4).

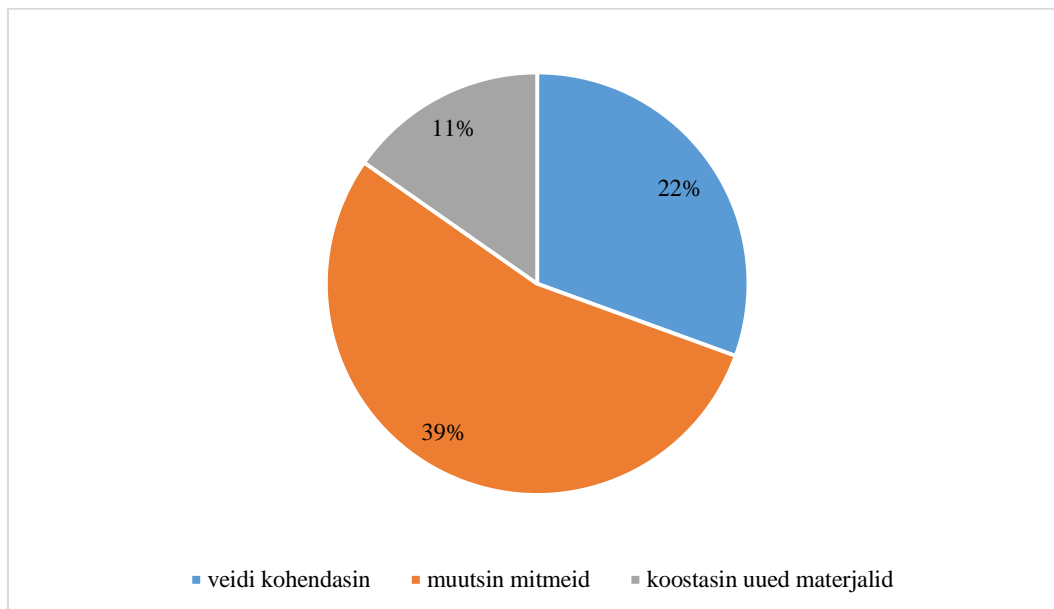
Joonis 4. Õppejõudude kasutatavate õppematerjalide sagedus, %. (ÕSK)

Üliõpilaste vastused kinnitavad, et õppejõud kasutasid sageli esitlust (84%) ja rühmatööd (59%) (joonis 5). See on positiivne, kuna üliõpilaste omavaheline suhtlus vähenes erinevate uuringute tulemustest lähtuvalt, siis rühmatööd annavad suhtlemiseks ja koostöö tegemiseks võimaluse (Spoel, Naroozi jt 2020). Samuti tõid 57% vastajatest välja, et sageli kasutati teste ning 69% leidsid, et individuaalseid ülesandeid.

Joonis 5. Õppejõudude kasutatavate õppematerjalide sagedus, %. (ÜSK)

Erinevatest uuringutest on selgunud, et töötajate töökoormus suurenes eelkõige õppetöös kasutatavate materjalide muutmise tõttu (Paul 2021, Poom-Valickis 2021, Sebastian & Ambily 2021). Ka selgus vastustest, et paljud õppejõud ei kasutanud varasemalt e-õpet, kuna e-õppes ei saa kõiki auditooriumis kasutuses olevaid materjale rakendada ning uute ja sobilike veebipõhiste õppematerjalide koostamiseks tuli teadmisi ja oskuseid omandada veebiseminaridel- ja kursustel. Siinkohal uuriti töötajatelt valikvastustega küsimuse näol, kui võrd tuli õppetöös kasutatavaid materjale eriolukorra-aegsel perioodil muuta (joonis 6). Ükski töötaja ei vastanud, et ta ei muutnud materjale üldse. Neli (22%) kinnitasid, et nad kohendasid materjale, seitse (39%) muutsid mitmeid ning kaks (11%) vastanutest koostas uued materjalid. Siit järeldub, et kõik uuringus osalenud töötajad kohendasid või koostasid kaugõppe jaoks materjale ehk nende töökoormus suurenes ka sellevõrra.

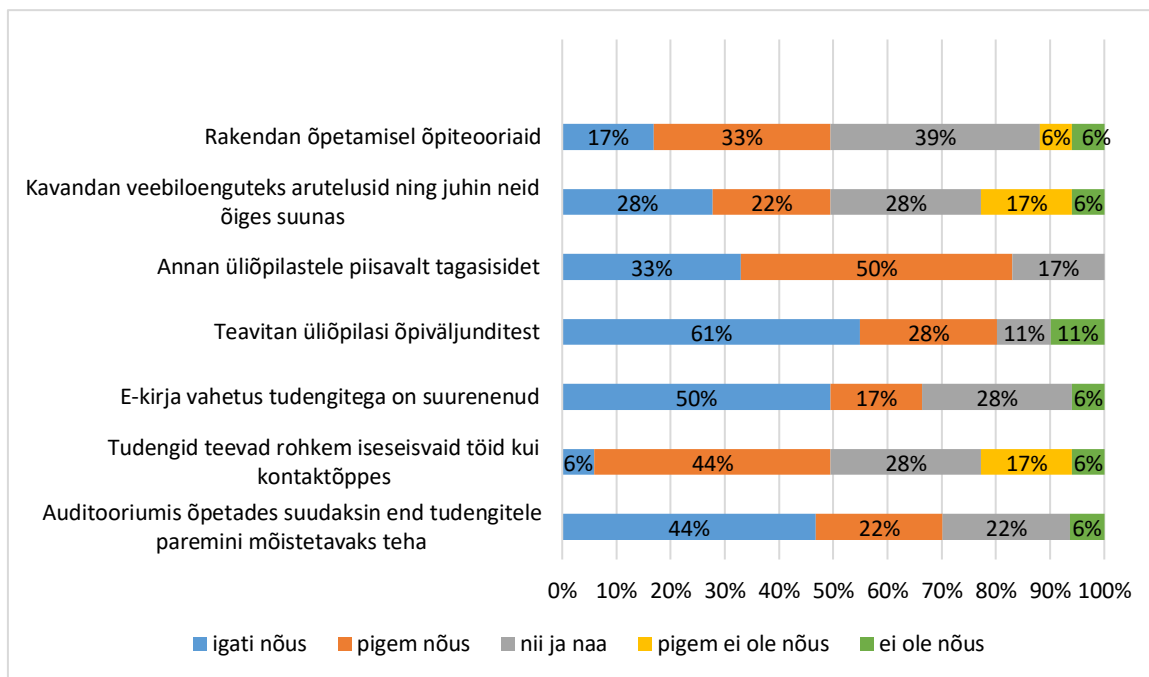
Joonis 6. Õppetöös kasutatavate materjalide muutmine, %. (ÕSK)

Eelnevast nähtus, et õppejõud pidid eriolukorra-aegsel perioodil õppematerjale muutma, kohandama või koostama täiesti uued materjalid. Selleks, et õppetööd läbi viia, kasutati Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis eriolukorra-aegsel perioodil peamiselt keskkondi Moodle ja BigBlueButton. Moodle e-kursuseid kasutati eelkõige selle tõttu, et seda toetab instituut ning võimaldab kogu õppematerjali ühte kohta koondada. BigBlueButton oli populaarne, sest see võimaldas üksteisega suhelda, loenguid salvestada ning neid seejärel uuesti kuulata.

2.2.3. Õpetamine ja õppimine

Eriolukord muutis õppimist ja õpetamist oluliselt, sest koolis kohapeal käia ei tohtinud ning kogu õpe oli vajalik üle viia veebi (Tavares jt 2020, Toquero 2020, UNESCO 2020). Sellest lähtuvalt pidid õppejõud auditooriumis antavate loengute asemel korraldama videoloenguid (Trumm jt 2020) ning kohandama õppematerjale, mille koondamiseks tuli leida sobilik digitaalne õppekeskkond (Kadi 2020). Samuti muutus üliõpilaste tavapärane õppimine, sest see toimus veebikeskkondades, neile anti rohkem iseseisvat tööd (Kadi 2020) ning õppejõuga ei olnud võimalik vahetult suhelda (EKKA 2020; Spoel, Naroozi jt 2020). Järgnevalt paluti töötajatel hinnata eriolukorra- aegse õpetamisega seotud väiteid (joonis 7). Siinkohal võrreldakse neid üliõpilaste hinnanguga distantsõppe kohta käivatele väidetega (joonis 8), saamaks aimu, kuivõrd uuritavate hinnangud kattuvad või ei kattu üldse.

Kaugtööd tehes on õpetamine tõhusam, kui õppejõud arvestavad ja rakendavad erinevaid õpiteooriaid (Korkmaz & Toraman 2020). Vaadates töötajate hinnanguid sellele, selgub, et nad on selle väitega pigem nõus (33%) või vastasid „nii ja naa“ (39%) (joonis 7). Üliõpilastele kirjutati õpiteooriate kohta käivad väited lahti (joonis 9). Esimese õpiteooria kohase väitega „Mulle anti ülesandeid, mis soodustasid liikuma“, olid pigem nõus 39% üliõpilastest, kuid 35% vastasid „nii ja naa“, seega järeldub, et õppejõud pigem rakendasid antud õpiteooria aspekti. Liikuma soodustavaid ülesandeid soovitas ka Haridus- ja Noorteamet (2021) distantsõppe ajal. Järgmise õpiteooria kohase väitega „Mulle anti ülesandeid, mis suunasid kriitiliselt ja loovalt mõtlema“ olid igati nõus 27% üliõpilastest ning pigem nõus 49%, mis tähendab, et antud õpiteooria aspekti õppejõud samuti pigem rakendasid. Väitega „Mulle anti ülesandeid, mis suunasid ennast juhtima“ olid igati nõus 18% ja pigem nõus 31% üliõpilastest, seejuures 35% vastasid „nii ja naa“ ehk võib oletada, et nad ei olnud kindlad, kas seda tehti. Kolmanda õpiteooria väitega „Õppejõud seostasid uusi osasid eluliste teemadega“ ei olnud ükski üliõpilane igati nõus ning pigem nõus oli 16% üliõpilastest. Antud väitega ei olnud aga pigem nõus 35% ning lausa 45% üliõpilastest polnud sellega üldse nõus, mis tähendab, et antud õpiteooria aspekti õppejõud ei rakendanud. Viimase õpiteooria kohase väitega „Minu tulemuslikkust hinnati“ olid igati nõus 22% ja pigem nõus 24% üliõpilastest, millest järeldub, et umbes pooled üliõpilased tundsid distantsõppe ajal, et nende tulemuslikkust hinnati, kuid teised nii pigem ei arva.

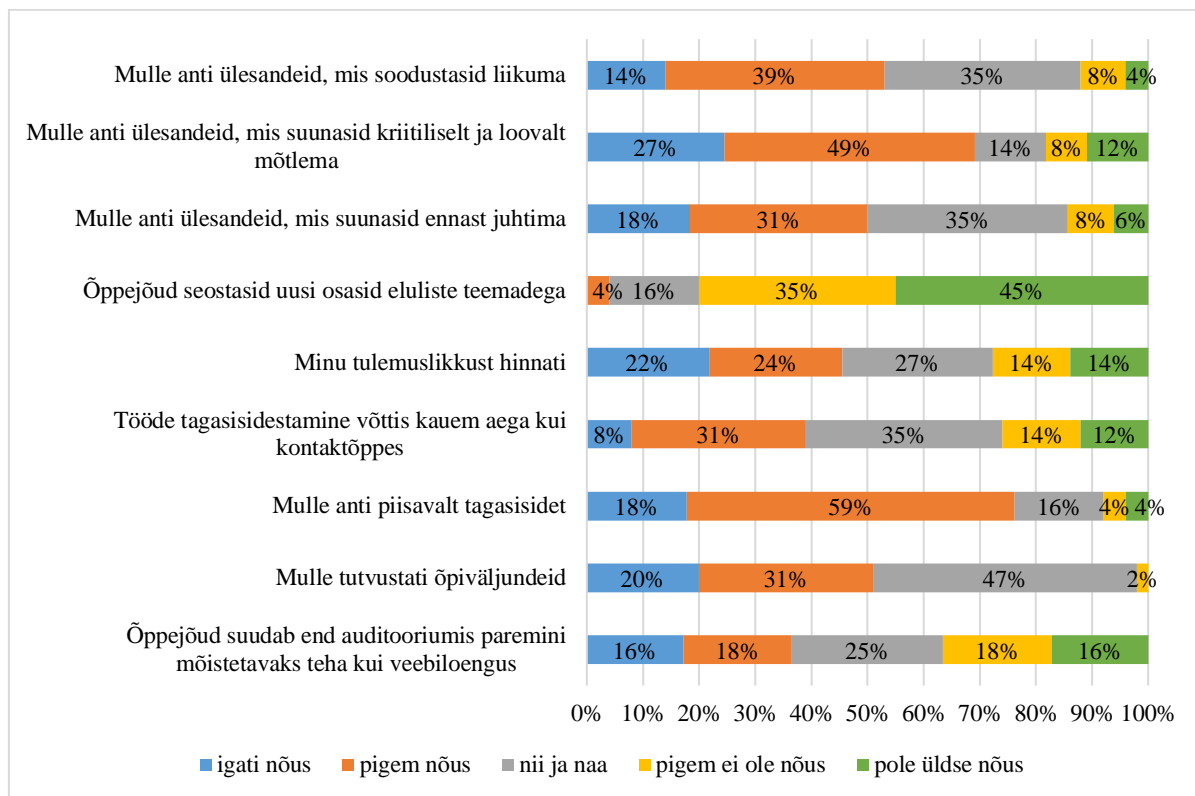

Joonis 7. Eriolukorra-aegse õpetamisega seotud väited, %. (ÕSK)

Teiseks on oluline, et õppejõud kavandaks veebiloenguteks arutelusid ning juhiks neid õiges suunas (Mason 1991). Antud väitega olid igati nõus 28% ja pigem nõus 22% töötajatest, millest järeldub, et seda tehakse (joonis 7). Samuti on oluline üliõpilastele tagasiside andmine, et nad saaksid aimu, mis neil õigesti või valesti läks. Väitega „Annan üliõpilastele piisavalt tagasisidet“ on igati nõus 33% ja pigem nõus 50%. Ka nähtub üliõpilaste vastustest, et õppejõud andsid neile piisavalt tagasisidet, sest antud väitega on nõus 59% vastanutest (joonis 8). Seejuures nähtub, et tööde tagasisidestamine võttis kauem aega kui kontaktõppes. Samuti kattuvad töötajate hinnangud üliõpilaste omaga väitele „Teavitan üliõpilasi õpiväljunditest“, sest 61% töötajatest on sellega igati nõus (joonis 7) ning väitega „Mulle tutvustati õpiväljundeid“ on igati nõus 20% ja pigem nõus 31% üliõpilastest (joonis 8). Töötajatel paluti ka anda hinnang väitele „Üliõpilased teevad rohkem iseseisvaid töid kui kontaktõppes“, millega olid pigem nõus 44% vastanutest ning antud hinnangut võib seostada õpiteooria rakendamisega, mille kohaselt on vajalik anda üliõpilastele iseseisvaid ülesandeid, mis suunaksid neid kriitiliselt ja loovalt mõtlema ning ennast juhtima.

Järgmisena paluti töötajatel hinnang anda väitele „Auditooriumis õpetades suudaksin end üliõpilastele paremini mõistetavaks teha“. Antud väitega oli igati nõus 44% ja pigem nõus 22% (joonis 7). Kui aga töötajad olid antud väitega nõus, siis üliõpilaste hinnangud

jagunevad kaheks. Kõige rohkem anti hinnanguks „nii ja naa“ (25%), 16% olid igati nõus ning sama paljud polnud üldse nõus (joonis 8).

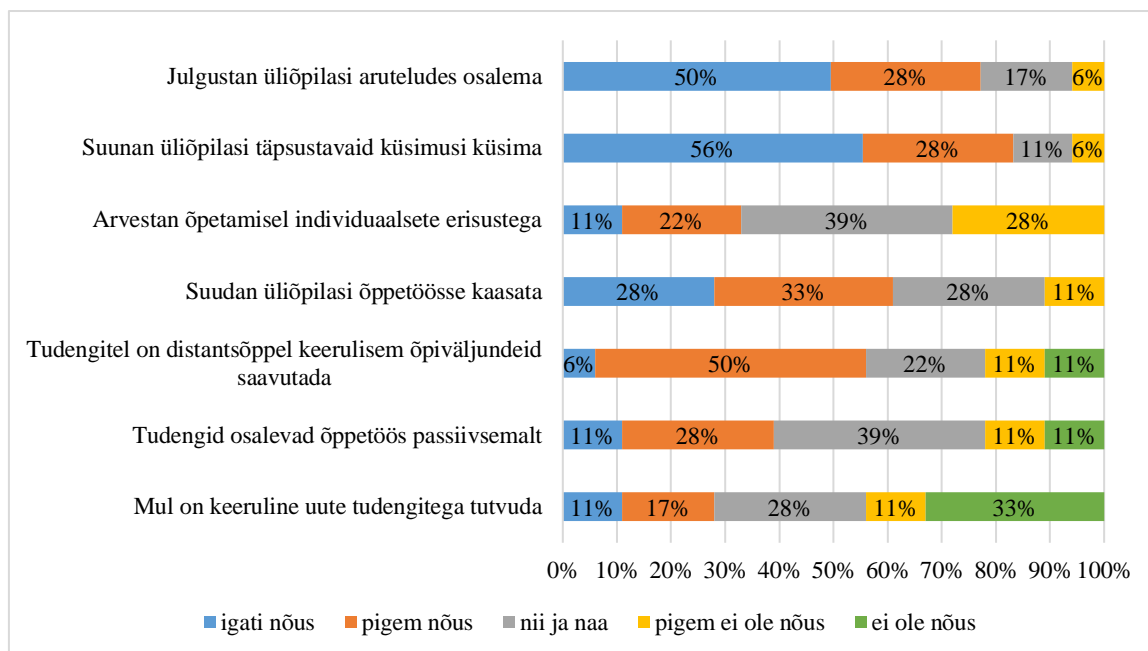

Joonis 8. Eriolukorra-aegse õppimisega seotud väited, %. (ÜSK)

Uuringutest on selgunud, et nii üliõpilased kui õppejõud tundsid distantsõppe ajal puudust vahetust suhtlusest ning üliõpilased tõdesid, et ei saa distantsõppel koheselt abi, kui on vaja (EKKA 2020, Spoel, Naroozi jt 2020, Smith, Ulvik jt 2021). Sellest lähtuvalt paluti töötajatel hinnata väidet „Julgustan üliõpilasi aruteludes osalema“. Töötajatest 50% on väitega igati nõus (joonis 9). Töötajate vastused kattuvad siinjuures ka üliõpilaste hinnanguga väitele „Mind julgustati aruteludes osalema“, sest 16% olid igati nõus ja 37% pigem nõus (joonis 10). Teise väitega „Suunan üliõpilasi täpsustavaid küsimusi küsima“ olid igati nõus 56% töötajatest (joonis 9) ning seejuures ka üliõpilased tundsid, et neid suunati, sest 39% vastanutest olid väitega pigem nõus (joonis 10).

Kaugõppe üheks eeliseks nähakse arvestamist üliõpilaste individuaalsete erisustega, sest auditooriumis on palju üliõpilasi ning õppejõud ei jõua kõigi erisustega arvestada (Arkorf ja Abaidoo 2015). Uuringus osalenud töötajate vastuste põhjal on näha, et nende arvamus

jaguneb kaheks. 22% töötajatest olid väitega pigem nõus, 39% vastas „nii ja naa“ ning 28% pigem ei ole nõus (joonis 9). Samas üliõpilaste arvates arvestati nende individuaalsete erisustega, sest 27% olid väitega igati nõus ja 49% pigem nõus (joonis 10).

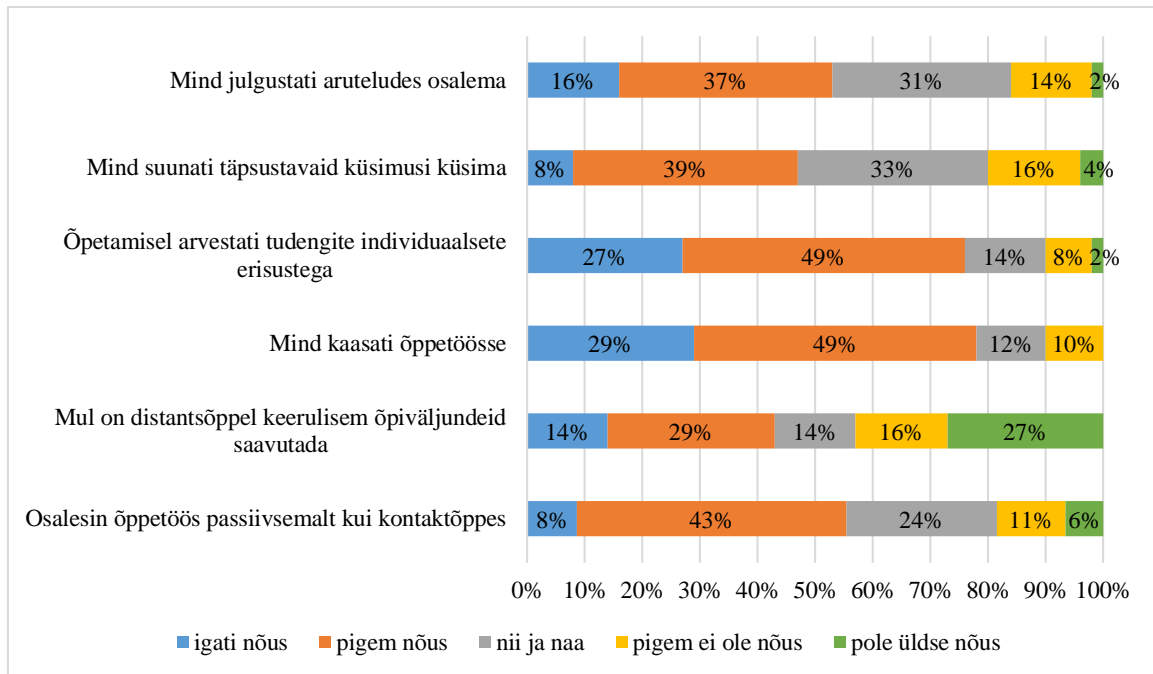

Joonis 9. Eriolukorra-aegse õpetamisega seotud väited, %. (ÕSK)

Konstruktivistliku õpikäsitle kohaselt on väga oluline arvestada õppija varasemate teadmiste ja arusaamadega, kaasata teda õppeprotsessi ehk informeerida õppijat kavandatud õpiväljunditest ning sellest, kuidas teda hindama hakatakse, sest antud õpikäsitle kohaselt on just õpiväljunditel seos õpiedukuse parandamisega (Cohen 1987). Töötajate ja üliõpilaste vastuseid väidetele „Suudan üliõpilasi õppetöösse kaasata“ ja „Mind kaasatakse õppetöösse“ kõrvutamisel nähtub, et töötajad on sellega kas igati nõus (28%) või pigem nõus (33%) (joonis 9) ning ka üliõpilased tunnevad, et nad on kaasatud. Üliõpilastest 49% olid väitega pigem nõus (joonis 10). Küll aga töötajatest 50% on leidnud, et üliõpilastel on distantsõppel keerulisem õpiväljundeid saavutada (joonis 9), kuid üliõpilastest 27% pole sellega üldse nõus ning 29% on pigem nõus (joonis 10). Seega töötajate ja üliõpilaste arvamus lahkneb. See on positiivne, et üliõpilased pigem ei arva, et distantsõppel on keerulisem õpiväljundeid saavutada ning võib oletada, et neid on õpiväljunditest teavitatud.

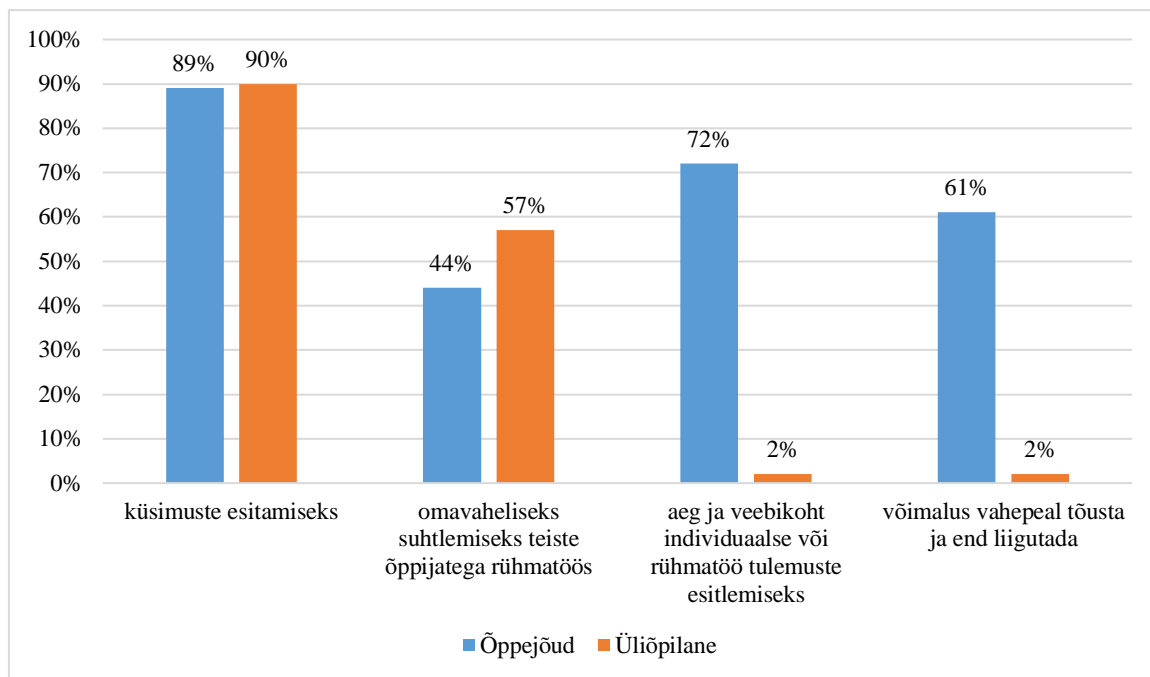
Järgmisena paluti uuritavatel hinnata väidet, et üliõpilased osalevad distantsõppes õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes. Töötajatest 39% andsid hinnanguks „nii ja naa“ ning pigem

nõus on neist 28% (joonis 9). Üliõpilastest 43% on väitega pigem nõus (joonis 10). Siit järeldub, et üliõpilased osalevad distantsõppe õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes. Sama selgus ka Tallinna Ülikoolis läbiviidud uuringust (Poom-Valickis 2021).

Joonis 10. Eriolukorra-aegse õppimisega seotud väiteid, %. (ÜSK)

Eelnevalt selgus, et õppejõud suunavad õpilasi küsimusi esitama, aruteludes osalema ning annavad ülesandeid, mis soodustavad liikuma. Järgnevalt küsiti nii töötajatelt kui ka üliõpilastelt valikvastustega küsimusega, kuivõrd on õppijatele videosillas või õpikeskkonnas loodud võimalus ja aeg erinevateks tegevusteks. Joonisel 11 on nähtav, et enim antakse üliõpilastele aega küsimuste küsimiseks, selle märkisid ära 89% töötajatest ning 90% üliõpilastest. Teisena leidsid töötajad, et annavad üliõpilastele aja ja veebikoha individuaalse või rühmatöö tulemuste esitamiseks (72%), kuid selle märkisid ära vaid 2% üliõpilastest. 61% töötajatest annab üliõpilastele võimaluse tõusta ja end liigutada, kuid vaid 2% üliõpilased olid sellega nõus. Kõige vähem vastasid õppejõud, et annavad üliõpilastele võimaluse omavaheliseks suhtlemiseks teiste õppijatega rühmatöös (44%), kuid 57% üliõpilasi leidis, et neile antakse see võimalus.

Joonis 11. Õppijatele videosillas või õpikeskkonnas loodud võimalus ja aeg, %. (ÕSK, ÜSK)

Selleks, et üliõpilastel õpitu kinnistuks, on oluline, et neil oleks võimalik õpitud iseseisvalt harjutada (Korkmaz & Toraman 2020). Seetõttu uuriti avatud küsimusena üliõpilastelt, kas ja millisel moel oli neil võimalik õpitud kaugõppel iseseisvalt harjutada. Viis üliõpilast leidsid, et neil ei olnudki seda võimalik teha. Teised kirjeldasid, et õppejõud annavad koduseid töid, mis on vaja järgmiseks praktikumiks ära teha ja samuti on vahepeal ka teste vaja teha. Üks uuritav selgitas, et õpitud saab ta harjutada iseseisvalt kodus, kuid ta ei ole seda siiski teinud. Kaks üliõpilast kirjeldasid, et õppejõud panid Moodle'sse ülesandeid, mida sai iseseisvalt lahendada ning mis võeti ka praktikumides hiljem läbi, samuti oli vajalik kirjutada mitmeid esseesid, kus sai oma teadmisi näidata. Üks uuritav leidis, et õpitud oli võimalik harjutada loengute korduvkuulamise ja materjali üle lugedes. Kaks üliõpilast aga rakendavad õpitud oma igapäevatoos, mis on nende sõnul parim õpitu kinnistamine.

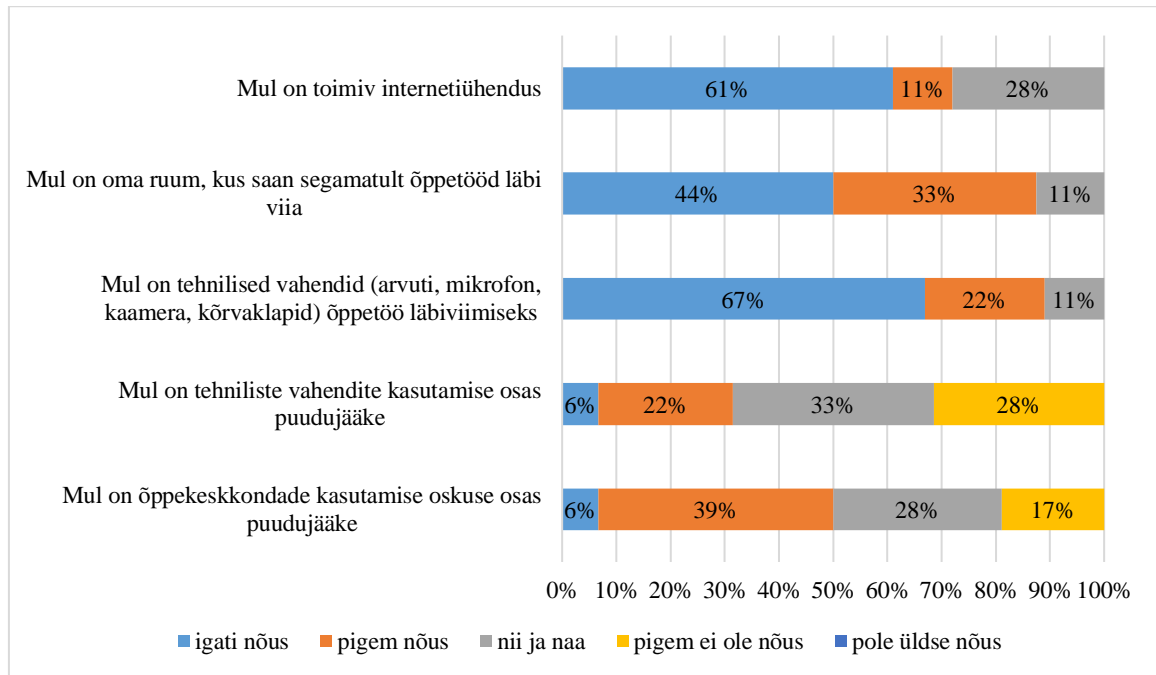
Eriolukorra-aegsed tagasisidemeetodid erinevad kontaktõppel olevast selle poolest, et need on individuaalsemad, tagasisidet antakse pigem kirjalikult ning hindamismeetodid pidid õppejõud teisiti korraldama kui kontaktõppel (Spoel, Naroozi jt 2020; Poom-Valickis 2021). Selleks, et teada saada, kuidas muutusid hindamis- ja tagasisidemeetodid Maaülikooli õpetamisega seotud töötajatel, uuriti seda avatud küsimusega. Üks töötaja leidis, et tagasiside hulk suurenes ja see oli individuaalsem, samuti hindas ta leebemalt, sest

täiendavate materjalide kättesaamisega oli raamatukogude kinnioleku tõttu üliõpilastel raskusi. Teine uuritav tõdes, et hindamiseks tuli leida teine viis, näiteks kirjalik eksam asendus testiga ning kuna üliõpilasi on palju, siis tuli teha palju erinevaid variante, mis oli väga aeganõudev tegevus. Ka mitmed teised töötajad leidsid, et tagasiside andmine võttis palju rohkem aega kui kontaktõppel, sest puudus vahetu suhtlus üliõpilasega ning tagasiside oli kirjalik. Sama küsiti ka üliõpilaste käest ning nende arvamused lahknevad üksteisest. Umbes pooled vastanutest leidsid, et distantsõppel oli tagasiside saamine palju kiirem, arusaadavam ja individuaalsem. Teiste meelest oli distantsõppel tagasiside saamine kehvem, tihtilugu saadi vaid hinne, kuid tagasisidet mitte. Osad üliõpilased tõdesid, et nad ei saanud tagasisidet praktiliselt üldse, kuid oleksid seda kindlasti soovinud. Samuti leiti, et tagasiside saamine võttis palju kauem aega.

Eelnevalt on selgunud, et õppejõud leiavad eriolukorra-aegsel hindamis- ja tagasisidestamisel rohkem puuduseid kui eeliseid. Puudustena on välja toodud akadeemilise peturluse kasv, ettevalmistustööle kuluva aja suurenemine, kindlustunne vastuste osas ehk puudub vastastikune kehakeele lugemine ja kasvanud töömaht seoses kommunikeerimisega (Lehtsaar 2010, Arkorful & Abaidoo 2015, Spoel, Naroozi jt 2020, Smith, Ulvik jt 2021). Seega uuriti töötajatelt, milliseid eeliseid ja/või puuduseid nad neil täheldasid. Puudustena tõid töötajad välja kõik eelnevalt nimetatu, samuti leiti, et hindamine muutus oluliselt keerulisemaks, sest läbiviidavad eksamid olid erinevad. Tagasisidestamise puhul toodi välja, et see on väga ajamahukas ja üliõpilased ootavad pikka, kirjeldavat tagasisidet isegi neile küsimustele, mille nad näiteks eksamis täielikult vastamata jätsid. Üks töötaja tõi eelisena välja rohkemad individuaalsed küsimused ja vastused, kuid samas tõi ta selle ka puudusena välja, sest töökoormus kasvas sellest tulenevalt märgatavalt. Siit järeldub, et nagu ka eelnevates uuringutes, et töötajad leidsid eriolukorra-aegsel hindamisel ja tagasisidestamisel pigem puuduseid ning eeliseid leiti vähe.

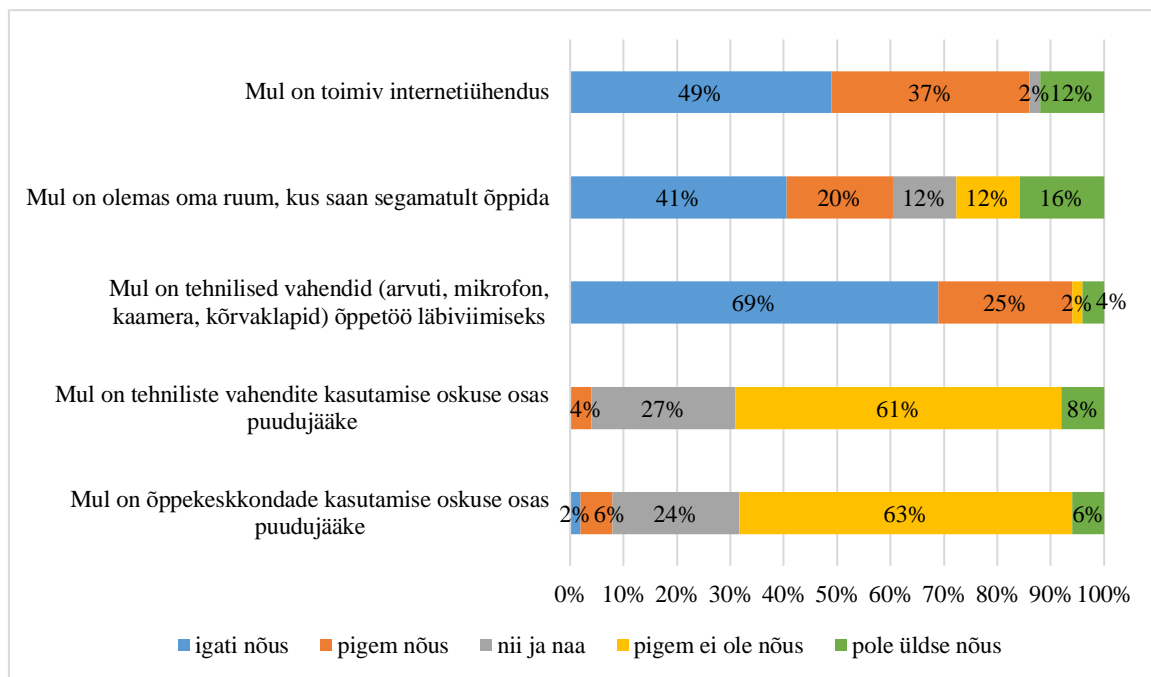
Samuti on selgunud, et õppejõudude ja üliõpilaste jaoks oli distantsõpe keeruline, sest paljudel puudusid kodus tehnilised vahendid ja ruum või neil ei olnud toimivat internetiühendust, ka ei suutnud nad kodus keskkonnas keskenduda ning ennast motiveerida (Ackerman 2020; Agarwal jt 2020; Poom- Valickis 2021). Sellest lähtuvalt uuriti töötajatelt kaugtööks vajaminevate vahendite olemasolu ning võimalike puudujääkide kohta. Joonisel 12 on näha, et töötajatel on toimiv internetiühendus, sest 61% vastanutest olid väitega igati nõus. Samuti nähtub, et töötajatel on olemas oma ruum, kus saab

segamatult õppetööd läbi viia ning ka tehnilised vahendid. Selgus, et töötajatel tehniliste vahendite kasutamise osas puudujääke pigem ei ole, sest 33% vastasid „nii ja naa“ ning 28% ei ole antud väitega nõus. Küll aga on küsitluses osalenutel puudujääke õppekeskkondade kasutamise oskuse osas, sest 39% olid antud väitega pigem nõus.

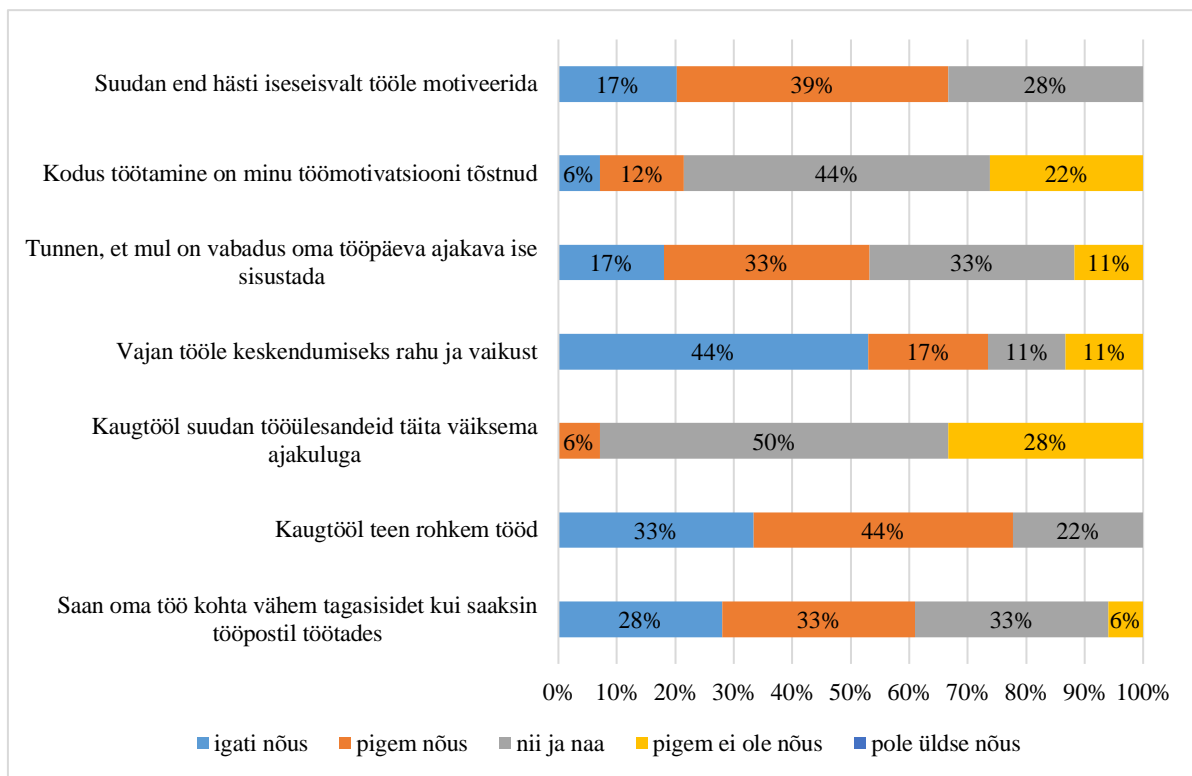
Joonis 12. Kaugtööks vajalike vahenditega seotud väited, %. (ÕSK)

Uurides vahendite olemasolu ja võimalike puudujääkide kohta üliõpilastelt, selgus, et neil on samuti toimiv internetiühendus, sest 49% on väitega igati nõus. Samuti on neil olemas oma ruum, kus õppida ning tehnilised vahendid. Erinevalt töötajatest, üliõpilastel tehniliste vahendite ja õppekeskkondade kasutamise oskuse osas probleeme ei ole, sest nad ei ole antud väidetega nõus.

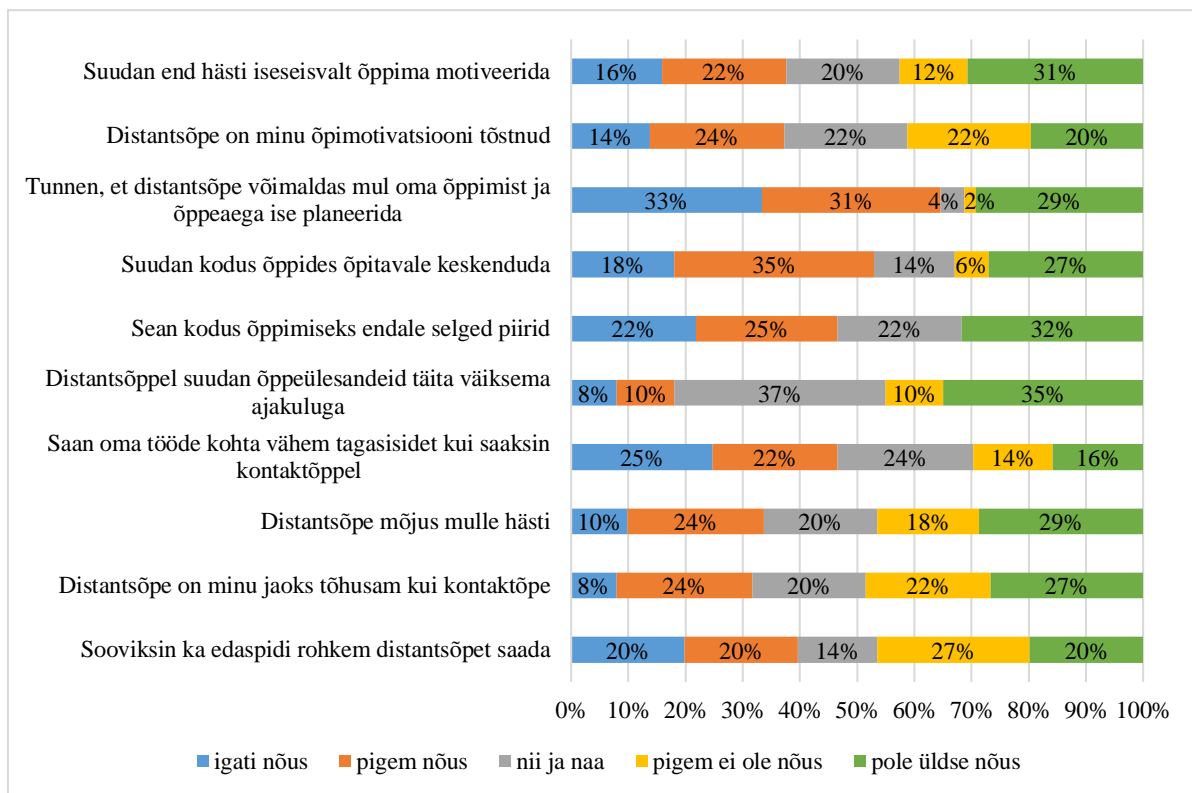
Joonis 13. Distsantsõppeks vajalike vahenditega seotud väited, %. (ÜSK)

Järgmisena uuriti, kuidvõrd on kaugtöö töötajaid mõjutanud (joonis 14). Selgus, et töötajad suudavad end hästi iseseisvalt tööle motiveerida, sest 39% on väitega pigem nõus. Küll aga ei ole kodus töötamine nende töömotivatsiooni tõstnud, kuna vaid 6% on väitega igati nõus ning 12% pigem nõus. Väitega „Tunnen, et mul on vabadus oma tööpäeva ajakava ise sisustada“ on igati nõus 17% ja pigem nõus 33% töötajatest, seega on võimalik järeldada, et neil on seda võimalik teha. Tööle keskendumiseks vajavad nad aga rahu ja vaikust, sest antud väitega olid igati nõus 44% töötajatest. Väitega „Kaugtööl suudan tööülesandeid täita väiksema ajakuluga“ polnud igati nõus ükski vastaja ja pigem nõus olid vaid 6%, see tähendab, et neil kulub kaugtööl tööülesannete täitmiseks pigem rohkem aega ning seda saab seostada ka sellega, et töötajate vastuste kohaselt teevad nad kaugtööl rohkem tööd. Ka selgus, et töötajad saavad kaugtööd tehes vähem tagasisidet kui saaksid seda tööpostil olles ning seda on võimalik seostada sellega, miks töötajate töömotivatsioon ei ole kaugtööd tehes tõusnud (EKKA 2020).

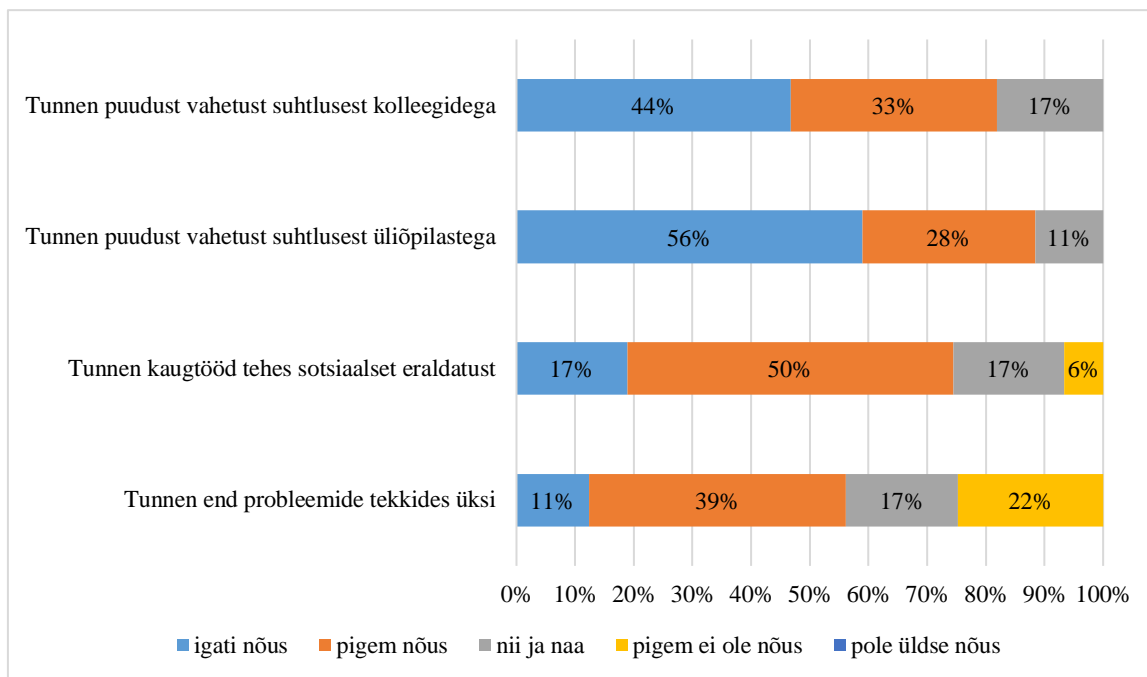
Joonis 14. Kaugtöö kohta esitatud väited, %. (ÕSK)

Erinevalt töötajatest, ei suuda üliõpilased end iseseisvalt õppima motiveerida, sest 31% vastanutest pole väitega üldse nõus (joonis 15). Samuti nähtub, et distantsõpe pigem ei ole üliõpilaste õpimotivatsiooni tõstnud, nad ei suuda õpitavale keskenduda, ei sea õppimiseks selgeid piire ning ei suuda õppeülesandeid täita väiksema ajakuluga. Küll aga tunnevad nad, et distantsõpe võimaldas neil oma õppimist ja õppeaega ise planeerida, sest 33% oli väitega igati nõus. Sarnaselt töötajatele, leidsid üliõpilased, et ka nemad saavad distantsõppel vähem tagasisidet kui saaksid seda kontaktõppel, sest 25% olid väitega igati nõus. Samuti selgus, et distantsõpe ei mõjunud üliõpilastele hästi, nende arvates ei ole see tõhusam kui kontaktõpe ning nad pigem ei sooviks distantsõpet edaspidi saada.

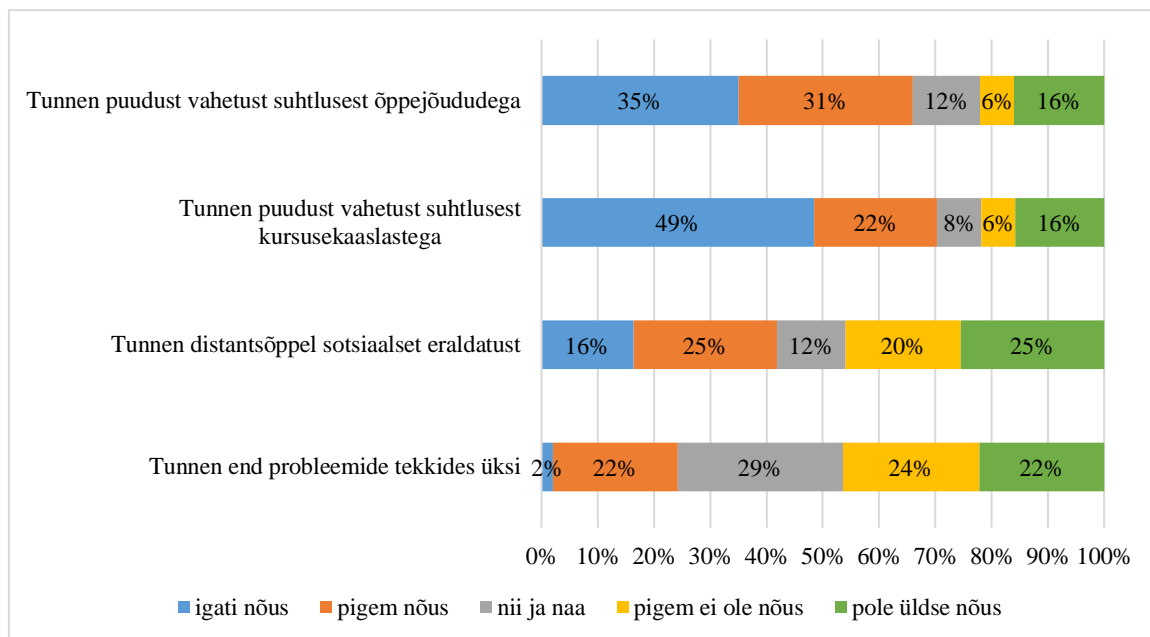
Joonis 15. Distsantsõppe kohta esitatud väited, %. (ÜSK)

Erinevad uuringud on näidanud, et nii õppejõud kui ka üliõpilased tundsid distantsõppel sotsiaalset eraldatust ning puudust vahetust suhtlusest (EKKA 2020; Spoel, Naroozi jt 2020; Poom-Valickis 2021). Sama selgus ka antud uuringust, sest töötajatest 44% olid igati nõus väitega, et tunnevad puudust vahetust suhtlusest kolleegidega ning 56% sellega, et tunnevad puudust vahetust suhtlusest üliõpilastega. Seejuures kinnitavad töötajate vastused, et nad tundsid kaugtöö ajal sotsiaalset eraldatust, sest 50% vastanutest olid väitega pigem nõus. Samuti selgub, et töötajad tundsid end probleemide tekkides üksi, sest 39% vastanutest olid selle väitega pigem nõus.

Joonis 16. Kaugtöö kohta esitatud väited, %. (ÕSK)

Sarnaselt töötajatele, tundsid ka üliõpilased puudust vahetust suhtlusest nii õppejõudude kui ka kursusekaaslastega (joonis 17). Küll aga ei tundnud nad pigem sotsiaalset eraldatust, sest 20% vastanutest ei olnud väitega pigem nõus ning 25% polnud üldse nõus. Samuti selgus, et üliõpilased pigem ei tundnud end probleemide tekkides üksi või on kahtleval seisukohal, sest 29% vastas „nii ja naa“, seejuures vaid 2% on väitega igati nõus ning 22% pole väitega üldse nõus.

Joonis 17. Distantsõppe kohta esitatud väited, %. (ÜSK)

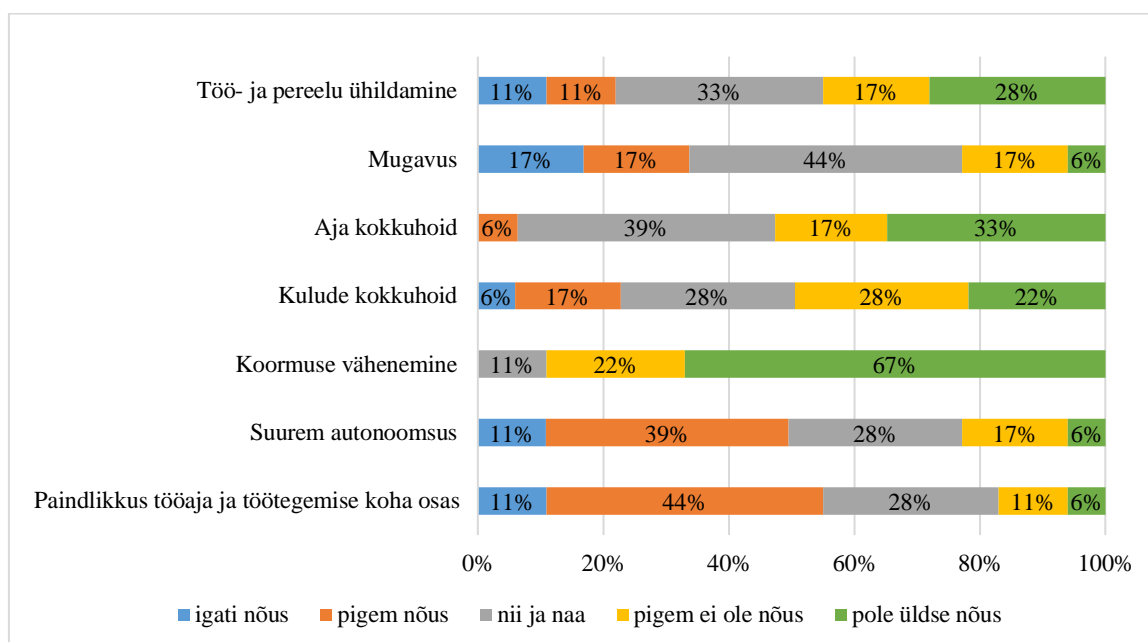
Antud teemaplokist järeldub, et üliõpilased osalesid distantsõppel õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes ning üliõpilastel keerulisem õpiväljundeid saavutada, samas üliõpilased sellega pigem ei nõustu. Positiivne on see, et töötajad rakendasid õpetamisel erinevaid õpiteooriaid, nad andsid üliõpilastele võimaluse videosillas küsimusi küsida, rühmatöid teha ning vahepeal tõusta ja end liigutada. Samuti võimaldati üliõpilastel õpitut iseseisvalt harjutada. Töötajate jaoks oli kõige keerulisem ja aeganõudvam tagasiside andmine, sest seda pidi tegema kirjalikult, samuti võtsid kaua aega ettevalmistustööd ning hindamine.

Tehniliste vahendite poolest olid uuritavatel kõik vajalik olemas, k.a internetiühendus ning oma ruum, kus segamatult tööd teha ja õppida. Küll aga tundsid mõlemad osapooled puudust vahetust suhtlusest. Üliõpilastel oli end keeruline õppima motiveerida ja õpitule keskenduda. Nemad distantsõppet olla rohkem ei sooviks ja nad ei pea seda tõhusamaks kui kontaktõpet.

2.2.4. Kaugtöö- ja distantsõppe eelised ja puudused

Uuringud näitavad, et kaugtöö eelistena on peamiselt välja toodud töö- ja pereelu ühildamine (Beham jt 2015; Araujo jt 2019), mugavus (Sokk 2020), aja- ja kulude kokkuhoid (Loubier 2017; Poom-Valickis 2021), suurem autonoomsus (Currie & Eveline 2011), koormuse

vähenev (Mellner 2016) ja paindlikkus (Allen jt 2015; Mudraki jt 2018; Beauregard 2019). Sellega seoses paluti ka antud uuringus osalejatel hinnata kaugtöö eeliseid (joonis 18). Selgus, et uuritavate meelest ei võimalda kaugtöö töö- ja pereelu ühildada. Selle kohta on aga teised uuringud leidnud, et see on kaugtöö suurimaks eeliseks (Beham jt 2015). Seega võib järeldada, et uuringus osalenud, kes vastasid „pole üldse nõus“ või „nii ja naa“, on ehk väikelaste vanemad, kuna just nende puhul on see tavapärane. Mugavuse kohalt vastasid 44% uuritavatest „nii ja naa“, kuid sellega polnud nõus vaid üks töötaja, mis tähendab, et teiste jaoks see on siiski pigem mugav. Töötajad peavad kaugtöö eeliseks ka suuremat autonoomsust, sest selle väitega on nõus 39% vastanutest ning paindlikkust töötaja ja töötegemise koha osas, millega on pigem nõus 44%.

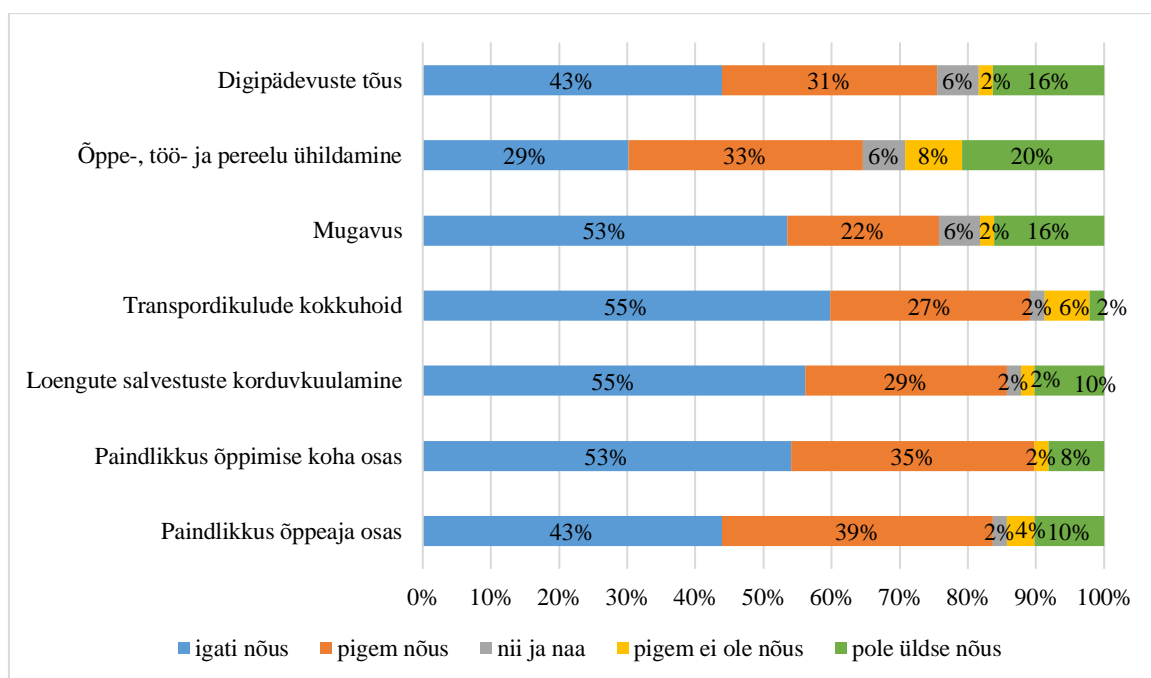

Joonis 18. Kaugtöö ja selle vormis õppetöö läbiviimise eelised, %. (ÕSK)

Uurides üliõpilastelt distantsõppe eeliste kohta selgus, et suurem osa neist peavad kõiki esitatud väiteid eelisteks: digipädevuste tõusu, õppe-, töö- ja pereelu ühildamist, mugavust, transpordikulude kokkuhoidu, loengute salvestuste korduvkuulamist, paindlikkust õppimise aja- ja koha osas (joonis 19). Kuid kõige enam leiti eelisena transpordikulde kokkuhoidu (55%), mida kinnitab ka Zormanova (2017) läbiviidud uuring. Samuti loengute salvestuste korduvkuulamist (55%), mis on samuti kinnitust leidnud eelnevates uuringutes (Santana de Oliveira 2018, Djalilova 2020, EKKA 2020, Smith, Ulvik jt 2021). Kõige vähem oldi igati

nõus õppe-, töö- ja pereelu ühildamisega (29%), mis sarnaneb töötajate hinnanguga, kuid 33% olid sellega siiski pigem nõus.

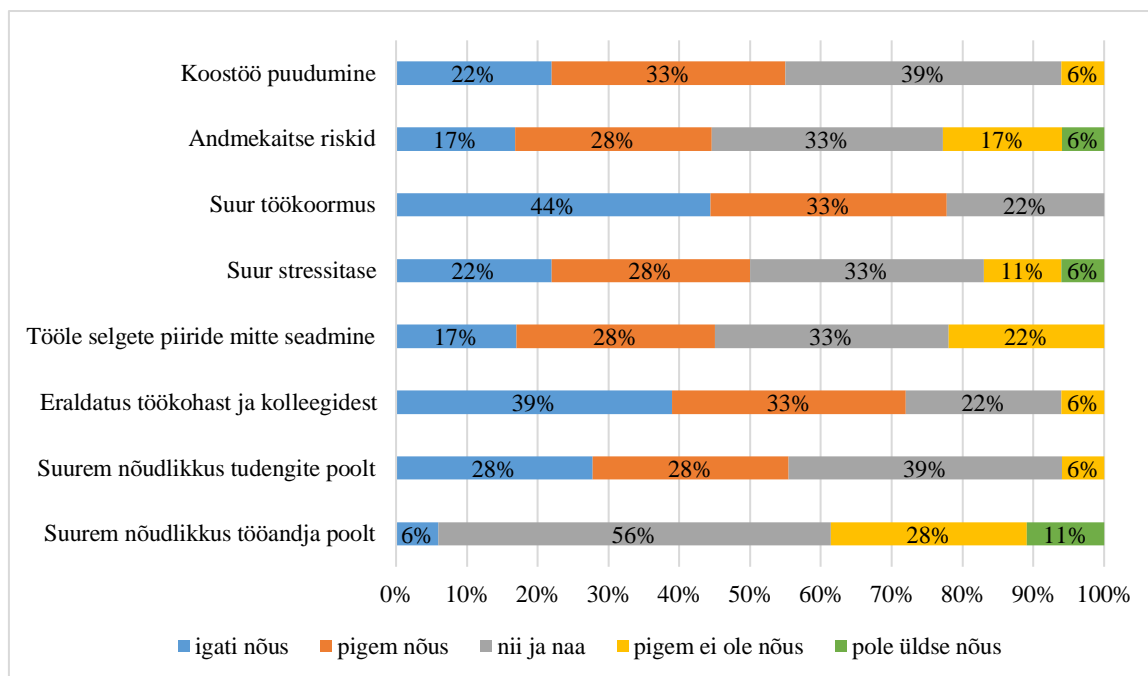
Üliõpilastelt uuriti ka avatud küsimusega, milliseid eeliseid nad distantsõppes soovivad veel nimetada. Mitmeid kordi nimetasid üliõpilased uuesti eelsalvestatud videoid, mida saab järgi vaadata. Nad leiavad, et see on väga mugav ja efektiivne, mida kinnitab ka teooria ülevaade. Samuti nimetati väiksemat ajakulu kooli ja koju sõiduks õppesessiooni ajal ja tõusnud meeskonnatööd kursusekaaslaste vahel. Samuti leiti eelisena õppimise paindlikkus ning oma aja planeerimine, eksamipinge puudumine ning enese distsiplineerimine.

Joonis 19. Distsantsõppe eelised, %. (ÜSK)

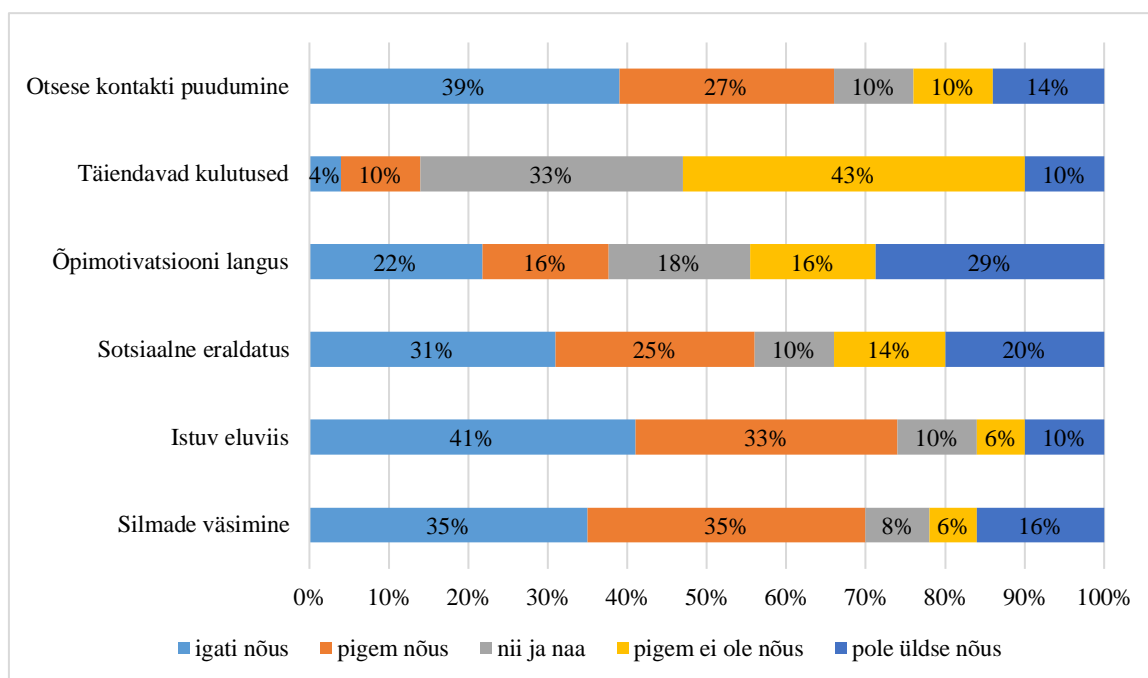
Uuringutest on selgunud, et kaugtööl nähakse aga rohkem puuduseid kui eeliseid (Currie & Eveline 2011; Vega jt 2015; Biron ja Veldhoven 2016; Chen 2020; Sokk 2020). Puudustena on uuringutes eelkõige nimetatud joonisel 20 väljatoodu. Seega paluti töötajatel hinnata, milliseid puuduseid nad kaugtöö ja selle vormis õppetöö läbiviimisel näevad. Kõige enim nimetati puuduseks suurt töökoormust ning eraldatust töökohast ja kolleegidest. Suure töökoormusega oli igati nõus 44% ja eraldatusega 39% töötajatest. Samuti olid töötajatest 28% pigem nõus ja igati nõus väitega, et üliõpilaste poolt on suurem nõudlikkus. Suurema nõudlikkuse poolelt vastasid 28% töötajatest, et nad ei ole pigem sellega nõus, kuid 56% valisid vastuseks nii või naa. Töötajad on pigem nõus või igati nõus ka koostöö

puudumisega, mida võib seostada vahetu suhtluse puudumisega, mis on mitmetes teistes uuringutes välja toodud ühe kaugtöö suurima puudusena (EKKA 2020, Spoel, Naroozi jt 2020, Smith, Ulvik jt 2021).

Joonis 20. Kaugtöö ja selle vormis õppetöö läbiviimise puudused, %. (ÕSK)

Ka on selgunud üliõpilaste seas läbiviidud uuringutest, et nad näevad distantsõppel rohkem puuduseid kui eeliseid (EKKA 2020; Poom-Valickis 2021). Joonisel 21 on näha, kuidas uuringus osalenud üliõpilased olid enim nõus, et distantsõppe puuduseks on silmade väsimine ning seda kinnitab ka Santana de Oliveira jt (2018) uuring. Samuti näevad nad olulise puudusena „istuvat eluviisi“ ja sotsiaalset eraldatust, mis on selgunud ka teises uuringutes (Hoškova-Mayerova & Rosicka 2014, Zormanova 2017, Santana de Oliveira 2018, EKKA, 2020). Erinevalt varem selgunud tulemustele, õpimotivatsiooni langust üliõpilased puudusena pigem ei näe, sest 29% ei olnud sellega üldse nõus ning 16% ei olnud pigem nõus.

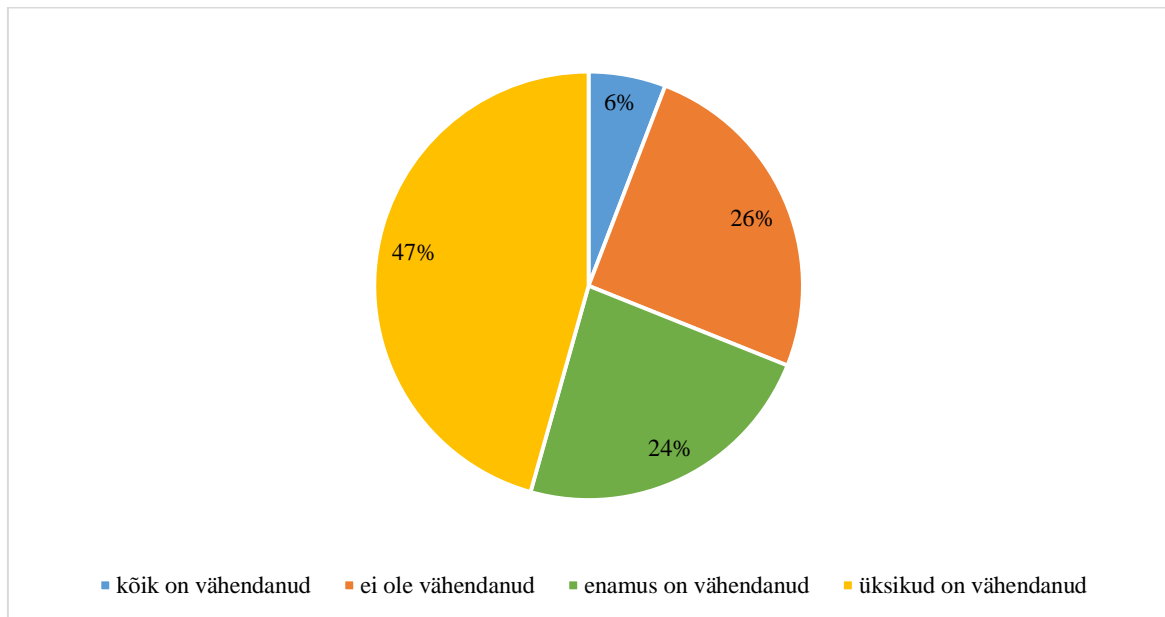

Joonis 21. Distsantsõppe puudused, %. (ÜSK)

Üliõpilastele anti ka võimalus avatud küsimusena vastata sellele, milliseid olulisi puudusi distantsõppes nad soovivad veel nimetada, sest skaalal paluti neil hinnata vaid kuute. Nagu eelnevalt, tõid mitmed üliõpilased välja tagasiside puudumise, kirjalike tööde mahu suurenemise, pikalt arvuti taga istumise, videoloengute puudumise, suurenenud kodutööde mahu, aja piiratuse, pinget, stressi, vaimse väsimuse, õppejõudude mõistva suhtumise puudumise, puhkepauside puudumise, tehnilised probleemid ja raskused meeskonnatööde tegemisel.

Distsantsõppe- ja kaugtöö puudusteks on leitud „istuv eluviis“, silmade väsimine ja probleem ressurside jagamisel kodukeskkonnas (EKKA 2020; Al Salman, Alkathiri & Barwaneh 2021). Seega oli oluline uurida nii üliõpilastelt kui ka töötajatelt, kuivõrd on õppejõud veebiloengute- ja praktikumide ajalist kestvust vähendanud. Jooniselt 22 nähtub, et 26% üliõpilaste arvates ei ole vähendanud, 47% vastasid, et üksikud on vähendanud ning vaid 6% arvates on kõik õppejõud seda vähendanud. Töötajatelt küsiti avatud küsimuse vormis samuti, kas ja kuivõrd on nad veebiloengute- ja praktikumide ajalist kestvust vähendanud. Kuus õppejõudu vastasid, et nad ei ole üldse vähendanud ning ülejäänud on osaliselt vähendanud. Üks õppejõud on jätnud aega küsimuste esitamiseks pool tundi praktikumide ajast enne ja veerand tundi pärast ning teine kirjeldas, et praktikumid peavadki veebis lühemad olema, sest üliõpilased on ettevalmistava osa juba varasemalt ära teinud. Samuti

kirjeldas mitu töötajat, et nad on videoid ette salvestanud, et üliõpilastel oleks võimalus seda korduvalt üle vaadata. Üks töötaja vastas, et veebiloengud- ja praktikumid on iseenesest lühemad juba selle tõttu, et sinna juurde on arvestatud ülesannete individuaalseks lahendamiseks kuluv aeg. Jooniselt 2 nähtus, et üliõpilaste iseseisvate tööde maht on kasvanud, seega võib oletada, et üliõpilased tunnevad mahu kasvu selle tõttu.

Joonis 22. Veebiloengute- ja praktikumide ajalise kestvuse vähendamine, %.

Kaugtööl ja distantsõppel leiti puuduseid rohkem kui eeliseid. Sellega seoses küsiti töötajatelt, kuidas nad arvavad, kas suurendavad e-õppe osakaalu õpetamises ka eriolukorra-järgsel ajal. Selgus, et 11 töötajat (61%) siiski suurendab e-õppe osakaalu ning 2 suurendab oluliselt. Kolm (17%) töötajat jätavad e-õppe osakaalu samaks eriolukorra-eelse ajaga, üks vähendab ja üks töötaja vähendab oluliselt. Toquero (2020) kohaselt on oluline, et kõrgkoolid peaksid ette valmistama veebikursuseid juhaks, kui on vajalik minna uuesti üle distantsõppele. Arkorful ja Abaidoo (2015) tõid välja, et kaugõpe suurendab teadmiste ja kvalifikatsiooni tõhusust, sest see võimaldab läbi tehnoloogiliste vahendite rohkele teabele juurdepääsu ning Spoel, Naroozi jt (2020) uuring näitas, et tehnoloogia tõhususe suurendamine õpetamisel võib kaasa tuua rohkem diferentseerumist ja isikupärastatud haridust, lisaks õpilaste motivatsiooni suurenemist. Toetudes eelnevatele uuringutele on võimalik järeldada, et e-õppe osakaalu suurendamine eriolukorra-järgsel ajal on pigem positiivne.

Viimaks küsiti avatud küsimuse raames töötajatelt, millised on nende ettepanekud õppetöö paremaks korraldamiseks distantsõppena. Uuritavad leidsid, et infovahetus võiks olla üleval nii instituudi kui ka ülikooli lehel. Ka Trumm jt (2020) leidsid, et ülikooli siseselt tuleb kokku leppida, milliseid informatsioonikanaleid kaugtöö- ja õppimise ajal info edastamiseks kasutatakse, et infokadu ei tekiks ja kõik oskaksid vajaliku teabe üles leida. Samuti häiris uuringus osalenud töötajaid see, et üliõpilased ei kasuta veebitundides mikrofoni ega kaamerat ning nad tahaksid, et nende kasutamine oleks reguleeritud. Üks töötaja leiab, et kui suudetaks lahendada akadeemilise peturluse probleem, siis võiks distantsõpe muutuda igapäevaseks. Akadeemilise peturluse probleem on välja toodud ka teistes uuringutes (Arkorful & Abaidoo 2015, EKKK 2020) ning murekohaks on veel andmekaitse riskid (Sokk 2020). Seejuures tuleks ka rohkem investeerida õppematerjalidesse ja e-õpikeskkonda, kuid selleks oleks vaja sihipärast koordineeritud tegevust. Üks töötaja leidis, et küsimus on tehnilise varustatuse ja internetiühenduse kohta. Tema sõnul ei ole tööandja varustanud neid tööks vajalike vahenditega ning kõik on enda muretsetud. Sellest tulenevalt on töötaja kulud tunduvalt suurenenud. Samuti kirjeldati, et tehniline tugi peab olema suurem ja probleemidele lahenduse leidmine kiirem, ka soovitakse õppetöö planeerimise kohalt selgemaid otsuseid juhtkonnalt, mitte ei oodataks ülikooli või riigi suuniseid. Küll aga üks uuritav leiab, et korraldajatele ei ole midagi ette heita ning kõik on hästi sujunud ja arusaadav.

Ka üliõpilastelt küsiti, millised on nende ettepanekud õppetöö tõhustamiseks distantsõppena. Üliõpilased ootaksid rohkem paindlikkust õppetöö toimumise aja kohta, samuti tõdesid, et õppejõud võiksid üliõpilasi rohkem mõista, sest neil on niigi raske, igas aines antakse väga palju iseseisvaid töid ning oma aega jääb väga väheks. Samuti toodi välja, et gruppitööde tegemisel võiks olla üliõpilastel vabadus ise oma rühmaliikmed valida, kuna vabal ajal on sõpradest kursusekaaslastega suhtlemine tihe. Selgitati, et kui on mitu erinevat õppeainet, kus vaja teha rühmatöid ja igas aines on erinev rühm, siis on raske järke pidada, kellega, mida ja kuna tegema peab. Üliõpilased kirjeldasid ka, et individuaalset tagasisidet võiks olla rohkem ning kõikidel võiks olla kohustus luua Moodle keskkond. Ka Kang ja Sidhu (2015) on leidnud, et nii õppejõududel kui ka üliõpilastel oleks antud olukorras lihtsam hakkama saada, kui kõik kasutaksid sama keskkonda ning ei suurendaks õppe- ja töökoormust erinevate õpikeskkondade katsetamisele. Üks üliõpilane nentis, et maksimaalselt hea hariduse saamiseks on vaja kontaktõpet. Ta selgitas, et distantsõpet ei olegi võimalik efektiivseks muuta. Teine uuritav aga tõi välja mitmeid ettepanekuid: 1) parandada

tagasisidestamise protsessi (tööde tagastamine koos kommentaaridega, kus on vead või vähemalt ühe korrektse lahenduskäigu esitamine kogu kursusele); 2) rohkem eelsalvestatud videoid kasutada; 3) tähelepanu slaidesitluste ja tekstdokumentide sisule (distsantsõppes loeb materjalide kvaliteet, sest enamasti üle küsida ei saa); 4) ka praktikumide läbiviimine BBB loenguna; 5) õppejõud peaksid andma märku, kas on kodutööd kätte saanud. Kaks üliõpilast tõid ka välja selle, et distantsõppe ajal võiks olla tihedamad pausid, et saaks end sirutada. Ka toodi välja, et kõik õppejõud loenguid ja praktikume ei salvesta, seega soovitakse, et edaspidi teeks seda kõik ning videoloengute korduvkuulamise positiivset külge kinnitavad ka eelnevalt välja toodud uuringud. Sarnaselt Poom-Valickise (2021) uuringu tulemustele, soovivad ka antud uuringus osalejad rohkem rühmatöid ning arutelusid veebiloengutes ning peavad oluliselt õppejõudude poolset motiveerimist loengutes osalema ning neid seal kaasama.

2.3. Järeldused ja arutelu

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi õpetamises ja õppimises eriolukorra ajal toimus mitmeid muutusi. Suurim muutus, mis töötajatel ja üliõpilastel aset leidis, oli asjaolu, et nad ei saanud auditooriumis kordagi näost näkku kohtuda ning seeläbi muutus ka õppetöö korraldamine, läbiviimine ning õppetöös osalemine ja õppimine. Selleks, et uurida, milliseid eeliseid ja puuduseid töötajad kaugtöö vormis õppetöö läbiviimisel ning üliõpilased distantsõppel nägid, viidi andmete kogumiseks läbi kaks küsitlust. Üks küsitlus oli suunatud üliõpilastele ja teine instituudi töötajatele, kes tegelevad õpetamisega. Küsitluse koostamisel tugineti teoreetilises osas väljatoodud uuringutele ning teoreetilistele allikatele.

Õppekoormuse teemaploki eesmärgiks oli välja selgitada, kas ja millisel moel muutus üliõpilaste õppekoormus. Selgus, et üliõpilaste õppekoormus on seoses distantsõppega kasvanud ning seda põhjustavad peamiselt uute keskkondade kasutamine, iseseisvate tööde maht, e-suhtlus, õppematerjalide otsimine ning seoses sellega kasvanud ka õppimisele kuluv aeg. Õppekeskkondade- ja õppematerjalide teemaploki eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid digitaalsed õppekeskkondi- ja materjale õppetöö ajal enim kasutati ning ühtlasi uurida, milliseid eeliseid neil nähti. Küsitluse tulemusel nähtus, et kõige rohkem kasutati keskkondi Moodle ja BigBlueButton. Nende eeliseks leiti mugavus, sest neid oli harjutud ka

juba varem kasutama. Samuti võimaldab BigBlueButton loenguid salvestada ja neid järel kuulata ning Moodle's on võimalik kogu materjal ühte kohta koondada, kust on seda lihtne leida. Õppematerjalidest kasutati sagedamini esitlust, individuaalseid ülesandeid, rühmatöö ülesandeid ning teste.

Õppimise teemaploki eesmärgiks oli teada saada, kuidas distantsõpe üliõpilasi mõjutas ning kuivõrd neil olid selleks olemas tehnilised vahendid. Distsantsõppeks olid üliõpilastel kõik vahendid ja oma ruum olemas, samuti ei olnud neil puudujääke tehniliste vahendite kasutamise ega õppekeskkondade osas. Kõrvutades teoreetilist ülevaadet uuringu tulemustega selgus, et üliõpilaste õpetamisel pigem rakendati õpiteooriaid. Neile anti ülesandeid, mis suunasid kriitiliselt ja loovalt mõtlema ning ennast juhtima, kuid õppejõud ei seostanud uusi osasid eluliste teemadega. Üliõpilased tundsid, et nende tulemuslikkust hinnati ja neile anti piisavalt tagasisidet, kuigi tagasisidestamine võttis kauem aega kui kontaktõppes. Üliõpilasi julgustati ka aruteludes osalema, neid suunati täpsustavaid küsimusi küsima, võeti arvesse nende individuaalseid erisusi, kaasati õppetöösse ning tutvustati õpiväljundeid. Küll aga tõdesid üliõpilased, et neil on distantsõppel keerulisem õpiväljundeid saavutada ning nad osalesid õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes. Üliõpilased ei suuda end distantsõppel iseseisvalt õppima motiveerida, see ei tõsta nende õpimotivatsiooni, nad ei suuda õpitavale keskenduda, ei sea õppimisele selgeid piire ega suuda õppeülesandeid täita väiksema ajakuluga. Sarnaselt teoreetilises ülevaates välja toodud uuringute tulemustele, tundsid ka antud uuringus osalenud üliõpilased puudust vahetust suhtlusest õppejõudude ja kursusekaaslastega. Sellega seoses üliõpilased ei arva, et distantsõpe on tõhusam kui kontaktõpe ning nad ei soovi seda edaspidi saada.

Sarnaselt teistes uuringutes selgunud distantsõppe eelistele ja puudustele (tabel 4) leidsid ka antud magistritöö uuringus osalenud üliõpilased, et distantsõppe eelisteks on transpordikulude kokkuhoid, mugavus, paindlikkus õppimise, selle aja ja koha osas, õppe-, töö- ja pereelu ühildamine, loengute salvestuste korduvkuulamine ja digipädevuste tõus (tabel 5). Küll aga leidsid uuringus osalejad eelisteks ka enese distsiplineerimise ning eksamipinge puudumise. Kui teistes uuringutes on eelistena välja toodud ka sobilikkus tervisehädadega üliõpilaste puhul, teadmiste ja kvalifikatsiooni tõhususe suurendamine ning õppeprotsesside eest vastutuse võtmine, siis antud uuringus osalejad neid ei nimetanud.

Tabel 5. Distsantsõppe eelised ja puudused. (ÜSK)

Eelised	Puudused
Transpordikulude kokkuhoid	Silmade väsimine
Loengute salvestuste korduvkuulamine	Videoloengute puudumine
Mugavus	Sotsiaalne eraldatus
Paindlikkus õppimise, selle aja ja koha osas	Otsese kontakti puudumine
Digipädevuste tõus	Tagasiside puudumine
Õppe-, töö- ja pereelu ühildamine	Istuv eluviis
Enese distsiplineerimine	Suurenenud õppekoormus
Väiksem ajakulu kooli ja koju sõiduks	Suurenenud kodutööde maht
Tõusnud meeskonnatöö kursusekaaslaste vahel	Raskused meeskonnatööde tegemisel
Eksamipinge puudumine	Pinge, stress ja vaimne väsimus
-	Õppejõudude mõistva suhtumise puudumine
-	Puhkepauside puudumine
-	Tehnilised probleemid
-	Aja piiratus

Võrreldes varasemates uuringutes väljatoodud distantsõppe puuduseid nähtub, et ka selles uuringus osalejad tõid välja silmade väsimise, sotsiaalse eraldatuse, otsese kontakti puudumise, suurenenud õppekoormuse ja tehnilised probleemid (tabel 5.) Kuid puudustena tõid uuringus osalenud üliõpilased välja ka videoloengute ja tagasiside puudumise, istuva eluviisi, raskused meeskonnatöö tegemisel, pinge, stressi ja vaimse väsimuse, õppejõudude mõistva suhtumise ja puhkepauside puudumise.

Töötajatele suunatud küsitluse vastuste analüüsist selgus, et töökoormus on õppejõududel märgatavalt suurenenud. Töökoormust on enim kasvatanud hindamise ettevalmistamine, teistsugune hindamisprotsess, kirjalikele töödele tagasiside andmine, materjalide- ja ülesannete ettevalmistamine, kohandamine või uute valmistamine, individuaalne juhendamine ja nõustamine, e-suhtlus ning uute keskkondade ja lahenduste otsimine. Sarnaselt üliõpilaste küsitluse tulemustele, kinnitasid ka töötajate vastused, et õppekeskkondadest kasutati enim Moode e-kursuseid ning BigBlueButtonit, sest nende kasutamist toetas instituut. Õppematerjalidest tõid töötajad samuti välja esitluse,

individuaalsed- ja rühmatöö ülesanded ning testid. Õpetamise teemaploki eesmärk oli uurida, kuidas nad kaugtöö vormis õppetööd läbi viisid ning kuivõrd olid neil selleks olemas tehnilised vahendid. Selgus, et õppejõud olid kursis erinevate õpiteooria aspektidega ning rakendasid neid õpetamisel. Õppejõududel oli olemas toimiv internetiühendus, oma ruum ning tehnilised vahendid, kuid seejuures tundsid tehniliste vahendite ja õppekeskkondade kasutamise osas puudujääke. Samuti tundsid õppejõud, et teevad kaugtööl rohkem tööd ja saavad oma töö kohta vähem tagasisidet kui tööpostil olles. Sarnaselt teoreetilises ülevaates väljatoodud uuringutele, tundsid ka antud uuringus osalejad sotsiaalset eraldatust, puudust vahetust suhtlusest kolleegide- ja üliõpilastega ning sellega seoses probleemide tekkides üksi.

Võrreldes töötajate väljatoodud eeliseid üliõpilaste omadega nähtub, et eeliseid on võrreldes auditoorse õpetamisega vähe esile toodud. Eelistena nimetati vaid paindlikkust tööaja- ja tegemise koha osas, suuremat autonoomsust ning mugavust (tabel 6).

Tabel 6. Kaugtöö eelised ja puudused. (ÕSK)

Eelised	Puudused
Paindlikkus tööaja- ja tegemise koha osas	Suur töökoormus
Suurem autonoomsus	Eraldatus töökohast ja kolleegidest
Mugavus	Suurem nõudlikkus üliõpilaste poolt
	Suur stressitase
	Andmekaitse riskid
	Koostöö puudumine
	Tööle selgete piiride mitte seadmine

Teoreetilises ülevaates on erinevate uuringute põhjal koostatud kaugtöö eeliste kohta kaks kokkuvõtlikku tabelit (tabel 1 ja 2). Kõrvutades antud uuringus osalenud töötajate väljatoodud eeliseid teiste uuringu tulemustega, siis on nähtav, et peaaegu kõik töötajate nimetatud eelised ja puudused kattuvad. Ainuke erinevus on see, et kui antud uuringus osalejad leidsid kaugtöö puuduseks koostöö puudumise, siis teistes uuringutes on eelisena just välja toodud kaugtöö suurenemise õppejõudude vahel. Samas näitas uuring, et paljud õppejõud soovivad siiski distantsõppe osatähtsust õpetamises suurendada ning vaatamata selle puudustele nähakse selles head alternatiivi.

Kõrvutades töötajate ja üliõpilaste vastuseid selgus, et osade küsimuste juures nende arvamused lahkesid. III teemaplokis paluti mõlemil hinnata väidet, et auditooriumis õpetades suudab õppejõud end üliõpilastele paremini mõistetavaks teha. Töötajad olid antud väitega nõus, kuid üliõpilaste hinnangud jagunesid kaheks. Töötajate ja üliõpilaste arvamus lahkeb ka selle kohaselt, et distantsõppel on keerulisem õpiväljundeid saavutada. Pooled töötajad olid sellega nõus, kuid üliõpilased sellega pigem ei nõustunud ning arvavad, et see ei olnud nii. Küll aga erinevalt töötajatest, ei suuda üliõpilased end iseseisvalt õppima motiveerida. Samuti on töötajad ja üliõpilased erimeelel selle suhtes, et üliõpilastele antakse aeg ja veebikoht individuaalse või rühmatöö tulemuste esitamiseks ning võimaluse vahepeal tõusta ja end liigutada. Töötajad vastasid, et nad annavad nendeks võimaluse, kuid üliõpilaste meelest see nii pole. Üliõpilaste vastused erinesid töötajate omadest ka tehniliste vahendite ja õppekeskkondade kasutamise oskuse puudujääkide osas. Erinevalt töötajatest, üliõpilased nende kasutamisel puudujääke ei täheldanud. Samuti ei tundnud üliõpilased sotsiaalset eraldatust ega probleemide tekkides end üksi.

Uuringu tulemustest järeldub, et õppejõudude töökoormus kasvas eriolukorra ajal märgatavalt. Suur töökoormus ning selle kasv suurendab töötajate stressi ja omakorda läbipõlemise ohtu. Sellega seoses tuleks organisatsioonil ja instituudil välja töötada parimad praktikad, näited ja juhendid, mille peaks koondama ja üles panema kodulehekülgedele. Samuti tuleks organisatsiooni siseselt kokku leppida, milliseid informatsioonikanaleid kasutatakse, et ei tekiks teabe kadu ning kogu informatsioon oleks leitav ühest kohast. Samuti peaks sellise olukorra tekkel organisatsioon varustama töötajaid vajalike tehniliste vahenditega ja pakkuma neile tehnilist tuge, vähendamaks ka sellega kaasnevat stressi. Uuringust selgus, et õppejõududel on keeruline õppetööd läbi viia, kui nad ei saa tagasisidet, ei näe üliõpilaste kehakeelt ega kuule neid. Sellega seoses tuleks instituudil muuta veebitundides mikrofonide ja/või kaamerate kasutamine kohustuslikuks. Õppejõudude sõnul vähendaks see ka akadeemilist peturlust, võimaldaks hinnata üliõpilaste aktiivsust ning neid vajadusel rohkem kaasata. Muutmaks mikrofonide ja/või kaamerate kasutamine kohustuslikuks, tuleks ka igale üliõpilasele, kellel neid seadmeid pole, need muretseda.

Uuringust selgus ka see, et üliõpilaste õppekoormus kasvas. Üliõpilased pidid tegema väga palju iseseisvat tööd, seejuures said nad vähe tagasisidet, mis ühtlasi langetas nende õpimotivatsiooni. Sellega seoses tuleks pakkuda üliõpilastele rohkem paindlikkust õppetöö toimumise aja kohta ning anda neile vähem iseseisvaid töid. Sellega seoses väheneks ka

õppejõudude tagasisidestamise mahukus. Õppejõud peaks koostama ühise kalendri, kus oleks kirjas iseseisvate tööde maht ja tähtaeg, et teised õppejõud saaksid sellega arvestada ning kõik tähtajad ei langeks ühele päevale. Seejuures tuleks ka kõigil õppejõududel luua Moodle keskkond, et kogu materjal oleks kättesaadav ühest kohast. Üliõpilased tõid ettepanekuna välja ka selle, et kõiki videoloenguid võiks salvestada, et neid oleks võimalik vajadusel järgi vaadata. Küll aga võib selle ettepaneku takistuseks saada intellektuaalne omand. Samuti tehti ettepanekuks luua kvaliteetsemad slaidiesitlused ja tektidokumendid, sest kui üliõpilasel jääb midagi arusaamatuks, siis enamasti nad õppejõult üle küsida ei saa. Üliõpilased tõid ettepanekuna välja ka selle, et õppejõud annaksid märku, kui on kodutöö kätte saanud, sest tagasisidestamine võtab kaua aega ja üliõpilane ei tea, kas õppejõud on üldse töö kätte saanud. Kuna on selgunud, et nii üliõpilased kui ka töötajad tundsid üksteisega vahetust suhtlusest puudust, siis tuleks anda üliõpilastele rohkem rühmatöid ja pidada arutelusid. See soodustaks ka koostöö tegemist ning vähendaks sotsiaalse eraldatuse tunnet.

Kokkuvõtvalt on võimalik öelda, et Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis õpe seisma ei jäänud, kogu õppeprotsess toimus ka 2020. aasta kevade eriolukorra ajal edasi. Õppetöö jätkumine ülikoolis oli võimalik tänu asjaolule, et nii õppejõud kui üliõpilased kohanesid kiiresti olukorrast tulenevate muutustega ning olid suutelised korraldama õpet vastavalt vajadusele tulemusrikkalt ümber. Kindlasti andis taoline eriolukord võimaluse saada kõigil uusi kogemusi.

KOKKUVÕTE

Viimastel aastatel on järjest populaarsemaks saanud kaugtöö tegemine, sest see on paindlik, võimaldab töötajal otsustada oma tööaja- ning koha suhtes, ühildab pere- ja tööelu ning on keskkonnasõbralik. Kui varasemalt oli antud töövorm pigem vabatahtlik, siis 2020. aasta kevadel välja kuulutatud eriolukord seoses Covid-19 pandeemia laialdase levikuga, sundis seda tegema kõiki organisatsioone, kel oli võimalik, kaasa arvatud haridusasutusi. See oli esmakordne kogemus nii haridusasutuste töötajatele kui ka üliõpilastele, mis tähendas, et kogu õppekorraldust oli vaja muuta ning veebi ümber kolida, sest õppetöö pidi edasi käima. See tähendas, et töötajad pidid hakkama kaugtööd tegema ning üliõpilased distantsilt õppima. Seega oli magistritöö eesmärk välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis.

Empiirilise uuringu käigus läbiviidud küsitluse koostamisel lähtuti varasematest uuringutest ning teadusartiklitest. Küsitlused jagati nelja teemaplokki, mis keskendusid õppe- ja töökoormusele, õppekeskkondadele- ja materjalidele, õpetamisele ning õppimisele ja kaugtöö- ja distantsõppe eelistele ja puudustele. Esimese teemaploki analüüsi tulemusel selgus, et uuringus osalenud töötajad ei olnud varasemalt kaugtöö vormis õpetamisega kokku puutunud ning sellest tulenevalt kasvas nende töökoormus oluliselt. Töötajad pidid ette valmistama hindamismeetodid ja hindamisprotsessi. Osad õppejõud hakkasid leebemalt hindama ja andsid individuaalset tagasisidet, teised asendasid eksami testidega. Leiti, et tagasiside andmine võttis palju rohkem aega, sest puudus vahetu suhtlus üliõpilastega. Samuti pidid nad otsima uusi keskkondi ja lahendusi ning valmistama ette uusi materjale ja ülesandeid. Kõige populaarsemad õppekeskkonnad, mida distantsõppe ajal kasutati, olid Moodle ja BigBlueButton. Moodle võimaldab kogu õppematerjali ühte kohta koondada ja BigBlueButton üksteisega suhelda, küsimusi küsida, loenguid salvestada ja neid järelle kuulata. Õppematerjalidest kasutati kõige rohkem esitlust, rühmatöid, töölehti ja individuaalseid ülesandeid, mis võimaldasid õpitut iseseisvalt harjutada. Üliõpilaste vastuste analüüsimisel selgus, et nende õppekoormus tõusis samuti, kuid seoses õppematerjalide otsimisega, iseseisvate tööde mahuga ning õppimisele kuluva ajaga.

Teisest teemaplokist selgus, üliõpilased osalesid distantsõppel õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes. Töötajate hinnangul oli üliõpilastel keerulisem õpiväljundeid saavutada, kuid

üliõpilased sellega pigem ei nõustu. On leitud, et õpetamine on tõhusam, kui arvestatakse ja rakendatakse erinevaid õpiteooriaid. Töötajate vastustest peegeldub, et nad rakendasid õpiteooriaid. Sama selgus ka üliõpilaste vastustest, sest õppejõud andsid ennast juhtima suunavaid ja kriitiliselt ning loovalt mõtlema panevaid ülesandeid ning julgustasid aruteludes osalemist ja küsimuste küsimist. Samuti leidsid üliõpilased, et õppejõud andsid piisavalt tagasisidet ja seda kinnitasid ka töötajate vastused. Küll aga tundsid üliõpilased, et õppejõud ei seostanud uusi osi eluliste teemadega, mis on üks olulisemaid õpiteooriate aspekte.

Selleks, et töötaja saaks kaugtööd teha ning üliõpilane distantsõppel õppida, on kõige olulisem tehniliste vahendite, internetiühenduse ja oma ruumi olemasolu ning uuringus osalejatel olid need olemas. Küll aga tundsid mõlemad osapooled puudust vahetust suhtlusest nii üksteisega kui ka kursusekaaslaste ja kolleegidega, mida ei asendanud e-suhtlus. Üliõpilastel oli raske end õppima motiveerida ning õpitule keskenduda, seeläbi töötajatel enese motiveerimise ja keskendumisega probleeme ei esinenud.

Kolmanda teemaploki vastuste analüüsimise tulemusel selgus, et töötajad näevad kaugtöö eelistena seda, et võrreldes kontakttööga, nad saavad küsida üliõpilastelt individuaalselt küsimusi ja üliõpilaste küsimustele vastata, sest auditooriumis seda teha ei jõua. Eelisenä tõi ka välja mugavus, paindlikkus, autonoomsus ja oma aja planeerimine. Üliõpilased tõid distantsõppe eelistena samuti välja mugavuse, paindlikkuse ja oma aja planeerimise, kuid ka töö- ja pereelu ühildamise, transpordikulude kokkuhoiu, loengute salvestuste korduvkuulamise, eksamipinge puudumise ja enese distsiplineerimise.

Nii üliõpilased kui ka töötajad leidsid kaugtööl- ja õppel puuduseid rohkem kui eeliseid. Puudustena tõid töötajad välja selle, et tagasiside andmine on ajakulukas, suureneb akadeemiline peturlus, ettevalmistustööd võtavad kaua aega, hindamine on keeruline, töökoormus suurenes, eraldatuse kolleegidest ja üliõpilastest, suurema nõudlikkuse ja vahetu suhtluse puudumise. Üliõpilaste jaoks on samuti puuduseks õppekoormuse suurenemine, suurem nõudlikkus, vahetu suhtluse puudumine ning eraldatus kursusekaaslastest ja õppejõududest.

Töö tulemusel selgus, et nii üliõpilased kui ka töötajad näevad kaugtööl- ja õppel rohkem puuduseid kui eeliseid ja nad pigem ei sooviks, et distantsõpe jätkuks. Samas leiavad töötajad, et nad kasutavad ka edaspidi oma töös rohkem tehnoloogilisi vahendeid. Selleks, et distantsõpet edaspidi tõhusamalt korraldada, tõid uuritavad välja mitmeid ettepanekuid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ackerman, J. L. (2020). Nine Steps for CPA Firms to Take During the Coronavirus Crisis. *The CPA Journal*, Vol. 90, No. 4, p. 66.

Agarwal, S., Ramadani, V., Gerguri-Rashiti, S., Agrawal, V., Dixit, J. (2020), "Inclusivity of entrepreneurship education on entrepreneurial attitude among young community: evidence from India", *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol .14, No. 9

Allen, T. D., Golden, T. D., Shockley, K. M. (2015). How Effective Is Telecommuting? Assessing the Status of Our Scientific Findings. *Psychological Science in the Public Interest*, Vol. 16, No. 2, pp. 40–68

Al Salman, S., Alkathiri, M. & Bawaneh, A. K. (2021). School off, learning on: identification of preference and challenges among school students towards distance learning during COVID19 outbreak. *International Journal of Lifelong Education*, Vol. 40, No. 1, 53-71.

Arkorful, V., Abaidoo, N. (2015). The role of e-learning, advantages and disadvantages of its adoption in higher education. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, Vol. 12, No. 1, pp. 29-42

Azaveda, J. P., Hasan, A., Goldemberg, D., Iqbal, S. A., Geven, K. (2020). Simulating the potential impacts of Covid-19 school closures on schooling and learning outcomes: a set of global estimates. World Bank Group Education

Autoriõiguse seadus. (vastu võetud 11.11.1992, täiendatud, muudetud, viimati jõustunud 01.05.2019). -*Riigi Teataja* <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019055> (31.03.2021)

Barbuto, A., Gilliland, A., Peebles, R., Rossi, N., Shrout, T. (2020). Telecommuting: Smarter Workplaces. Spring 2020. The Ohio State University

Basile, K. A., & Beauregard, T. A. (2016). Strategies for successful telework how effective employees manage work/home boundaries. *Strategic HR Review*, 15(3), 106–111. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1108/SHR-03-2016-0024>

Beauregard, T.A., Basile, K.A., Can onico, E. (2019), "Telework: outcomes and facilitators for employees", in Landers, R.N. (Eds.), *The Cambridge Handbook of Technology and Employee Behavior*, Cambridge University Press, Cambridge. pp. 511-543

Beham, B., Baierl, A., Poelmans, S. (2015). Managerial telework allowance decisions – a vignette study among German managers. *The International Journal of Human Resource Management*, Vol. 26, No. 11, pp. 1385–1406.

Belzunegui-Eraso, A., Erro-Garcés, A. (2020). Teleworking in the Context of the Covid-19 Crisis. *Sustainability*, Vol 12, pp. 1-18

Bieser, J. C. T., Vaddafi, B., Kramers, A., Höjer, M., Hilty, L. M. (2021). Impacts of telecommuting on time use and travel: A case study of a neighborhood telecommuting center in Stockholm. *Travel Behaviour and Society*, Vol. 23, pp. 157-165

Biron, M., Veldhoven, M. V. (2016). When control becomes a liability rather than an asset: Comparing home and office days among part-time teleworkers. *Journal of Organizational Behavior*, Vol. 37, No. 8, pp. 1327-1330.

Bucater, A. (2016). Liderança a distância: um estudo sobre os desafios de liderar equipes em um contexto de trabalho remoto. *Dissertação de Pos-Graduação, Universidade Metodista de São Paulo*

Böll, S., Cecez-Kecmanovic, D., Campbell, J. (2014). Telework and the Nature of Work: An Assessment of Different Aspects of Work and The Role of Technology. – *Association for Information Systems AIS Electronic Library (AISeL)*, pp. 1–15.

Cidral, W. A., Oliveira, T., Felice, M., Aparicio, M. (2018). E-learning success determinants: Brazilian empirical study. *Computers & Education*, Vol 122, No. 2, pp. 73-290

Currie, J., & Eveline, J. (2011). E-technology and work/life balance for academics with young children. *Higher Education*, Vol. 62, pp. 533–550.

Daniels, K., Lamond, D. and Standen, P. (2001). Teleworking: frameworks for organizational research. *Journal of Management Studies*, Vol. 38 ,No. 8, pp. 1151-1185.

Djalikova, K. M. (2020). *Advantages and disadvantages of distance learning*. Uzbekistan: University of world literature

Eesti kõrg- ja kutsehariduse kvaliteediagentuur (EKKA). (2020). Kõrgkoolide toimetulek sunnitud kaugõppena perioodil märts-juuni 2020. Kokkuvõte.

Eesti Maaülikool (EMÜ). (2021a). Intellektuaalomandiõigus. [veebileht] <https://www.emu.ee/teadus/teadus--ja-arendustegevus/intellektuaalomandiõigus/> (01.02.2021)

Eesti Maaülikool (EMÜ). (2021b). Õpinõustamine. [veebileht] <https://www.emu.ee/oppijale/noustamine/> (01.02.2021)

Ertmer, P. A., Newby, T. J. (2013). Behaviorism, cognitivism, constructivism: Comparing critical features from an instructional design perspective. *Performance Improvement Quarterly*, Vol. 26, No. 2, pp. 43-71.

Esta, T., Kokovkin, R., Kokovkin, T., Lüsi, M., Telviku, A. (2000). Kaugtöö avalikus halduses.

Fonner, K. L., Roloff, M. E. (2010). Why teleworkers are more satisfied with their jobs than are office-based workers: When less contact is beneficial. *Journal of Applied Communication Research*, Vol. 38, pp. 336–361.

Gagne, R., Driscoll, M. (2000). Õppimise olemus ja õpetamine. Tallinn: TPÜ.

Gajendran, R. S., Harrison, D. A. (2007). The Good, the Bad, and the Unknown About Telecommuting: Meta Analysis of Psychological Mediators and Individual Consequences. *Journal of Applied Psychology*, Vol. 92, No. 6, pp. 1526, 1532, 1535-1536

Ghauri, P., Grønhaug, K. (2004). *Äriuuringute meetodid: Praktilisi näpunäiteid*. Tallinn:

Külim

Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA). (s.a). Sünkroonne suhtlemine.

Haridus- ja Noorteamet. (2021a). Distsantsõpe. [veebileht] <https://harno.ee/et/e-ope-digitehnoloogia-abi> (31.03.2021)

Haridus- ja Noorteamet. (2021b). Digiõppe terminite ümarlaud.

Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). Koroonaviiruse leviku tõkestamine: info haridusasutustele, lapsevanematele, õpilastele.

- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P.** (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina
- Hoškova-Mayerova, Š., Rosicka, Z.** (2014). E- Learning Pros And Cons: Active Learning Culture? *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, Vol. 191, pp. 958-962
- Kang, L. S., Sidhu, H.** (2015). Identification of Stressors at Work: A Study of University Teachers in India. *Global Business Review*, Vol 16, No. 2, pp. 303-320
- Kapczynski, A.** (2010). Access to Knowledge: A Conceptual Genealogy. Krikorian, G., Kapczynski (Eds.). Access to knowledge in the age of intellectual property. New York: Zone books, pp. 17-55
- Kasekamp, R.** (2007) E-õppe rakendamise võimalused üldhariduskoolides. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool: Tartu
- Kelli, A.** (2011). Üliõpilasele ja õppejõule autoriõigustest. Tartu: Tartu Ülikool
- Korkmaz, G. & Toraman, Ç.** (2020). Are we ready for the post-COVID-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science* , Vol. 4, No. 4, pp. 293-309.
- Krull, E.** (2000). Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kurisoo, K., Kaur, V. ja Ant, P.** (2009). Intellektuaalne omand. Tallinn: AS Äripäev
- Kõrgharidusseadus. (vastu võetud 20.02.2019).- *Riigi Teataja*
<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019012> (02.02.2021)
- Lassoued, Z., Alhendawi, M., Bashitialshaaer, R.** (2020). An Exploratory Study of the Obstacles for Achieving Quality in Distance Learning during the COVID-19 Pandemic. Educational sciences
- Loubier, A.** (2017). Benefits Of Telecommuting For The Future Of Work. Forbes Media.
- Mason, R.** (1991). Moderating Educational Computer Conferencing
- Merriam, S. B. & Caffarella, R. S.** 1999. Learning in Adulthood. San Fransisco: Jossey-Bass
- Mellner, C.** (2016). After-hours availability expectations, work-related smartphone use during leisure, and psychological detachment: The moderating role of boundary control. *International Journal of Workplace Health Management*, Vol. 9, No. 2, pp. 146–164.
- Mihhailova, G., Õun, K., Türk, K.** (2009). Virtual work and its challenges and types. – The Business Review Cambridge. Vol. 12, No. 2, pp. 96–103.
- Mikk, T.** (2010). *Intellektuaalse omandi õiguse kodifitseerimine: üldosa võimalikkusest*. Võimaliku kodifitseerimisprotsessi esimene etapp. Tallinn
- Mingaleva, Z., Mirskikh, I.** (2013). The protection of Intellectual property in educational process. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, Vol. 83, pp. 1056-1062
- Mohammed, A. O., Khidhir, B. A., Nazeer, A., Vijayan, V. J.** (2020). Emergency remote teaching during Coronavirus pandemic: the current trend and future directive at Middle East College Oman. *Innovative Infrastructure Solutions*, Vol. 5, No. 72
- Mudrak, J., Zabrodska, K., Kveton, P., Jelinek, M., Blatny, M., Solciva, I., Machovlova, K.** (2018). Occupational Well-being Among University Faculty: A Job Demands-Resources Model. *Research in Higher Education*, Vol. 59, pp. 325–348

- Ortega, J.** (2009). Why do employers give discretion? Family versus performance concerns. *Industrial Relations: A Journal of Economy and Society*, Vol. 48, No. 1, pp. 1–26
- Paul, S.** (2021). A comparative study on the perception of school and college teachers towards work from home during the Covid19 pandemic. *International Journal of Research*, Vol 8, No. 5, 399-414.
- Pinola, M.** (2015). 5 Reasons Employers Should Implement Corporate Telecommuting Programs. [Veebileht] <http://mobileoffice.about.com/od/getmobilized/tp/employer-benefits-of-telework.htm> (04.03.2021)
- Rodovic-Markovic, M.** (2010). Advantages and disadvantages of e-learning in comparison to traditional forms of learning. *Annals of the University of Petrosan. Economics*, Vol. 10, No. 2, pp. 289-298
- Ratten, V.** (2017). Entrepreneurial universities: the role of communities, people and places. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol. 11, No. 3
- Rodriguez, J. E., Greer, K., Shipman, B.** (2014). Copyright and You: Copyright Instruction for College Students in the Digital Age. *Journal of Academic Librarianship*, Vol. 40, No. 5
- Rosie, A.** (2000). Online pedagogies and the promotion of “deep learning”. *Information Services & Use* 20, pp.109-116.
- Kadi, S.** (2020). Coronavirus puts online learning in Lebanon to the test. Retrieved from The Arab Weekly
- Kallaste, E., Jaakson, K.** (2009). Kaugtöö Eesti organisatsioonides. CENTAR, Eesti Rakendusuuringute Keskus.
- Kang, L. S., Sidhu, H.** (2015). Identification of stressors at work: A study of university teachers in India. *Global Business Review*, Vol. 16, No.2, pp. 303–320.
- Karpov, Y. V., Bransford, J. D.** (2010). L.S. Vygotsky and the doctrine of empirical and theoretical learning. *Educational Psychologist*, Vol.30, No. 2, pp. 61-66
- Kenny, J.** (2018). Re-empowering academics in a corporate culture: An exploration of workload and performativity in a university. *Higher Education*, Vol. 75, pp. 365–380
- Konradt, U., Schmook, R., Malecke, M.** (2000). Impacts of telework on individuals, organizations and families: A critical review. *International Review of Industrial and Organizational Psychology*, Vol. 15, pp. 63–100.
- Konstruktivistlik õpiteooria. (2012). Avatud meele instituut. [veebileht] https://www.ami.ee/wp-content/uploads/2012/10/%c3%b5ppimine_Sotsiaalne_konstruktivism11.pdf (29.11.2020)
- Kõrgharidus. (2021). Haridus- ja teadusministeerium. [veebileht] <https://www.hm.ee/et/tegevused/korgharidus> (04.02.2021)
- Laherand, M.-L.** (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn
- Leedo, E.** (2020). Eriolukorra ajal toimunud hüppeline digiareng. Tartu Ülikool [veebileht] etu.ut.ee/kevad-2020/digiareng/
- Lehtsaar, T.** (2010). *Õppejõudude sotsiaalsed ja kommunikatiivsed oskused*. Tartu: Sihtasutus Archimedes.

Picciano, A. G. (2017). Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. *Online Learning*, Vol. 21, No.3, pp. 166-190

Pilt, L. (2020). Tagasiside e-õppele ja e-õppealasele toele. Tartu Ülikool [veebileht] etu.ut.ee/kevad-2020/tagasiside/

Poom-Valickis, K. (2020). *Mida õppida kevadisest ülikooli distantsoõppe kogemusest?* Tallinn: Tallinna Ülikool [veebileht] <https://www.tlu.ee/hti/uudised/mida-oppida-kevadisest-ulikooli-distantsoope-kogemusest> (06.02.2021)

Quezada, R. L., Talbot, C., Quezada-Parker, K. B. (2020). From Bricks and Mortar to Remote Teaching: A Teacher Education Program's Response to COVID-19. *Journal of Education for Teaching*, Vol. 46, No. 4, pp. 472-483

Rocha, C.T.M.D., Amador, F.S. (2018), "O teletrabalho: conceituação e questões Para análise", *Cadernos Ebape.Br*, Vol. 16, No. 1, pp. 152-162.

Saltmarsh, S., Randell-Moon, H. (2015). Managing the risky humanity of academic workers: Risk and reciprocity in university work-life balance policies. *Policy Futures in Education*, Vol. 13, No.5, pp. 662–682.

Sebastian, S., Ambily, A. S. (2021). A comparative study on the perception of school and college teachers towards work from home during the Covid19 pandemic. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, Vol. 12, No. 11, 3715- 3727.

Shockley, K. M., Allen, T. D. (2007). When flexibility helps: Another look at the availability of flexible work arrangements and work–family conflict. *Journal of Vocational Behavior*, Vol. 71, pp. 479–493.

Simonson, M., Zvacek, S., Smaldino, S. (2019). Teaching and Learning at a Distance. Foundations of Distance Education. Seventh edition. Information Age Publishing

Sindiani, A. M., Obeidat, N., Alshdaifat, E., Elsalem, L., Alwani, M. M., Rawashdeh, H., Fares, A. S., Alalawne, T., Tawalbeh, L. I. (2020). Distance education during the COVID-19 outbreak: A cross-sectional study among medical students in North of Jordan. *Annals of Medicine and Surgery*, Vol. 59, pp. 186-194

Smith, K., Ulvik, M., Curtis, E., Guberman, A., Lippeveld, L., Shapiro, T. B., Viswarajan, S. (2021). Meeting the Black Swan—Teacher educators' use of ICT—pre-, during and eventually post Covid-19. *Nordic Journal Of Comparative and International Education*, Vol. 5, No. 1, 17-33.

Sokolova, N. A., Pylkin, A. A., Stroganova, O. A. & Antonian, K. G. (2018). The pros and cons of distance learning. 18th Professional Culture of the Specialist of the Future

Sokk, I. G. (2020). Kaugtöö alustamine ja korraldamine Covid-19 pandeemiast tingitud eriolukorras. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool

Spoel, I., Noroozi, O., Schuurink, E. & Ginkel, S. (2020). Teachers' online teaching expectations and experiences during the Covid19-pandemic in the Netherlands. *European Journal of Teacher Education*, Vol. 43, No. 4, 623-638.

Sõstra, K. (2010). Kellel on suuremad võimalused kaugtööks? Eesti Siseaudiitorite Ühing

Zormanova, L. (2017). Pros and cons of distance education at the university of humanities and economics in Lodz as perceived by the students- a case study. UJAK. Praha: Czech Republic

- Talviste, K.** (s.a). E-õpe - see on täiesti tavaline tänapäevane õpe. [veebileht]
<https://www.andras.ee/et/e-%C3%B5pe-see-t%C3%A4iesti-tavaline-t%C3%A4nap%C3%A4evane-%C3%B5pe> (14.02.2021)
- Tartu Ülikool (TÜ). (s.a). Töökohustuste käigus loodud intellektuaalomand.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/24773/tkohustuste_kigus_loodav_intellektuaalomand.html
- Tavares, F., Santos, E., Diogo, A., Ratten, V.** (2020). Teleworking in Portuguese communities during the COVID-19 pandemic. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol 1, No. 1
- Termeki.** (2012). Eesti Keele Instituudi andmebaas terminoloogia haldamiseks.
- Trumm, E., Urmann, H., Remmik, M., Mägi, M., Tubelt, E., Espenberg, S.** (2020). Eriolukorra õppetunnid: distantsoõppe kogemus Tartu Ülikoolis. Tartu Ülikool: RAKE. [on-line]
https://skytte.ut.ee/sites/default/files/www_ut/distantsope_kokkuvote_08.10.2020.pdf (21.01.2021)
- Turu-uuringute AS. (2020). Lapsevanemate töötamine ja pere toimetulek eriolukorras. Sotsiaalministeerium
- UNESCO. (2020). How many students are at risk of not returning to school? Advocacy paper.
- Vega, R. P., Anderson, A. J., Kaplan, S. A.** (2015). A Within-Person Examination of the Effects of Telework. *J Bus Psychol*, No. 30, pp. 313–323.
- Virtuaalse koostöö korraldamisest. (2015). [veebileht]
<http://www.projektijuhtimine.ee/uudised/virtuaalse-koostoo-korraldamisest/> (24.12.2020)
- Weiss, G., Wodak, R.** (2002). Critical discourse analysis: theory and interdisciplinary. Basingstoke: Palgrave
- Õppekorralduseeskiri. (27.02.2020). Eesti Maaülikooli senat.
<https://www.emu.ee/oppijale/oppimine/opingute-alusdokumendid/oppekorralduseeskiri/> (03.02.2021)
- Õunapuu, L.** (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.
- Ülikooliseadus. (vastu võetud 12.01.1995, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.01.2017)- Riigi Teataja <https://www.riigiteataja.ee/akt/120122016002> (02.02.2021)

LISAD

Lisa 1. Üliõpilaste ankeetküsitlus

Hea majandus- ja sotsiaalinstituudi üliõpilane!

Olen Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi üliõpilane Jana Raudsepp. Minu magistritöö eesmärk on välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis. Eduka uurimuse läbiviimisel on vaja ka üliõpilastelt saadavat informatsiooni, seega palun Sinu abi! Antud küsimustik on anonüümne ning saadud teavet avalikustatakse vaid üldistatud kujul. Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 30 minutit. Pööra tähelepanu sellele, et vastamisel võib valida mitu varianti, kui juhises ei ole öeldud teisiti.

Täna, et leiad aega küsimustikule vastamiseks!

Kontakt: jana.raudsepp@student.emu.ee

1. Millisel õppeastmel Sa õpid?

- ☐ Bakalaureuseõpe
- ☐ Magistriõpe

2. Millisel kursusel Sa õpid?

- ☐ Bakalaureuseõpe II kursus
- ☐ Bakalaureuseõpe III kursus
- ☐ Magistriõpe I kursus
- ☐ Magistriõpe II kursus

3. Millises õppevormis õpid?

- ☐ päevaõpe
- ☐ sessioonõpe

I Õppekoormus

4. Palun hinda õppekoormuse muutust eriolukorra ajal järgnevate punktide osas.

Väide	Kahanes oluliselt	Kahanes	Jäi samaks	Kasvas	Kasvas oluliselt
Uute keskkondade kasutamine					
Loengutes, praktikumides osalemine					
Iseseisvate tööde maht					
Õppimisele kuluv aeg					
E-suhtlus					
Õppematerjalide (sh eriala kirjanduse) otsimine					

5. Kas õppejõud on veebiloengute- ja praktikumide ajalist kestvust vähendanud?

- kõik on vähendanud
- osad õppejõud on vähendanud
- ei ole vähendanud
- ei oska öelda

II Õppekeskkonnad- ja õppematerjalid

6. Palun hindada õppetöö läbiviimiseks kasutatud õpikeskkondade sagedust.

Väide	Ei kasutatud üldse	Harva	Mõnikord	Sageli	Ei oska öelda
Moode e-kursused					
Google Meet					
Zoom					
MS Teams					
Skype					
BigBlueButton					
Youtube					
Google Drive					
Muu					

7. Milliseid nimetatud keskkondi peate distantsõppe läbiviimisel kõige paremateks ning mis on nende eelisteks?

8. Palun hindada kuivõrd kasutasid õppejõud õpetamisel järgmisi õppematerjale.

Väide	Ei kasutatud üldse	Harva	Mõnikord	Sageli	Ei oska öelda
Esitlus					
Tööleht (Word, Excel)					
Veebileht					
Individuaalsed ülesanded					
Rühmatöö ülesanded					
Testid					
Muu					

III Õppimine

9. Palun hindada õppimisega seotud väiteid.

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Mind julgustati aruteludes osalema					
Mind suunati täpsustavaid küsimusi küsima					

Minu küsimusele vastati alati					
Mind kaasati õppetöösse					
Mulle anti piisavalt tagasisidet					
Tööde tagasiside saamine võttis kauem aega kui distantsõppel					
Minu tulemuslikkust hinnati					
Mulle tutvustati õpiväljundeid					
Õpetamisel arvestati üliõpilaste individuaalsete erisustega					
Mulle anti ülesandeid, mis suunasid kriitiliselt ja loovalt mõtlema					
Mulle anti ülesandeid, mis suunasid ennast juhtima					
Mulle anti ülesandeid, mis soodustasid liikumist					
Õppejõud seostasid uusi osasid eluliste teemadega					
Osalesin õppetöös passiivsemalt kui kontaktõppes					
Mul on distantsõppel keerulisem õpiväljundeid saavutada					
Õppejõud suudab end auditooriumis paremini mõistetavaks teha kui veebiloengus					

10. Mulle on videosillas või õpikeskkonnas loodud võimalus ja aeg:

- küsimuste esitamiseks;
- omavaheliseks suhtlemiseks teiste õppijatega rühmatöös (suure rühma puhul väiksemates rühmades);
- aeg ja veebikoht individuaalse või rühmatöö tulemuste esitlemiseks;
- võimalus vahepeal tõusta ja ennast liigutada.

11. Kas ja millisel moel oli Sul võimalik õpitut iseseisvalt harjutada?

12. Kuidas erines hindamise ja tagasiside saamine kontaktõppel olevast?

13. Palun hinda distantsõppe kohta esitatud väiteid.

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Mul on olemas oma ruum, kus saan segamatult õppida					
Mul on tehnilised vahendid (arvuti, mikrofon, kaamera, kõrvaklapid) õppetöö läbiviimiseks					
Mul on tehniliste vahendite kasutamise osas puudujääke					
Mul on toimiv internetiühendus					
Suudan kodus õppides õpitavale keskenduda					
Sean kodus õppimiseks endale selged piirid					
Tunnen puudust vahetust suhtlusest kursusekaaslastega					
Tunnen puudust vahetust suhtlusest õppejõududega					
Tunnen distantsõppet sotsiaalset eraldatust					
Mul on õppekeskkondade kasutamise oskuse osas puudujääke					
Tunnen end probleemide tekkides üksi					
Tunnen, et distantsõpe võimaldas mul oma õppimist ja õppeaega ise planeerida					
Distantsõpe on minu õpimotivatsiooni tõstnud					
Suudan end hästi iseseisvalt õppima motiveerida					
Distantsõppet suudan õppeülesandeid täita väiksema ajakuluga					
Saan oma tööde kohta vähem tagasisidet kui saaksin kontaktõppet					
Distantsõpe mõjus mulle hästi					
Distantsõpe on minu jaoks tõhusam kui kontaktõpe					
Sooviksin ka edaspidi rohkem distantsõpet saada					

IV Distsantsõppe eelised ja puudused

14. Distsantsõppe eelised on:

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Paindlikkus õppeaja osas					
Paindlikkus õppimise koha osas					
Loengute salvestuste korduvkuulamine					
Transpordikulude kokkuhoid					
Mugavus					
Õppe-, töö- ja pereelu ühildamine					
Teadmiste ja kvalifikatsiooni tõhususe suurendamine					
Digipädevuste tõus					

15. Milliseid eeliseid distantsõppes soovite veel nimetada?

16. Distsantsõppe puudused on:

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Silmade väsimine					
Istuv eluviis					
Sotsiaalne eraldatus					
Õpimotivatsiooni langus					
Täiendavad kulutused seadmete ja internetipakketide näol					
Õpitulemuste vähenemine					
Otsese kontakti puudumine õppejõuga					

17. Milliseid olulisi puudusi distantsõppes soovite veel nimetada?

18. Millised on Sinu ettepanekud õppetöö tõhustamiseks distantsõppena?

Lisa 2. Töötajate ankeetküsitlus

Lugupeetud majandus- ja sotsiaalinstituudi töötaja!

Olen Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi üliõpilane Jana Raudsepp. Minu magistritöö eesmärk on välja selgitada eriolukorra tingimustes kaugtööna toimunud õpetamise ja distantsilt õppimise eelised ja puudused Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis. Eduka uurimuse läbiviimiseks on Teie vastused väga olulised, seega palun Teie abi! Antud küsimustik on anonüümne ning saadud teavet avalikustatakse vaid üldistatud kujul. Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 50 minutit. Pöörake tähelepanu sellele, et vastamisel võib valida mitu varianti, kui juhises ei ole öeldud teisiti.

Tänan, et leiate aega küsimustikule vastamiseks!

1. Millisel ametikohal Te töötate?

- ☐ Professor
- ☐ Teadur
- ☐ Dotsent
- ☐ Lektor
- ☐ Külalisõppejõud
- ☐ Assistent
- ☐ Muu:

2. Millisel koormusel Te töötate?

- ☐ täistööaeg
- ☐ osaline tööaeg

3. Kuidas viisite läbi õppetööd enne eriolukorda?

- ☐ vaid e-õppes
- ☐ kombineeritud õppes
- ☐ vaid auditoorses õppes
- ☐ õpe toimus õppeainete lõikes erinevalt

I Töökoormus

4. Palun hinnake eriolukorra-aegse töökoormuse muutusega seotud väiteid.

Väide	Kahanes oluliselt	Kahanes	Jäi samaks	Kasvas	Kasvas oluliselt

Uute keskkondade kasutamine					
Individuaalne e-suhtlus					
Individuaalne juhendamine ja nõustamine					
Materjalide ja ülesannete ettevalmistamine					
Kirjalikele töödele tagasiside andmine					
Hindamise ettevalmistamine					
Hindamise protsess					

5. Kas olete veebiloengute- ja praktikumide ajalist kestvust vähendanud?

II Õppekeskkonnad- ja õppematerjalid

6. Palun hinnake kuivõrd kasutasite järgmisi õppekeskkondi õppetöö läbiviimiseks.

Väide	Ei kasutanud üldse	Mõnikord	Sageli
Moode e-kursused			
Google Meet			
Zoom			
MS Teams			
Skype			
BigBlueButton			
Youtube			
Google Drive			
Muu			

7. Millist õppekeskkonda peate õppetöö läbiviimisel kõige tõhusamaks ja milliseid eeliseid nendel näete?

8. Palun hinnake kuivõrd kasutasite järgmisi õppematerjale.

Väide	Ei kasutatud üldse	Mõnikord	Sageli
Esitus			
Töölehed (Word, Excel)			
Veebileht			
Individuaalsed ülesanded			
Rühmatöö ülesanded			
Testid			
Muu			

9. Kuivõrd tuli õppetöös kasutatavaid materjale eriolukorra-aegsel perioodil muuta?

- Ei muutnud üldse
- Veidi kohendasin
- Muutsin mitmeid
- Koostas uued materjalid

10. Palun hinnake eriolukorra- aegse õpetamisega seotud väiteid.

Väide	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Rakendan õpetamisel õpiteooriaid					
Kavandan veebiloenguteks arutelusid ning juhin neid õiges suunas					
Julgustan üliõpilasi aruteludes osalema					
Suunan üliõpilasi täpsustavaid küsimusi küsima					
Suudan üliõpilasi õppetöösse kaasata					
Annan üliõpilastele piisavalt tagasisidet					
Teavitan üliõpilasi õpiväljunditest					
Arvestan õpetamisel individuaalsete erisustega					
Mul on keeruline uute üliõpilastega tutvuda					
E- kirja vahetus üliõpilastega on suurenenud					
Üliõpilased teevad rohkem iseseisvaid töid kui kontaktõppes					
Üliõpilased osalevad õppetöös passiivsemalt					
Üliõpilastel on distantsõppel keerulisem õpiväljundeid saavutada					
Auditooriumis õpetades suudaksin end üliõpilastele paremini mõistetavaks teha					

11. Õppijatel on videosillas või õpikeskkonnas loodud võimalus ja aeg:

- küsimuste esitamiseks
- õppijate omavaheliseks suhtlemiseks rühmatöös (suure rühma puhul väikestes rühmades)
- aeg ja veebikoht individuaalse või rühmatöö tulemuste esitlemiseks
- võimalus vahepeal tõusta ja ennast liigutada

12. Kuidas erinesid eriolukorra-aegsed tagasiside- ja hindamismeetodid kontaktõppel olevast?

13. Milliseid eeliseid ja/või puuduseid eriolukorra-aegsel üliõpilaste hindamisel ja tagasisidestamisel täheldasite?

14. Palun hinnake kaugtöö kohta esitatud väiteid.

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Mul on olemas oma ruum, kus saan segamatult õppetööd läbi viia					
Mul on tehnilised vahendid (arvuti, mikrofoni, kaamera, kõrvaklapid) õppetöö läbiviimiseks					
Mul on tehniliste vahendite kasutamise osas puudujääke					
Mul on toimiv internetiühendus					
Suudan kodus töötades oma tööle keskenduda					
Sean kodus töötamiseks endale selged piirid					
Minu töökoormus on võrreldes kontaktõppega oluliselt tõusnud					
Mul on õppekeskkondade kasutamise oskuse osas puudujääke					
Suurenenud nõudlikkus tõstab minu stressitaset					
Tunnen puudust vahetust suhtlusest kolleegidega					
Tunnen puudust vahetust suhtlusest üliõpilastega					
Tunnen distantsõppel sotsiaalset eraldatust					
Tunnen end probleemide tekkides üksi					
Tunnen, et mul on vabadus oma tööpäeva ajakava ise sisustada					
Kodus töötamine on minu töömotivatsiooni tõstnud					
Kaugtööl suudan tööülesandeid täita väiksema ajakuluga					

Kaugtööl teen rohkem tööd					
Vajan tööle keskendumiseks vaikust					
Saan oma tööde kohta vähem tagasisidet kui saaksin kontaktõppel					

15. Kaugtöö ja selle vormis õppetöö läbiviimise eelisteks on:

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Paindlikkus tööaja ja töötegemise osas					
Suurem autonoomsus					
Koormuse vähenemine					
Kulude kokkuvõtte					
Aja kokkuvõtte					
Mugavus					
Töö- ja pereelu ühildamine					

16. Kaugtöö ja selle vormis õppetöö läbiviimise puudusteks on:

Väide	Pole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Igati nõus
Suurem nõudlikkus tööandja poolt					
Suurem nõudlikkus üliõpilaste poolt					
Eraldatud töökohast ja kolleegidest					
Tööle selgete piiride mitte seadmine					
Suur stressitase					
Suur töökoormus					
Andmekaitse riskid					
Koostöö puudumine					

17. Kuidas Te arvate, kas suurendate e-õppe osakaalu õpetamises eriolukorra-järgsel ajal?

- ☐ Suurendan oluliselt
- ☐ Suurendan
- ☐ Jääb samaks eriolukorra- eelse ajaga
- ☐ Vähendan
- ☐ Vähendan oluliselt

18. Millised on Teie ettepanekud õppetöö paremaks korraldamiseks distantsõppena?

Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, Jana Raudsepp,

sünniaeg 27.10.1995,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö „Kaugtöö vormis õppetöö korraldus Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudis 2020. aastal“,

mille juhendaja on Liis Oper,

1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,

1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja

1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____

(allkiri)

Tartu, 2021

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(juhendaja nimi ja allkiri) (kuupäev)